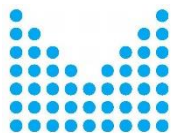

Ministerstvo životního prostředí

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

MINISTERSTVO
PRŮMYSLU A OBCHODU

Ministerstvo financí
České republiky

MEZIRESORTNÍ KOMISE VODA-SUCHO

**POZIČNÍ ZPRÁVA O POKROKU PŘI PLNĚNÍ KONCEPCE
OCHRANY PŘED NÁSLEDKY SUCHA PRO ÚZEMÍ
ČESKÉ REPUBLIKY NA OBDOBÍ 2023–2027 ZA ROK 2024**

MANAŽERSKÉ SHRnutí

Předložená Poziční zpráva za rok 2024 přináší informace o podporách a realizaci opatření ve druhém roce plnění aktualizované „Koncepce ochrany před následky sucha pro území České republiky na období 2023–2027“, kterou schválila vláda svým usnesením č. 354 ze 17. května 2023.

Tato upravená Koncepce obsahuje 43 opatření, která podporují především investice, jejichž naplňování je dlouhodobé, neboť omezení následků sucha a nedostatku vody vyžaduje soustavnou, víceletou činnost k realizaci efektivních opatření. Proto většina programů podpor je víceletá a opatření se realizují průběžně v návaznosti na možnosti dostupných finančních zdrojů.

Rok 2024 byl na území České republiky nejteplejším rokem za dobu pozorování. Dostatečný výskyt srážek v první polovině roku však zabránil rozvoji sucha. Až v průběhu srpna a první dekády září narůstal výskyt hydrologického sucha, které postihlo přibližně třetinu sledovaných profilů. Extrémní srážkové úhrny v druhé zářijové dekádě svým celkovým objemem překonaly situaci z r. 1997. Byl dokonce překonán historický rekord denního úhrnu srážek z r. 1897 (345,1 mm) hodnotou 385,6 na stanici v Loučné nad Desnou, Švýcarska (okres Šumperk). Včasná predikce srážek umožnila provedení manipulací na přehradních nádržích zvýšením retenčních prostorů, které umožnilo výrazně snížit dopad povodňových průtoků všude, kde přehradní nádrže existují. Přesto došlo k velmi výrazným škodám na majetku i infrastruktuře vodního hospodářství, které je nutné co nejrychleji odstranit. Vzniklé povodňové škody zasahují také mnohá opatření obsažená v Koncepti (především monitorovací stanice).

Realizace jednotlivých opatření, obsažených v Koncepti, je detailně popsána včetně uvedení finančních podpor.

Celkově bylo na opatření k omezení následků sucha v roce 2024 vynaloženo ve všech rezortech 21,65 mld. Kč, což je o 5,16 mld. Kč méně než v r. 2023. Státní rozpočet se podílel na podporách 13,55 %, zdroje z fondů EU 77,54 %, jejichž podíl vzrostl o přibližně 10 % oproti roku 2023. Pro opatření v gesci MZe činil pokles podpor celkově 7,23 mld. Kč (pokles podpory ze státního rozpočtu 1,62 mld. Kč, pokles z fondů EU 4,84 mld. Kč, a pokles v ostatních zdrojích je 0,77 mld. Kč). V případě poklesu využití fondů EU se jedná o následek změny výkaznictví priorit ze Společné zemědělské politiky (finanční prostředky byly poskytnuty, ale nebylo možné je vykázat jako podporu opatření k zabezpečení vody). Pro opatření v gesci MŽP se situace oproti roku 2023 výrazně zlepšila, nárůst činil 3,07 mld. Kč vyšším využitím fondů EU. Přehled podpor z využitých zdrojů financování v jednotlivých zapojených resortech je obsažen v tabulce v oddíle 5. 2. 2.

Hodnocení indikátorů pro dosažení strategických cílů oproti stavu uvedenému ve zprávě za rok 2023 nedosáhlo významných změn. Pokračují některé dlouhodobé trendy, například v podobě nárůstu rozlohy zastavěných ploch roku, nebo rostoucí hodnoty HDP vyprodukované na 1 mil. m³ odebrané vody. V důsledku klimatických podmínek se zvýšily zásoby podzemních vod. Ustálila se hodnota množství odebrané vody na 1 GWh vyrobené energie. Naopak byl za rok 2023 vykázán pokles podílu centrálně zásobovaných obyvatel z veřejných vodovodů, který za poslední uzavřený rok 2023 dosáhl 94,5 %, tedy o 1 % méně než v předešlém roce a to přesto, že celkový počet zásobovaných obyvatel vzrostl. Tuto skutečnost je třeba interpretovat v kontextu skokového nárůstu osob žijících na území ČR v důsledku konfliktu na Ukrajině.

Obsah

MANAŽERSKÉ SHRNUTÍ	2
SEZNAM ZKRATEK.....	5
1 ÚVOD.....	7
2 HYDROLOGICKÝ PŘEHLED ROKU 2024	8
3 ČINNOST MEZIRESORTNÍ KOMISE VODA–SUCHO V ROCE 2024	9
4 STAV PLNĚNÍ OPATŘENÍ Z KONCEPCE NA OCHRANU PŘED NÁSLEDKY SUCHA PRO ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY KE KONCI ROKU 2024.....	10
4.1 OPATŘENÍ PRO VYTVOŘENÍ INFORMAČNÍ PLATFORMY O SUCHU A NEDOSTATKU VODY.....	10
4.1.1 Revize a doplnění stávající monitorovací sítě s ohledem na sledování sucha	10
4.1.2 Rozvoj a propojení monitoringů sucha, vznik varovného systému na sucho	11
4.1.3 Program hospodaření s omezenými vodními zdroji	12
4.1.4 Předpověď vývoje stavu vodních zdrojů.....	13
4.2 ROZVOJ A POSILOVÁNÍ VODNÍCH ZDROJŮ.....	14
4.2.1 Podpora rozvoje vodárenské infrastruktury a podpora využívání moderních technologií ve vodárenství.....	14
4.2.2 Ochranná pásma zdrojů povrchových a podzemních vod pro hromadné zásobování obyvatelstva pitnou vodou.....	16
4.2.3 Podpora a rozšiřování vodárenských soustav a jejich zdrojové posilování.....	18
4.2.4 Uplatnění technologií umělé infiltrace a břehové infiltrace pro zvýšení zdrojů podzemní vody	19
4.2.5 Nové víceúčelové přehradní nádrže	22
4.2.6 Převody vody mezi povodími a zvýšení integrace vodohospodářských soustav .	25
4.2.7 Podpora modernizace a rozvoje zemědělských závlah	27
4.2.8 Podpora obnovy a výstavba vodních zdrojů požární vody v lesních ekosystémech	28
4.3 ZEMĚDĚLSTVÍ JAKO NÁSTROJ PÉČE O MNOŽSTVÍ A JAKOST VODY A STAV PŮDY	31
4.3.1 Optimalizace monitoringu stavu zemědělské půdy a aktualizace bonitace půd za účelem zlepšení ochrany půdy	31
4.3.2 Zvýšení ochrany půdy před účinky eroze.....	33
4.3.3 Organická hmota v půdě a opatření na její zachování a zvýšení.....	35
4.3.4 Sledování kvality podzemních a povrchových vod v souvislosti s používáním hnojiv a pesticidů.....	37
4.3.5 Podpora rozvoje ekologického zemědělství	40
4.3.6 Podpora principů precizního zemědělství	43
4.3.7 Podpora provádění komplexních pozemkových úprav	45
4.4 ZVÝŠENÍ RETENČNÍ A AKUMULAČNÍ SCHOPNOSTI KRAJINY	46
4.4.1 Obnova přirozených funkcí vodních toků a niv.....	46
4.4.2 Regulace odtoku z melioračních odvodňovacích zařízení	48
4.4.3 Obnova přirozených vodních prvků v krajině.....	50

4.4.4	Opatření na lesní půdě.....	53
4.5	PODPORA PRINCIPŮ ZODPOVĚDNÉHO HOSPODAŘENÍ S VODOU NAPŘÍČ SEKTORY	56
4.5.1	Podpora opatření na snižování spotřeby vody v energetice a v průmyslu.....	56
4.5.2	Podpora hospodaření se srážkovými vodami.....	59
4.5.3	Podpora opětovného využívání vyčištěných odpadních vod	64
4.5.4	Podpora moderních technologií čištění odpadních vod	66
4.5.5	Územní plánování	68
4.5.6	Využití důlních vod.....	70
4.5.7	Podpora opatření na drobných vodních tocích a malých vodních nádržích	72
4.5.8	Podpora retence vody v krajině – rybníky a vodoní nádrže	73
5	IMPLEMENTACE OPATŘENÍ K OMEZOVÁNÍ NÁSLEDKŮ SUCHA A NEDOSTATKU VODY	75
5.1	LEGISLATIVNÍ OPATŘENÍ	75
5.1.1	Přenasazení postupů pro stanovení minimálních zůstatkových průtoků	75
5.1.2	Příprava tzv. protierozní vyhlášky.....	76
5.2	EKONOMICKÁ OPATŘENÍ	77
5.2.1	Financování vodního hospodářství	77
5.2.2	Přehled vynaložených finančních zdrojů na jednotlivá opatření v gesci jednotlivých resortů v roce 2024.....	78
5.3	OSVĚTA A VZDĚLÁVÁNÍ VEŘEJNOSTI K ZODPOVĚDNÉMU HOSPODAŘENÍ S VODOU	81
5.4	IMPLEMENTAČNÍ DOKUMENTY A NÁSTROJE	83
5.4.1	Plány pro zvládání sucha a nedostatku vody	83
5.4.2	Plány povodí	84
5.4.3	Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území České republiky a plány rozvoje vodovodů a kanalizací území krajů	85
5.4.4	NAP	86
5.4.5	Oblastní plány rozvoje lesů	87
5.4.6	Komplexní pozemkové úpravy	88
5.4.7	Akční plán ekologického zemědělství	89
5.4.8	Národní akční plán ke snížení používání pesticidů	90
6	ZAMĚŘENÍ VÝZKUMU A VĚDY NA PROBLEMATIKU SUCHA A NEDOSTATKU VODY	91
	PŘÍLOHA	97
	HODNOTY INDIKÁTORŮ PRO SLEDOVÁNÍ NAPLNĚNÍ STRATEGICKÝCH CÍLŮ KONCEPCE.....	97

SEZNAM ZKRATEK

AEKO	agroenvironmentálně-klimatické opatření
AMA	Agrarmarkt Austria Marketing (Rakouská zemědělská marketingová organizace)
AMC	Agricultural Marketing Centre (Agrární marketingové centrum)
a.s.	akciová společnost
BPEJ	bonitovaná půdně-ekologická jednotka
CC	Cross Compliance (kontrola podmíněnosti)
CMA	Centrale Marketing-Gesellschaft der deutschen Agrarwirtschaft (Centrální marketingová společnost německého zemědělství a potravinářského průmyslu)
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČR	Česká republika
ČSN	česká technická norma
ČZU	Česká zemědělská univerzita
DČOV	domovní čistírna odpadních vod
DPB	díl půdních bloků
DPZ	dálkový průzkum Země
DSO	dráha soustředěného odtoku
DVT	drobný vodní tok
DZES	dobry zemědělský a environmentální stav půdy
ECMWF	European Centre for Medium Range Weather Forecast (Evropské centrum pro střednědobou předpověď)
EK	Evropská komise
EN	evropská norma
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
FADN	Farm Accountancy Data Network (Zemědělská účetní datová síť)
GSM	Global System for Mobile communications (Globální systém mobilní komunikace)
HAMR	Hydrologie, Agronomie, Meteorologie, Retence
HOZ	hlavní odvodňovací zařízení
HZS	Hasičský záchranný sbor
CHOPAV	chráněná oblast přirozené akumulace vody
KPP	komplexní pozemková úprava
k. ú.	katastrální území
l. p.	lesní požár
LRV	Legislativní rada vlády
LPIS	Land Parcel Identification System (Veřejný registr půdy)
MEO	mírně erozně ohrožená oblast
MEŘO	methylester řepkového oleje
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPŘ	meziresortní připomínkové řízení
MSP	malý a střední podnik
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZe	Ministerstvo zemědělství
MZD	meliorační a zpevňující dřevina
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NAP	Národní akční plán adaptace na změnu klimatu
NAZV	Národní agentura pro zemědělský výzkum
NNO	nevládní nezisková organizace
NPŽP	Národní program Životní prostředí
NSTČ	náklady stavební a technologické části staveb (= maximální uznatelné náklady)
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání

OKD	Ostravsko-karvinské doly
OPIS	Operační a informační středisko
OP PIK	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
OP TAK	Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost
OPVZ	ochranné pásmo vodního zdroje
OPŽP	Operační program Životní prostředí
OZE	obnovitelný zdroj energie
PČR	Parlament České republiky
PHO	pásmo hygienické ochrany
PO	požární ochrana
POPFK	program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny
POR	přípravek na ochranu rostlin
POZ	podrobné odvodňovací zařízení
PPK	Program péče o krajinu
PRV	Program rozvoje venkova
PS PČR	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
PÚ	pozemkové úpravy
PzV	podzemní voda
RHSD	Rada hospodářské a sociální dohody
RSPU	rozpočet Státního pozemkového úřadu
RVP	rámcový vzdělávací program
SAPS	Single Area Payment Scheme (Jednotná platba na plochu)
SDGs	Sustainable Development Goals (cíle udržitelného rozvoje)
SEO	silně erozně ohrožené oblast
SFŽP ČR	Státní fond životního prostředí České republiky
SOVAK	Sdružení vodovodů a kanalizací
s. p.	státní podnik
SPÚ	Státní pozemkový úřad
SSHR	Správa státních hmotných rezerv
SVS	Státní veterinární správa
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (silné stránky, slabé stránky, příležitosti, hrozby)
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
SZPI	Státní zemědělská a potravinářská inspekce
SW	software
TA	Technologická agentura
ÚKZUZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
VPS	Všeobecná pokladní zpráva
VÚMOP	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy
VÚV TGM	Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka
v. v. i.	veřejná výzkumná instituce
WC	water closet (toaleta)
ZOD	zranitelná oblast dusičnany
ZŠ	základní škola

1 Úvod

Předložená Poziční zpráva přináší informace z druhého roku naplňování aktualizované „Koncepce ochrany před následky sucha pro území České republiky na období 2023–2027“. Obsahuje shrnutí práce gesčně odpovědných resortů k realizaci obsažených opatření na omezení dopadů změny klimatu, jehož průběh potvrzuje očekávaný trend globálních scénářů. Význam adaptačních opatření narůstá, a to díky skutečnosti, že se cíle mitigace, tedy omezení emisí skleníkových plynů, nepodaří zjevně globálně naplňovat. Státy EU se sice velmi snaží dosáhnout uhlíkové neutrality v r. 2050, (dosáhnout úrovně emisí skleníkových plynů předindustriálního období), avšak chování dalších států nevede ke globálnímu poklesu emisí, v řadě států jejich produkce dokonce vzrůstá. Proto se zjevně nepodaří zastavit růst teplot vzduchu a je vysoce pravděpodobné, že zvýšení o více než +2 °C bude dosaženo okolo roku 2030, neboť teploty vzduchu v Evropě rostou rychleji, než je světový průměr. Tato skutečnost zásadním způsobem ovlivňuje vodní režim (narůstá výpar a evapotranspirace, zvyšuje se nerovnoměrnost výskytu srážek v čase i objemech), narůstá hrozba sucha a zejména nedostatku vodních zdrojů, tedy výskyt hydrologického sucha.

Vodní zdroje České republiky jsou omezené a trend změny klimatu zvyšuje jejich ohroženost. Objem disponibilních vodních zdrojů na jednoho obyvatele má Česká republika 9× nižší, než je evropský průměr (t.j. 500 m³/rok oproti 4 650 m³/rok) a řadí se v pořadí států EU k posledním 4 zemím (Malta, Kypr, Dánsko, ČR) /European Environment Agency Use of freshwater resources in Europe (Copenhagen) 2019/. To jsou důvody, proč je naprosto nezbytné zajistit včasnou realizaci opatření k zadržení srážek na našem území. Roční úhrny na našem území nebudou podle prognóz klimatologů naštěstí klesat, což vede k prioritě jejich zadržení jak v krajině (k omezení dopadů sucha), tak k jejich akumulaci v nádržích k zajištění dostatečných a udržitelných vodních zdrojů pro zabezpečení pitné vody pro obyvatele a nezbytné hospodářské účely k udržení kvality života.

Uvedená vize očekávaného vývoje klimatu svědčí o nezbytnosti zintenzivnit realizaci adaptačních opatření obsažených v Koncepti, které negativní důsledky klimatické změny omezí, resp. zmírní.

V roce 2024 v průběhu letního období opět naše vodní zdroje, zejména průtoky vodních toků, vykazovaly výrazný pokles s indikací hydrologického sucha na 50 % plochy území. V září však v důsledku posunu tlakové níže ze středomoří přišly extrémní přívalové srážky, které vedly ke katastrofické úrovni povodní na severu ČR. Jen díky dostatečnému předstihu předpovědi příchodu silných srážek se následky povodní dařilo omezit všude, kde byly přehradní nádrže, jejichž manipulací byly vytvořeny dostatečné retenční objemy k zachycení povodňových průtoků.

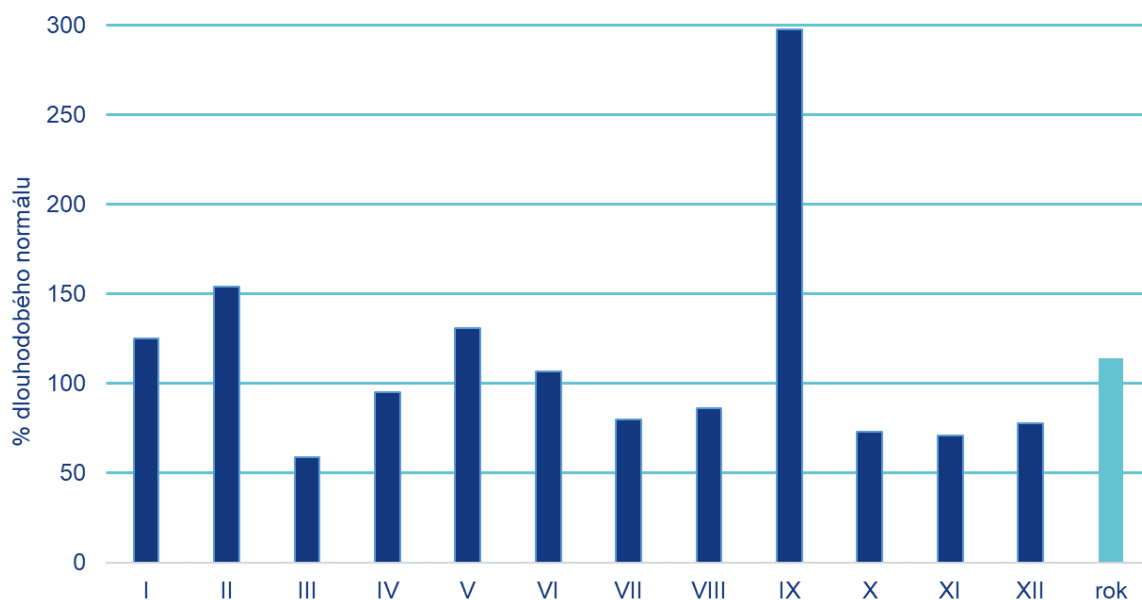
To potvrzuje, že kromě lokálního řešení přívalových srážek a zadržení vody v krajině představují víceúčelové nádrže efektivní technické opatření jak k zajištění dostatečných vodních zdrojů k překlenutí sucha, tak k omezení extrémních povodňových situací a jejich následků. Proto jsou spolu s opatřeními k zadržení vody v krajině podstatnou součástí opatření obsažených v „Koncepti na ochranu před suchem pro území České republiky“. Jedná se o opatření, jejichž uskutečnění vyžaduje vesměs víceletý proces, a situace z povodňových situací v září 2024 svědčí o potřebě upravit platnými právními předpisy délku období přípravy efektivních vodohospodářských opatření k zajištění dostatečných vodních zdrojů, které zároveň přispívají k prevenci povodňových škod. Podobně monitorování vodních zdrojů, vývoj modelů pro předpovědi nepříznivých hydrologických situací a přenos informací včetně osvěty obyvatel – to vše jsou opatření, o jejichž pokroku přináší informace předložená „Poziční zpráva“, která je předkládána vládě České republiky pro informaci podle usnesení č. 354 ze dne 17. května 2023.

2 HYDROLOGICKÝ PŘEHLED ROKU 2024

Rok 2024 byl pro území ČR nejteplejším rokem od počátku pravidelného vyhodnocování v roce 1961. Průměrná teplota dosáhla 10,3 °C, což je o 2,0 °C více než je normál období 1991 až 2020. Celkový srážkový úhrn dle předběžných údajů dosáhl 777 mm, což odpovídá 114 % dlouhodobého normálu 1991-2020. Jednalo se tak o druhý srážkově nadprůměrný rok v řadě.

Počátek roku přinesl v lednu a únoru nadnormální srážky, většinou ve formě deště. V únoru teplotní odchylka dosáhla +6,1 °C a sněhové zásoby se tvořily jen v omezené míře v horských oblastech, maximální objem vody akumulované ve sněhu dosáhl jen 0,781 mld. m³, a to v polovině ledna 2024. Březen byl srážkově podnormální, od dubna do srpna pak srážkový úhrn odpovídal 80 až 130 % dlouhodobého průměru pro dané měsíce, v období od října do prosince pak srážky odpovídaly 71 až 78 % dlouhodobého normálu. Výjimečný byl měsíc září. Na konci srpna a počátku září v důsledku vysoké teploty vzduchu a malých srážkových úhrnů docházelo k rychlému poklesu nasycení půdy, ve druhé dekádě září se vyskytla výjimečná srážková situace, která vyvolala povodně na velké části území, které dosáhly katastrofální úrovně zejména na tocích v oblasti Jeseníků. V polovině prosince se vytvořily sněhové zásoby o celkovém objemu 0,36 mld. m³.

Na počátku roku pokračovalo vodné období navazující na vánoční povodeň z roku 2023, v březnu a dubnu sice průtoky poklesly pod dlouhodobé průměry, avšak jen výjimečně dosáhly stavu suchu. V květnu se stav sucha objevil asi na 5 % sledovaných profilů, zejména v povodí Odry, v červnu naopak častěji limitu sucha dosáhly toky na horním Labi, v červenci pak v povodí Vltavy. Nejvíce profilů vykazovalo stav sucha na konci srpna a na hlavně počátku září, kdy této úrovně dosáhla třetina sledovaných hydrologických stanic. Počínající sucho zmírnilo nástup následné povodně, když půda zachytila prvních ca 80 až 100 mm srážek bez výraznější odtokové reakce. Z hlediska podzemních vod sucho trvalo od března do listopadu na pramenech v oblasti Podkrušnohoří, zejména na dolní části povodí Ohře a dalších levostranných přítoků dolního Labe. Z hlubokých zvodní v průběhu celého roku mimořádně podnormální zůstal permokarbon západních a středních Čech (Plzeňsko) a sedimenty svrchní křídý v povodí Kamenice na Děčínsku.

Měsíční úhrny srážek na území ČR pro jednotlivé měsíce roku 2024 v procentech normálu 1991–2020.

3 ČINNOST MEZIRESORTNÍ KOMISE VODA–SUCHO V ROCE 2024

Naplnování jednotlivých opatření obsažených v Konceptu ochrany před následky sucha na území České republiky na období 2023-2027 se již zaběhlo a standardně se jednotliví gestoři na rozhodujících ministerstvech věnovali jejich realizaci.

Nebylo proto nutné svolávat zasedání Výkonného výboru, který na svém jednání 11. ledna 2024 schválil obsah Poziční zprávy za rok 2023 a činnosti v jednotlivých resortech pokračovaly v souladu s předpoklady.

Rozsah realizace ovlivnila dostupnost finančních prostředků z národní podpory, financování opatření s využitím fondů EU bylo standardní, což se týkalo především opatření v oblasti zemědělství. Povodňové situace v září samozřejmě vyvolaly nutné úpravy aktivit, především v monitorování stavu vodních útvarů, neboť řada vybavených stanic byla poničena nejenom na vodních tocích, ale rovněž u sledování podzemních vod. To se zjevně promítne i do aktivit v následujícím období, v roce 2025 a dále.

V sestavě řešitelů dochází ke změně u Ministerstva pro místní rozvoj, kde za oblast územního plánování byl dlouholetý zástupce Ing. Lepeška, v důsledku odchodu do důchodu, nahrazen Ing. arch. Karlem Wirthem. Očekávané výstupy byly úspěšně splněny, což dokumentuje příslušná informace (odd. 4.5.5).

Závěrem je vhodné uvést, že posun předložení každoroční poziční zprávy vládě do konce února výrazně přispěl ke kvalitě jednotlivých zpráv, neboť bylo možné doplnit konečný stav finančních podpor za uplynulý rok.

4 STAV PLNĚNÍ OPATŘENÍ Z KONCEPCE NA OCHRANU PŘED NÁSLEDKY SUCHA PRO ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY KE KONCI ROKU 2024

4.1 OPATŘENÍ PRO VYTVOŘENÍ INFORMAČNÍ PLATFORMY O SUCHU A NEDOSTATKU VODY

4.1.1 REVIZE A DOPLNĚNÍ STÁVAJÍCÍ MONITOROVACÍ SÍTĚ S OHLEDEM NA SLEDOVÁNÍ SUCHA

Cílem opatření je zvýšit spolehlivost a plošné pokrytí pozorovaných veličin, které jsou následně využívány ke zpracování podkladů pro rozhodování při nakládání s vodami a které jsou klíčové pro operativní rozhodování během epizody sucha. Gestor: RNDr. Jan Daňhelka, Ph.D. (Český hydrometeorologický ústav)

Obecný popis plnění opatření

V roce 2024 probíhalo kromě běžných údržbových prací na monitorovacích objektech podzemních vod také čištění a 29 karotážních měření, které ověřily aktuální technický stav vrtů s případným návrhem regenerace. V průběhu celého roku probíhaly projektové a inženýrské práce potřebné pro podání žádosti do programu OPŽP na rekonstrukce monitorovacích objektů. V druhé polovině roku probíhaly instalace nové přístrojové techniky v počtu 409 kusů automatických měřicích systémů pro měření stavu podzemních vod. Na povrchových vodách probíhala nadále rekonstrukce stanic a obnova měřicí techniky v rámci projektu OPŽP. Povodní byly v září 2024 zničeny celkem 4 vodoměrné stanice (Jeseník a Mikulovice na Bělé, Raškov na Moravě a Kazdovna na Lužnici) a 2 vrtů pro sledování stavu podzemních vod situované v záplavovém území. Dalších 70 vrtů bylo povodní dotčeno a vyžadují čištění, případně též provedení oprav.

Dosažené výsledky

- instalace přístrojové techniky PzV – 409 objektů,
- rekonstrukce objektů PZV,
- rekonstrukce objektů PV.

Finanční prostředky na realizaci opatření

- vlastní zdroje ČHMÚ: 6,6 mil. Kč
- OPŽP: -
- NPŽP: -
- celkem: 6,6 mil. Kč

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

V roce 2024 započaly rekonstrukce objektů podzemních vod a vodoměrných stanic v rámci projektů podaných do 50. výzvy OPŽP. Jejich dokončení proběhne většinou v roce 2025 a 2026. Jedná se o dlouhodobé opatření a bude pokračovat i v následujících letech. Indikátor navržený ke sledování - počet objektů, které jsou součástí veřejné hydrometeorologické sítě dle zákona č. 262/2024 Sb., o veřejné hydrometeorologické službě a o změně zákona č. [218/2000 Sb.](#), o [rozpočtových pravidlech](#) a o změně některých souvisejících zákonů ([rozpočtová pravidla](#)), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o veřejné hydrometeorologické službě).

4.1.2 ROZVOJ A PROPOJENÍ MONITORINGŮ SUCHA, VZNIK VAROVNÉHO SYSTÉMU NA SUCHO

Cílem opatření je zajistit informovanost veřejnosti z jednoho centrálního, přehledného, průběžně aktualizovaného zdroje, který bude snadno komunikovatelný. Gestor: Ing. Josef Reidinger (Sekce ochrany přírody a krajiny, MŽP)

Obecný popis plnění opatření

Již v roce 2017 byl započat vývoj systému HAMR, který přehledně podává informace o všech typech sucha a potenciálním riziku vzniku nedostatku vody v rámci jednoho webového portálu na adrese <http://hamr.chmi.cz/>. Pro srozumitelnost byly mapy doplněny o videokomentář pracovníků ČHMÚ, kteří vysvětlují aktuální situaci včetně predikce na následující týden. Systém je dostupný v základním členění na 5 druhů sucha (meteorologické, zemědělské, hydrologické pro povrchové a podzemní vody a nebezpečí nedostatku vody) se sedmistupňovou škálou vyjádření od extrémního sucha po extrémní nasycení. Podrobnější informace o jednotlivých indikátorech či konkrétním území lze získat v části „Vstup pro odborníky“. Pro vodoprávní úřady formou registrovaných účastníků jsou pak ještě dostupné informace o povoleném nakládání s vodami významných odběratelů, jejich skutečné odběry v uplynulém období a vliv změny povolení (až na následujících 8 týdnů) na zabezpečení vodního zdroje. Systém je aktualizován vždy jednou týdně ve středu.

Hlavním cílem registrované části HAMRu je zajistit technickou podporu pro „Zvládání sucha a nedostatku vody“ v rámci novely zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů. Systém přináší základní informace, které budou sloužit pro rozhodování tzv. suchých komisí při zavádění opatření vedoucích ke zmírnění negativních dopadů sucha. V roce 2024 byly zpřístupněny jednotlivé místní směrodatné limity (MSL) včetně grafu jejich vývoje.

Dosažené výsledky

Systém HAMR již běží standardním způsobem na stránkách ČHMÚ od konce roku 2021 a je průběžně aktualizován a udržován. Proběhlo školení vodoprávních úřadů, správců povodí i zpracovatelů krajských plánů pro zvládání sucha a stavu nedostatku vody a odpovědným pracovníkům byl a průběžně je povolen vstup do neveřejné části. Aktuálnost dat v systému je na následující roky s podporou MŽP zabezpečena včetně potřebných drobných úprav. Do roku 2026 se bude dále zdokonalovat a prodlužovat období predikce vývoje situace v rámci projektu PERUN.

Finanční prostředky na realizaci opatření

- SR: 1,6 mil. Kč
- celkem: 1,6 mil. Kč

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Mapa s výstražnou informací o předpokládaném dosažení stavu sucha u podzemních nebo povrchových vod pro území jednotlivých ORP byla v roce 2024 v neveřejné části doplněna o mapu s prezentací míst, kde jsou stanoveny místní směrodatné limity pro vyhlášení stavu nedostatku vody na úrovni kraje, případně i s aktuálním vývojem sledovaných hodnot. V roce 2024 byla zpracována data o nakládání s vodou za rok 2023, které mají limit 100 m³/měsíc, nebo 1000 m³/rok. V rámci zapracování do systému HAMR proběhla kontrola vstupních dat a byly vytvořeny algoritmy v prostředí R (agregace, JSON, atd.).

Jednotná informační struktura je volně dostupná uživatelům, včetně výstupu předpovědní služby na sucho.

4.1.3 PROGRAM HOSPODAŘENÍ S OMEZENÝMI VODNÍMI ZDROJI

Cílem programu hospodaření s omezenými vodními zdroji je optimalizovat hospodaření s vodními zdroji (především v zásobním objemu vodních nádrží) v období sucha a nedostatku vody s ohledem na skutečnou aktuální potřebu vody. Gestor: Ing. Josef Reidinger (Sekce ochrany přírody a krajiny, MŽP)

Obecný popis plnění opatření

Po spuštění základní aplikace HAMR práce pokračovaly přípravou nové interaktivní aplikace přístupné z webového portálu <http://hamr.chmi.cz/> v prostředí JavaScript a vývojem doplňkových modulů. Jednou z novinek je „Rozhodovací systém pro optimalizaci užívání“ – nástavba umožňující management vodních zdrojů pro různé správní jednotky (okresy, kraje, Česká republika). Systém sumarizuje požadavky na užívání vod jednotlivými sektory včetně jejich povolení. V rámci systému je provedena pasportizace jednotlivých povolení. Zahrnuty jsou i jednoduché optimalizační nástroje umožňující simulaci dopadů různých opatření (např. sektorových omezení) na vodní zdroje. Komise pro sucho tak získá možnost ověřit si vliv zaváděných opatření či podklad pro výběr nejefektivnější varianty.

Přímo pro správce vodních děl je připraven modul „Optimalizace hospodaření na vodních nádržích“ pomocí diferenciálních evolučních algoritmů. Pomocí webového rozhraní mají největší odběratelé možnost prostřednictvím vodoprávních úřadů zadávat si své požadavky na aktuální potřebu vody na 8 týdnů dopředu. Jak se již v minulosti ukázalo, jsou povolené hodnoty odebíraného množství někdy až dvojnásobné oproti skutečně odebíranému množství. Navíc se ze zkušeností posledních suchých roků ukazuje, že velká část odběratelů je schopná svou spotřebu vody na omezenou dobu ještě výrazně snížit.

Od roku 2020 proběhlo aktivní zapojení vybraných vodoprávních úřadů a správců povodí na ověření a na vývoji samotného systému (uživatelská přívětivost, doplňková funkcionality), základní školení vodoprávních úřadů a zpřístupnění neveřejné části systému. V období let 2021 až 2023 (po dobu řešení krajských plánů pro sucho) byla zpřístupněna neveřejná část HAMR i dodavatelům plánů.

Dosažené výsledky

Systém HAMR již běží standardním způsobem na stránkách ČHMÚ od konce roku 2021. Proběhlo školení vodoprávních úřadů, správců povodí i zpracovatelů krajských plánů pro zvládání sucha a stavu nedostatku vody a odpovědným pracovníkům byl povolen a průběžně je aktualizován vstup do neveřejné části. Aktualnost dat v systému je na následující roky s podporou MŽP zabezpečena včetně potřebných drobných úprav. Do roku 2026 se bude dále zdokonalovat a prodlužovat období predikce vývoje situace v rámci projektu PERUN.

Finanční prostředky na realizaci opatření

Jsou součástí nákladů opatření 4.1.2.

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Mapa s výstražnou informací o předpokládaném dosažení stavu sucha u podzemních nebo povrchových vod pro území jednotlivých ORP byla v roce 2024 v neveřejné části doplněna o mapu s prezentací míst, kde jsou pro významné vodní zdroje stanoveny místní směrodatné limity (MSL) k rozhodnutí o vyhlášení stavu nedostatku vody na úrovni kraje včetně aktuálního vývoje sledovaných hodnot. Jedná se především o místa vázaná na data ČHMÚ a správců povodí (cca 65 % MSL).

Byl tak vytvořen nástroj pro optimalizaci hospodaření s vodními zdroji.

4.1.4 PŘEDPOVĚĎ VÝVOJE STAVU VODNÍCH ZDROJŮ

Cílem opatření je připravit pokročilé podklady pro zavádění operativních opatření ve správě povodí a ve státní správě a místní samosprávě (především pro fungování tzv. „Komise pro zvládání sucha“). Gestor: Ing. Josef Reidinger (Sekce ochrany přírody a krajiny, MŽP)

Obecný popis plnění opatření

Další připravovanou nástavbou systému HAMR je predikční modul pro vývoj hydrologické situace až na 8 týdnů dopředu. V roce 2019 byla nejdříve zavedena predikce na 14 dní dle 5 klimatických modelů (IFS Evropského centra pro střednědobou předpověď; model GFS Amerického centra pro výzkum atmosféry; model GEM (CMC) Kanadského meteorologického centra; model UK (GUM) Global britské meteorologické služby a ARPEGE model francouzské meteorologické služby). Všechny pět modelů je používáno pro předpověď počasí meteorologickými službami řady států včetně České republiky. Dále byla zavedena tzv. statistická predikce, která vychází z porovnání aktuálního vývoje s historickými událostmi. Pro hodnocení se využívá referenční období 1981–2010. V roce 2025 bude referenční období zaměněno na periodu 1991–2020.

Nyní je zavedena predikce na 30 dní, která vychází ze systému ECMWF (Evropské centrum pro střednědobou předpověď). Dále se předpokládá využití predikčních modelů, které se využívají v rámci portálu InterSucho a jsou nyní testovány produkty ECMWF s predikcí cca na 3 měsíce (dlouhodobá predikce). Hlavním cílem predikčního modulu je zajistit dostatečný podklad pro rozhodování komisí pro sucha o vývoji situace, na jehož základě bude moci komise rozhodnout, jak razantní opatření mají být přijata.

Práce pokračují na implementaci výstupů z ECMWF, které se ověřují pro využití tzv. sezónních předpovědí (dlouhodobých předpovědí) pro Českou republiku. V rámci projektu PERUN se předpokládá zavedení sezónních výstupů z modelu ALADIN (testují se různé přístupy). S tímto faktem souvisí i vývoj systému, návrh vizualizace těchto výstupů včetně jejich interpretace a následná práce na zpřesňování předpovědí.

Dosažené výsledky

Systém HAMR již běží standardním způsobem na stránkách ČHMÚ od konce roku 2021. Proběhlo školení vodoprávních úřadů, správců povodí i zpracovatelů krajských plánů pro zvládání sucha a stavu nedostatku vody a odpovědným pracovníkům byl povolen a průběžně je aktualizován vstup do neveřejné části. Aktuálnost dat v systému je na následující roky s podporou MŽP zabezpečena včetně potřebných drobných úprav. Do roku 2026 se bude dále zdokonalovat, verifikovat a prodlužovat období predikce vývoje situace v rámci projektu PERUN a samotná interpretace predikcí koncovým uživatelům.

Finanční prostředky na realizaci opatření

Jsou součástí nákladů opatření 4.1.2.

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

V roce 2023 byla aktualizována mapa s výstražnou informací o předpokládaném dosažení stavu sucha u podzemních nebo povrchových vod pro území jednotlivých ORP (doplněné informace o M-denních vodách pro vodní útvary) a v roce 2024 byla zavedena v neveřejné části mapa s prezentací míst, kde jsou pro významné vodní zdroje stanoveny místní směrodatné limity k rozhodnutí o vyhlášení stavu nedostatku vody na úrovni kraje včetně aktuálního vývoje sledovaných hodnot. V roce 2024 byly činnosti zaměřeny na změnu referenčního období na 1991–2020 s ohledem na novou periodu včetně přepočtu všech základních indikátorů pro jednotlivé typy sucha.

Jednotná informační struktura je volně dostupná uživatelům, včetně výstupu předpovědní služby na sucha.

4.2 ROZVOJ A POSILOVÁNÍ VODNÍCH ZDROJŮ

4.2.1 PODPORA ROZVOJE VODÁRENSKÉ INFRASTRUKTURY A PODPORA VYUŽÍVÁNÍ MODERNÍCH TECHNOLOGIÍ VE VODÁRENSTVÍ

Cílem je zajistit rozšíření a zkvalitnění vodohospodářské infrastruktury vodovodů, kanalizací, úpraven vody a čistíren odpadních vod. Gestor: Ing. Jan Žák (Sekce vodního hospodářství, MZe)

Obecný popis plnění opatření

MZe administruje dotační program 129 410 „Podpora výstavby a technického zhodnocení infrastruktury vodovodů a kanalizací III“ (realizace 2021–2027), který plynule navazuje a pokračuje na již realizovaná opatření v letech 2017–2022. Součástí tohoto opatření je z důvodu snížení ztrát nebo zajištění regulace spotřeby v oblastech s omezenými zdroji pitné vody podpora Instalace Smart Meteringu na vodovodní síti, která je podporována v rámci Podprogramu 129 403 „Podpora opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody I“.

Program 129 410 je rozdělen na podprogramy:

- 129 412, který řeší výstavbu a technické zhodnocení vodovodních řadů, čerpacích stanic, vodojemů, úpraven vod a souvisejících objektů v obcích v souladu se Směrnicí EU 2020/2184 ze dne 16. prosince 2020 o jakosti vody určené k lidské spotřebě,
- 129 413, který řeší výstavbu a technické zhodnocení kanalizačních sběračů a stok, čerpacích stanic, čistíren odpadních vod a souvisejících objektů v obcích v souladu se Směrnicí 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod.

Podprogram 129 403 je zaměřen na:

- instalaci „Smart Meteringu“ na vodovodní síti z důvodu snížení ztrát nebo zajištění regulace spotřeby v oblastech s omezenými zdroji pitné vody.

Dosažené výsledky

Od začátku programu 129 410 byla k 31. prosinci 2024 podpořena realizace 165 km vodovodů, 8 úpraven vod, vodojemů o celkovém objemu 2328 m³, 15 zdrojů a vrtů, 221 km kanalizací a 74 ČOV. V letošním roce byla vyhlášena II. výzva a do zásobníku bylo přijato 140 nových žádostí o podporu ve výši cca 2,4 mld. Kč. Současně došlo k podpoře instalace více než 18,9 tis. chytrých vodoměrů.

Dosud bylo podpořeno připojení cca 16,0 tis. nově zásobených obyvatel pitnou vodou a více než 39,1 tis. obyvatel nově připojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu.

Finanční prostředky na realizaci opatření

V rámci programu 129 410 bylo k 31. prosinci 2024 bylo od roku 2021 podpořeno z prostředků státního rozpočtu celkem 76 akcí na výstavbu vodovodů za účelem zabezpečení zásobování obyvatelstva pitnou vodou částkou 542 mil. Kč, z toho v roce 2024 bylo vyplaceno 186 mil. Kč 15 akcím. Na výstavbu kanalizací a čistíren odpadních vod za účelem odkanalizování a zajištění čištění odpadních vod bylo ve stejném období podpořeno 121 akcí částkou 2 035 mil. Kč, z toho v roce 2024 bylo vyplaceno 521 mil. Kč 45 akcím.

- SR: 707,22 mil. Kč
- fondy EU: -
- vlastní zdroje investorů: 627,77 mil. Kč
- jiné zdroje (kraje): 92,88 mil. Kč
- finanční náklady celkem: 1 427,87 mil. Kč

Pro doplnění informace bylo v roce 2024 dále vyplaceno z dotačních titulů MŽP:

- fondy EU (OPŽP 2021–2027): 3,012 mld. Kč na oblast pitné vody a 1,335 mld. Kč na oblast čištění odpadních vod a kanalizací,
- ostatní zdroje (SFŽP ČR): 514,2 mil. Kč, z toho:
 - 186,2 mil. Kč na zlepšení dodávek pitné vody, z toho 98,7 mil. Kč na posílení zdrojů pitné vody v obcích (bude částečně refundováno z OPŽP 2021–2027) a 87,5 mil. Kč na přivaděče pitné vody (částečně bude refundováno ze státního rozpočtu),
 - 328 mil. Kč na nakládání s odpadními vodami (částečně bude refundováno ze státního rozpočtu), z toho 253 mil. Kč na kanalizace a 75 mil. Kč na ČOV.

Hodnocení opatření/ Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Naplňování opatření probíhá průběžně, což dokládají výše uvedená data. Vzhledem k nedostatečné výši rozpočtu na tato opatření v posledních letech a schválené výši rozpočtu na rok 2025 a zejména ve střednědobém výhledu na roky 2026–2027, lze očekávat pomalejší naplňování cílů oproti předpokladu.

4.2.2 OCHRANNÁ PÁSMA ZDROJŮ POVRCHOVÝCH A PODZEMNÍCH VOD PRO HROMADNÉ ZÁSOBOVÁNÍ OBYVATELSTVA PITNOU VODOU

Cílem opatření je odstranit současné nedostatky ve vyhlásování a provozování ochranných pásem vodních zdrojů a plně využít jejich možností pro nezbytnou prioritní ochranu vodárenských zdrojů pro hromadné zásobování obyvatelstva pitnou vodou v době sucha. Gestor: Mgr. Martin Pták (Sekce ochrany přírody a krajiny, MŽP)

Obecný popis plnění opatření

Nástroje k ochraně vydatnosti, jakosti a zdravotní nezávadnosti vodních zdrojů jsou v současné době dostatečně zakotveny ve stávajícím vodním zákoně. Obecné zásady jsou zavedeny (a v praxi aplikovány) již od roku 2010 ustanovením § 30 vodního zákona. Vyšší prioritu je potřeba věnovat zvýšení ochrany povrchových a podzemních vod v OPVZ omezením aplikace hnojiv (nastavení pravidel aplikace) a schvalováním přípravků na ochranu rostlin ve vztahu k OPVZ a vodám obecně. Obě tyto regulační funkce jsou výlučnou pravomocí MZe, resp. ÚKZUZ. Bez změny priority od preference zájmů uživatelů půdy k zájmům ochrany vod nemůže dojít k významnému zlepšení stávajícího stavu.

V letech 2015–2018 proběhla rozsáhlá aktualizace zákresů ochranných pásem v mapové vrstvě OPVZ umístěné na Národním geoportálu INSPIRE (dále jen Geoportál), který je součástí informačního systému veřejné správy. Aktualizace OPVZ spočívala v kontrole souladu zákresu vymezení ochranných pásem v aktualizované mapové vrstvě s obsahem platných dokumentů vymezujících ochranná pásma. Cílem aktualizace evidence OPVZ bylo zesouladit obsah existujících podkladů pro vymezení ochranných pásem s jejich grafickými zákresy, neboť správnost zákresů je pro praktické využití evidence zásadní.

Ve snaze docílit co nejvíce ověřených dokumentů stanovujících OPVZ v evidenci OPVZ, byl v roce 2021 opětovně rozeslán e-mail vodoprávním úřadům ORP a KÚ s informacemi o stavu evidence OPVZ a s výzvou k zasílání podnětů k aktualizaci databáze OPVZ.

Evidence OPVZ na Geoportálu je průběžně aktualizovaná o nově vyhlášená, změněná nebo zrušená OPVZ. Tyto změny jsou přebírány z informačního systému veřejné správy (centrální registr vodoprávní evidence) a podkladů zaslaných MŽP od vodoprávních úřadů, ÚKZUZ a uživatelů vodních zdrojů. V roce 2024 probíhaly práce nad zpřesňováním zákresů hranic stejně jako v roce 2023.

Aktualizovaná data jsou předávána MZe pro potřeby využití LPIS v pravidelných intervalech.

Další řada opatření, na nichž MŽP spolupracuje a dotýkají se OPVZ, jsou uvedena v opatření 4.3.4.

Dosažené výsledky

Rozsáhlá aktualizace databáze OPVZ, která nyní existuje v podobě fungující databáze, ze které mohou orgány státní správy ve vodním hospodářství čerpat informace týkající se těchto pásem. Provoz této databáze je nyní na bázi dílčích aktualizací na základě nově vyhlášených, změněných či zrušených ochranných pásmech. Ke konci roku 2024 databáze obsahuje 19 423 polygonů (1 polygon = 1 OPVZ). V roce 2024 bylo aktualizováno 191 polygonů, z toho v roce 2024 došlo ke:

- zrušení platnosti 40 polygonů,
- vložení 64 nových polygonů,
- zpřesnění zákresu 87 polygonů.

Dále odbor ochrany vod a odbor legislativní MŽP v rámci metodického řízení vodoprávních úřadů připravily sdělení k institutu ochranných pásem vodních zdrojů stanovených podle § 30 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů. Účelem uvedeného sdělení je sjednocení interpretace přechodného ustanovení zavedeného zákonem č. 150/2010 Sb., zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), v platném znění – citace se týká novelty z r. 2010.

Čl. II bod 2 a vzájemného vztahu ochranných pásem vodních zdrojů (dále jen OPVZ) a pásem hygienické ochrany (dále jen PHO). Sdělení MŽP připravilo v návaznosti na celorepublikové setkání vodoprávních úřadů v roce 2021, kde vodoprávní úřady projevily potřebu metodického vedení v uvedené problematice. Sdělení by mělo sloužit jak pracovníkům státní správy, tak uživatelům pozemků a staveb v ochranných pásmech.

Finanční prostředky na realizaci opatření

- SR: 346 150 Kč

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Plněno průběžně. MŽP bude nadále pokračovat v průběžné aktualizaci evidence. Další vývoj problematiky OPVZ bude s ohledem na vývoj Evropských legislativních předpisů.

Indikátory pro sledování pokroku:

- počet provedených aktualizací evidence OPVZ,
- počet nově vyhlášených OPVZ.

4.2.3 PODPORA A ROZŠÍŘOVÁNÍ VODÁRENSKÝCH SOUSTAV A JEJICH ZDROJOVÉ POSILOVÁNÍ

Cílem opatření je zvýšit využitelnost dostupných vodních zdrojů i při změnách podmínek, ke kterým může dojít během sucha nebo následně při opětovném navýšení odtoků. Gestor: Ing. Jan Žák (Sekce vodního hospodářství, MZe)

Obecný popis plnění opatření

Dne 6. ledna 2020 vláda České republiky přijala usnesení č. 18 o návrhu opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody. Na základě tohoto usnesení byla připravena dokumentace Programu 129 400 „Podpora opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody“. V roce 2021 byl Program 129 400 rozšířen o nový podprogram 129 403 – „Podpora opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody I.“, který podporuje realizaci uvedených opatření v boji proti suchu, a bylo schváleno rozšíření tohoto programu s předpokládanou alokací 4,4 mld. Kč. V roce 2024 byl program prodloužen na období 2021–2027.

Aktuálně je Program 129 400 zaměřen na:

- výstavbu nových skupinových vodovodů a nové vodárenské infrastruktury sloužící napojení oblastí zasažených suchem na skupinové vodovody a na vodárenské soustavy s dostatečnými zdroji pitné vody (tj. nové přivaděče, zdroje, vodojemy (VDJ), úpravny vod (ÚV) apod.), zabezpečení a zajištění větší odolnosti vodárenské infrastruktury a předcházení možným dopadům nedostatku pitné vody (navýšení kapacity stávajících zdrojů, VDJ, propojování vodárenských soustav apod.),
- rekonstrukce, modernizace a obnova vodárenské infrastruktury sloužící k napojení oblastí zasažených suchem na skupinové vodovody a na vodárenské soustavy s dostatečnými zdroji pitné vody.

Dosažené výsledky

Bylo úspěšně realizováno všech 7 pilotní projektů první etapy a aktuálně probíhá realizace výše uvedeného podprogramu 129 403. Celkem byla k 31. prosinci 2024 od začátku programu podpořena výstavba nebo obnova 221 km vodovodů, 11 úpraven vod, vodojemy o celkovém objemu 21 325 m³ a 11 zdrojů nebo vrtů. V letošním roce byla vyhlášena II. výzva v rámci podprogramu 129 403 a do zásobníku bylo přijato 30 nových žádostí o podporu ve výši 771 mil. Kč.

Dosud bylo podpořeno připojení cca 9 tis. nově zásobených obyvatel pitnou vodou a u více než 4,5 mil. obyvatel se zvýší a zlepší zabezpečení zásobování pitnou vodou.

Finanční prostředky na realizaci opatření

V rámci programu 129 400 bylo k 31. prosinci 2024 bylo od dubna 2020 podpořeno z prostředků státního rozpočtu celkem 91 akcí částkou 2 649 mil. Kč, z toho v roce 2024 bylo vyplaceno 589 mil. Kč 38 akcím.

Finanční náklady na realizaci ve členění:

- SR : 589 123 639,67 Kč
- fondy EU: -
- vlastní zdroje investorů: 473 481 851,36 Kč
- jiné zdroje (kraje): 14 592 832,05 Kč
- finanční náklady celkem: 1 077 198 323,08 Kč

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Splněno částečně – potřeba řešení přetrvává. Naplňování opatření probíhá průběžně, což dokládají výše uvedená data. Vzhledem k nedostatečné výši rozpočtu na tato opatření v posledních letech a schválené výši rozpočtu na rok 2025 a zejména ve střednědobém výhledu na roky 2026–2027, lze očekávat pomalejší naplňování cílů oproti předpokladu.

4.2.4 UPLATNĚNÍ TECHNOLOGIÍ UMĚLÉ INFILTRACE A BŘEHOVÉ INFILTRACE PRO ZVÝŠENÍ ZDROJŮ PODZEMNÍ VODY

Cílem opatření je zajistit pokročilý stupeň přípravy projektů ve vhodných lokalitách pro jejich následnou realizaci v návaznosti na rostoucí poptávku po vodě v dané oblasti. Gestor: Ing. Pavel Marták (Sekce ochrany přírody a krajiny, MŽP)

Obecný popis plnění opatření

V roce 2017 byl spuštěn výzkumný projekt, jehož cílem je ověřit různé technologie umělé infiltrace v podmínkách České republiky. Pro stavbu opatření bylo zvažováno 9 pilotních lokalit, ale realizovaly se dva projekty – lokalita Meziboří (systém těsnicí bariéry) a meandr Jordán v povodí Orlice (systém břehové infiltrace). Obě lokality jsou již od roku 2018 osazeny monitorovacími vrtly, které měří hladinu podzemní vody před realizací systémů a následně sledují změny vyvolané realizací projektů. Oba tyto projekty byly v roce 2022 dokončeny.

V roce 2019 byl spuštěn výzkumný projekt „Řízená dotace podzemních vod“, jehož hlavním cílem bylo vytipovat vhodné lokality pro řízenou dotaci na celém území České republiky. Na něj navázal v roce 2020 projekt financovaný z výzkumného programu Prostředí pro život (PpŽ) SS01010208 pod názvem „Řízená dotace podzemních vod jako nástroj k omezení dopadu sucha v ČR“. Projekt byl dokončen v roce 2023 a od roku 2024 probíhá etapa jeho implementace, především ve formě využití jeho výsledků v dalším výzkumu v Centru VODA, viz níže.

Dále byl v roce 2023 dokončen projekt z PpŽ SS01020275 „Zadržování vody v krajině pomocí Umělé infiltrace jako nástroj v boji proti suchu“, jehož hlavním cílem je ověřit na lokalitě Kojetín efektivitu využívání tzv. indukovaných zdrojů získaných břehovou infiltrací podél vodního toku Morava a testovat zasakování předčištěných odpadních vod do horninového prostředí. Jeho prvním cílem bylo pomocí dlouhodobé čerpací zkoušky modelově stanovit potenciál využitelného množství podzemní vody generované břehovou infiltrací. Z výsledků vyplynulo, že při snížení hladiny podzemní vody 1 m je přítok k jímací linii z břehové infiltrace 6,55 l/s. Výpočet byl proveden pro 1 km délky toku a 1 km délky rovnoběžné jímací linie. Pro jižní Moravu, která je v dlouhodobém srážkovém deficitu, to znamená v úseku mezi Kojetínem a Kroměříží významný potenciální zdroj kvalitní vody řádově v prvních desítkách l/s. Druhým dílčím cílem tohoto projektu bylo ověřit chování látek PPCP po infiltraci odpadních vod čištěných v souladu s dnešními legislativními požadavky do fluvialní zvodně. Během experimentu byla tato voda (obsahující 69 látek PPCP) infiltrována pomocí 10 m hluboké studny po dobu jednoho měsíce. Celý proces byl umocněn čerpáním u studny ve vzdálenosti 52 m. V okolních monitorovacích vrtech bylo sledováno 113 látek PPCP v třídních intervalech s detekčním limitem v řádu desítek ng/l. Výsledky ukázaly, že 15 látek PPCP bylo přítomno ve fluvialní zvodni již před zahájením infiltračního experimentu a představují tak hodnoty „pozadí“. Tyto látky jsou výsledkem průsaků říční vody. Na druhou stranu experiment prokázal vysokou přirozenou atenuační schopnost horninového prostředí, která eliminovala širokou škálu PPCP látek na úroveň pod detekční limit.

Dále v rámci dílčího projektu TACR SS02030008 byla posuzována efektivita odstraňování látek PPCP, především farmak v průběhu výroby pitné vody pomocí technologie umělé infiltrace ve vodárně Káraný. Průzkum v letech 2022–2023 se zaměřil na detailní analýzu schopnosti fluvialních kvartérních sedimentů eliminovat látky PPCP. V měsíčních intervalech bylo sledováno chování látek PPCP na cestě od infiltrace a dále přes průchod písčitémi štěrky na vzdálenost 180 m až k jímací studni. Výsledky umožnily rozdělit látky PPCP do různých skupin. Jedna skupina se dostávala pod mez detekce již po průchodu 60 metrů štěrku, další skupina postupně atenuuje, ale i po průchodu 180 m zůstávají v podzemní vodě a třetí skupina prochází kvartérním fluvialním kolektorem prakticky beze změny a proces kvalitativní úpravy pomocí umělé infiltrace se jeví jako neúčinný.

Problematicke umělé a břehové infiltrace se v roce 2024 intenzívně věnovalo Centrum VODA (projekt TAČR SS02030027 Vodní systémy a vodní hospodářství v ČR v podmínkách změny klimatu) v části WP3. V roce 2024 byla ukončena regionální etapa hodnocení území ČR z hlediska vhodnosti a potřebnosti aplikace těchto metod, a v závěru roku 2024 byl dokončen

finální výběr (mj. za úzké spolupráce s podniky VaK v deficitních oblastech) užších pilotních území pro podrobný výzkum a zpracování ideového řešení aplikace metod řízení dotace podzemních vod v letech 2025-26. V deficitní oblasti 2 Východní Čechy jde o klíčovou vodohospodářskou lokalitu Třesice, kde bude probíhat výzkum podpory podzemních vodárenských zdrojů ve formě přirozené infiltrace srážek a metod umělé infiltrace, a dále pro Pardubicko důležitou lokalitu Opatil, kde se výzkum soustředí na aspekt břehové infiltrace a neuspokojivou kvalitu vody v písňáku. Z dalších východočeských lokalit lze zmínit vodárenské území na dolní Orlici, kde je třeba řešit aspekt proměnlivé jakosti surové vody a současně střet vodohospodářských zájmů a ochrany přírody. V největší a nejvýraznější deficitní oblasti 3 Jižní Morava byly vybrány tři lokality pro možnou aplikaci metod řízení dotace podzemních vod. Území kolem Dyje mezi Hevlínem a Hrušovany nad Jevišovkou je předmětem výzkumu využití metod klasické umělé infiltrace a případně i břehové infiltrace. Největší vodárenské území na Břeclavsku Kančí obora je dlouhodobě předmětem zájmu z hlediska podpory podzemních vodních zdrojů umělou infiltrací ve formě řízeného rozlivu povrchových vod řeky Dyje, současně jsou zde i významné zájmy ochrany přírody (lužní les), se kterými je třeba sladovat vodárenské využití zdroje. Hodonínsko s významnými vodárenskými odběry má významný potenciál dalšího využití vody řeky Moravy a Nové Moravy formou procesů břehové infiltrace. Dílčí výzkumy na Břeclavsku a Hodonínsku se týkají hodnocení i dalších vodárenských zdrojů (např. Zaječí, Milokošť), z hlediska optimalizace procesů břehové infiltrace a zajištění optimální kvality indukovaných zdrojů (především aspekty zemědělského znečištění nitráty a pesticidy). Z klimatologicko-hydrologických modelových simulací dále vyplývá, že v časovém horizontu 2050 dojde k rozšíření dnešních deficitních oblastí, mj. i na území jihočeských pánví (v rámci Centra VODA byla definována deficitní oblast 4 Jižní Čechy), které jsou dnes vodohospodářsky velmi důležité pro region jižních Čech. Nedabylská pánev je proto využita pro výzkum metod podpory zvýšené přirozené infiltrace srážkových vod a zvětšení přírodních zdrojů podzemní vody v rámci zadržování vody v krajině přírodě blízkými opatřeními. Bohužel v deficitní oblasti 1 Západní Čechy se nepodařilo najít vhodné pilotní lokality, kde by bylo možné navrhnout dostatečně efektivní podporu podzemních vodních zdrojů metodami řízení dotace. I tento negativní závěr je velmi důležitý pro výhledové vodohospodářské plánování, kdy se pozornost v deficitní oblasti 1 musí soustředit buď na povrchové zdroje, anebo na přivedení vody z jiných oblastí.

Dosažené výsledky

Byla zpracována odborná interaktivní mapa zranitelnosti kvantity podzemní vody k suchu, v měřítku 1:50 000 je dostupná na webovém portálu www.suchovkrajine.cz. Společně s předchozími mapovými výstupy (mapa vhodnosti území pro řízenou dotaci podzemních vod, a databáze výsledků, informací a zkušeností z doposud realizovaných funkčních i nefunkčních zařízení na řízenou dotaci podzemních vod v ČR) vznikl společným úsilím ČGS a VÚV TGM komplexní nástroj pro hodnocení celého území ČR z hlediska vhodnosti území pro řízenou dotaci, tak z hlediska její potřeby.

Finanční prostředky na realizaci opatření

Z Centra VODA (dílní cíle 3.2 a 3.5) bylo na výzkum podpory přirozené a řízené dotace podzemních vod v roce 2024 vynaloženo 2,55 mil. Kč, z toho 2,3 mil. Kč ze SR, a 0,25 mil. Kč z neveřejných zdrojů. V roce 2025 se bude jednat o částku cca 3,5 mil. Kč (3,15 mil. ze SR a 0,35 mil. Kč z neveřejných zdrojů).

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Probíhající výzkum je zaměřen metodicky tak, aby podnítil zájem vodárenských společností o tyto metody, případně i obce o různé způsoby zadržování vody v krajině, mj. i ve formě zasakování srážkových a povrchových vod pod povrch terénu. Lze očekávat, že v případě zvyšujících se dopadů sucha na vodárensky využívané podzemní vodní zdroje – v horizontu cca 20-30 let - bude v komerční sféře zájem i ochota zlepšovat zabezpečení svých vodních zdrojů pomocí vlastních investic výrazně růst. Úloha státní podpory by zde především měla být metodická, legislativní a organizační. Možnosti finanční státní podpory lze spatřovat především v různých opatřeních na úrovni obcí, případně orgánů ochrany přírody při budování zařízení na podporu obecného zadržování vody v krajině metodou vsakování vody pod povrch terénu.

Shromážděny byly informace o aktuálním stavu a zahájena realizace v několika lokalitách. V průběhu plnění opatření bylo zjištěno, že výhody systému umělé infiltrace jsou natolik známé, že se v komerční sféře nachází vodárenské subjekty, které jsou ochotny do systémů samy investovat a realizovat je na vlastní náklady. Příkladem může být úprava vody v Ivančicích, kde byl systém umělé infiltrace pomocí vsakovacích nádrží instalován kvůli nedostatečné kapacitě podzemních vodních zdrojů. Vyhodnocení rizik při realizaci výše uvedených systémů se jeví jako dostatečné. Od realizace ostatních lokalit bylo tedy ze strany MŽP upuštěno.

Pro ekonomicky méně výhodný systém řízené dotace byla pro následující roky vytvořena v rámci OPŽP21+ dotační podpora.

Dostupnost aktuálních informací o připravovaných a realizovaných opatřeních umělé infiltrace se průběžně zabezpečuje.

4.2.5 NOVÉ VÍCEÚČELOVÉ PŘEHRADNÍ NÁDRŽE

Cílem opatření je prověřování realizace nových vodních nádrží jako strategických vodních zdrojů. Případná realizace opatření přispěje k dalšímu rozvoji oblasti, jež byla dosud limitována nedostatkem vodních zdrojů. Gestor: Ing. J. Kocián, Ing. K. Pelikán, Ing. Mgr. K. Tichá, Ing. A. Švestková, (Sekce vodního hospodářství, MZe)

Obecný popis plnění opatření

V různé fázi přípravy realizace jsou vodní díla Vlachovice, Skalička a komplexní řešení Rakovnícka (vodní nádrže Kryry, Senomaty, Šanov). Příprava všech akcí vychází ze schválených usnesení vlády. Přípravovaná vodní díla byla plánovaná jako prevence před povodněmi i před nedostatkem vody v oblastech, které jsou nejvíce postiženy následky změny klimatu, suchem nebo povodněmi. Součástí těchto vodních děl jsou přírodě blízká opatření, která rovněž přispějí k doplnění a zvýšení ochrany před suchem i povodněmi. U záměru vodního díla Skalička došlo na základě nesouhlasu MŽP a dotčených obcí k dohodě mezi MZe a MŽP a k rozhodnutí, že toto vodní dílo bude připravováno jako suchá nádrž.

129 420 „Podpora odkupu a scelování infrastruktury vodovodů a kanalizací a podpora výkupů nemovitého majetku pod budoucími vodními díly“

- Podprogram 129 423 „Vlachovice - vypořádání práv k nemovitým věcem dotčeným plánovanou realizací vodního díla – 2. etapa“

Program 129 340 je rozdělen na podprogramy:

- Podprogram 129 342 – VD Kryry – Povodí Ohře,
- Podprogram 129 343 – Senomaty, Šanov – Povodí Vltavy,
- Podprogram 129 344 – „Přivaděče VD Kryry – nádrž Vidhostice; Kolečovický a Rakovnický potok – vypořádání práv k nemovitým věcem dotčeným plánovanou realizací přivaděčů“.

V rámci programu 129 360 „Podpora prevence před povodněmi IV“ (podprogram 129 363 „Podpora projektových dokumentací“) byla podpořena předprojektová příprava VD Kryry.

V roce 2022 byl schválen program 129 430 „Podpora opatření ke zmírnění dopadů sucha – projektová příprava a realizace nezbytných investic“, který se člení na podprogramy:

- Podprogram 129 432 – podpora projektové přípravy,
- Podprogram 129 433 – podpora realizace nezbytných investic souvisejících s výstavbou opatření pro zmírnění dopadů sucha.

Dosažené výsledky

VD Vlachovice (povodí Vlárý) byla dokončena předprojektová příprava. Probíhá projektová příprava přírodě blízkých opatření včetně projednání s vlastníky dotčených pozemků. Byla zahájena projektová příprava komplexního řešení odkanalizování obcí v povodí nádrže s cílem zajistit vysokou úroveň čištění odpadních vod a s tím související kvalitu vody v nádrži. Byly odsouhlaseny trasy budoucí kanalizace a probíhá aktualizace územních plánů obcí. Pokračovala projektová příprava VD Vlachovice (zpracování dokumentace záměru dle nového stavebního zákona včetně zajištění procesu EIA). Byla dokončena další etapa inženýrsko-geologického průzkumu a zpracování průzkumů a studií pro proces EIA. Byly zpracovány fyzikální modely funkčních objektů v laboratoři Fakulty stavební VUT v Brně. Bylo ukončeno zjišťovací řízení EIA a na základě závěrů zjišťovacího řízení probíhá dopracování dokumentace EIA. Bylo vydáno kladné stanovisko SEA k aktualizaci ZÚR Zlínského kraje. Uvedené práce budou hrazeny převážně z programu 129 430. Byly dokončeny výkupy nemovitých věcí (v roce 2024 vykoupěno za 45 mil. Kč). Dotační podpory plynuly v roce 2024 z programu 129 420. Nepodařily se vypořádat nemovitosti v hodnotě cca 14 mil. Kč, kdy stávající majitelé odmítají nemovitosti prodat nebo je nelze kontaktovat atp.

Komplexní řešení Rakovnicka (Kryry-Senomaty-Šanov):

VD Kryry: V rámci předprojektové přípravy bylo dokončeno geodetické zaměření včetně technické zprávy, inženýrsko-geologický a hydrogeologický průzkum pro vodohospodářskou a dopravní část, hydrologická a klimatologická studie, studie odtokových poměrů pod VD Kryry, splaveninová analýza v povodí nad VD Kryry, dopravní studie, studie rekreačního potenciálu území – koncept, BIM protokol a Předběžný plán realizace BIM (PRE-BEP). Dále bylo dokončeno geodetické zaměření pro přeložky inženýrských sítí, geotechnické modely pro těleso hráze a zátopy pro vybranou variantu řešení, model proudění podzemní vody pro dopravní část, geotechnické modely pro dopravní část, geotechnický průzkum pro VD Kryry, geotechnický průzkum pro přeložky komunikací, studie technického řešení VH objektů, IG průzkum pro oblast VD Kryry a IG průzkum pro dopravní infrastrukturu mimo území vlastního VD Kryry. Byl dokončen koncept výsledného řešení VH části a dopravní části, dokončena zpráva posouzení stability výsledného tělesa hráze, vizualizace výsledného řešení, závěrečné zprávy geotechnických modelů pro těleso hráze a zátopy pro vybranou variantu řešení, dokončení řešení rekreačního využití a technické zpracování sledované varianty přeložek. Dále byla ukončena VI. etapa předprojektové přípravy zprávou oponenta. Probíhají výkupy potřebných nemovitých věcí (v roce 2024 vykoupěno za 56,416 mil. Kč, dotačně hrazených z podprogramu 129 342), probíhá příprava dokumentace DUR k akci: Vodohospodářská opatření v krajině – lokalita Petrohrad. Dotace probíhá z programu 129 340. V měsíci 10/2024 je dokončena VII. etapa předprojektové přípravy včetně závěrečné zprávy, čistopisů, harmonogramu přípravy a realizace stavby, propočtu nákladů na přípravu a realizaci stavby, záborového elaborátu stavby a čistopisu vizualizace výsledného řešení. Zároveň oponent dokončil zprávu k VII. Etapě předprojektové přípravy a ve 12/2024 bude předprojektová příprava ukončena. Aktuálně se řeší navazující příprava.

VD Senomaty a Šanov: V rámci hydrogeologického monitoringu v lokalitě VD Šanov byly realizovány monitorovací vrty, které by v případě potřeby mohly být využity jako náhradní zdroj pitné vody pro obec Šanov. V zájmovém území probíhá každoroční monitoring povrchových a podzemních vod. Pro VD Šanov byl zpracován matematický model proudění podzemní vody, na kterém bude možné simulovat proudění podzemní vody po realizaci VD Šanov a vyhodnotit tak možné ovlivnění stávajícího vrtu, který slouží k zásobování obce Šanov pitnou vodou.

Pro vybraná přírodně blízká opatření (přibližně 1/3 ze všech opatření z investičního záměru), u nichž byl zajištěn předběžný souhlas vlastníků s realizací, byla zpracována dokumentace pro územní rozhodnutí, respektive pro stavební povolení (2023). Z celkového počtu 36 opatření, které obsahoval investiční záměr, byl další stupeň projektové dokumentace zpracováván pro 13 z nich. V rámci zpracovávání uvedených stupňů dokumentací došlo oproti investičnímu záměru ke sloučení některých na sebe navazujících opatření do jednoho, a tak je v tuto chvíli připravováno 6 opatření v povodí Kolečovického potoka a 4 opatření v povodí Rakovnického potoka. V současné chvíli má již většina z těchto opatření platná územní rozhodnutí či stavební povolení a probíhá zpracování dalšího stupně dokumentace (dokumentace pro stavební povolení/povolení záměru či prováděcí dokumentace stavby) a následně lze přistoupit k realizaci těchto opatření. Pokud se podaří zajistit financování realizace těchto opatření z příslušných dotačních titulů (probíhá zpracování žádostí o poskytnutí dotace z OPŽP) bude možné v roce 2025 přistoupit k realizaci opatření, která již mají stavební povolení a zpracovanou prováděcí dokumentaci stavby.

Uskutečňují se výkupy nemovitých věcí (v roce 2024 vykoupěno za 0,067 mil. Kč). Dotace probíhají z programu 129 340. Státní podnik Povodí Vltavy vykoupil nemovité věci od všech majitelů, kteří souhlasili s výkupem dle Zásad pro vypořádání práv k nemovitým věcem dotčeným plánovanou realizací komplexního řešení sucha na Rakovnicku – I. etapa, uvedených v příloze č. 1 usnesení vlády č. 971 ze dne 5. 10. 2020, tj. za motivační výkupovou cenu 150 Kč/m².

Další možnost majetkoprávního vypořádání je v případných směnách pozemků, jak požadují vlastníci. U pozemků, které se nepodaří majetkoprávně vyřešit výkupem, resp. směnou, tak bude nutné provést jejich vyvlastnění.

Finanční prostředky na realizaci opatření

VD	financování	2024 (mil. Kč)
Vlachovice	dotace	109,6
	vl. zdroje	2,5
Kryry	dotace	54,75
	vl. zdroje	3,8
Senomaty, Šanov	dotace	0,067
	vl. zdroje	2,2

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Plnění probíhá průběžně podle vládních usnesení. Příprava vodních nádrží je dlouhodobá na období 10 i více let. Záleží na mnoha okolnostech, zda bude výstavba realizována (ochota vlastníků prodat své nemovitosti, procesy EIA a ekologické aktivity, soudní spory apod.). Aktuálně je výrazně problematický nedostatek finančních prostředků státního rozpočtu k financování výkupů.

Indikátory pro sledování pokroku:

- stav výkupů pozemků a náklady na realizaci jednotlivých etap stavby vybraného VD,
- poskytnuté finanční podpory,
- průběh přípravy dokumentací pro provedení staveb,
- postup vypořádání výkupů majetku.

4.2.6 PŘEVODY VODY MEZI POVODÍMI A ZVÝŠENÍ INTEGRACE VODOHOSPODÁŘSKÝCH SOUSTAV

Cílem opatření je umožnit posílení vodních zdrojů, které se dostávají do negativní bilance ze zdrojů, které jsou k dispozici a s dostatečnou kapacitou. Gestor: Ing. J. Kocián (Sekce vodního hospodářství, MZe)

Obecný popis plnění opatření

Opatření jsou v různé fázi příprav a s ohledem na to, kde je toto opatření potřeba, a jak vyplynulo z Generelů vodních zdrojů a jejich zabezpečení v průběhu změny klimatu, které zpracovaly jednotlivé s. p. Povodí. Převody vody přispějí k zabezpečení dostatku vody v oblastech postižených suchem nebo nedostatkem vody s ohledem na výhled vývoje klimatu, podle „průměrného scénáře“ (zpracoval VÚV TGM, v.v.i.), který byl použit.

Dosažené výsledky

Akce Povodí Labe, s.p.: Převod z Jeleního potoka k posílení vodárenské nádrže Josefův Důl v Jizerských horách: Přípravy zahájeny v roce 2016, III/2020 vydáno územní rozhodnutí, stavební povolení (nabytí právní moci IX/2022), v případě vhodného dotačního titulu a zajištění finančních prostředků je možno zahájit realizaci. Hlavním cílem je zajistit dle potřeby posílení vodní kapacity vodárenské nádrže Josefův Důl. Přitom musí být zachován průtok v Jelením potoce, který je odvozen od veškerých ekologických požadavků zde se vyskytujících bioty. Odborným posouzením byl stanoven jako výchozí průtok 35 l/s (odpovídá Q_{300d}). Průměrný roční průtok v Jelením potoce je 103 l/s. Předpokládaný maximální odběr vody z potoka je ve výši 500 l/s. Průměrný odběr vody je předpokládán ve výši 68 l/s. Předpokládaná doba realizace je cca 2 roky s nákladem 109,6 mil. Kč (cenová úroveň 2022). Stavba je na území CHKO Jizerské hory a je nutné zajistit, aby v období od 1. dubna do 30. června zde neprobíhaly žádné stavební práce. Posílení toku Doubravy převodem z vodní nádrže Seč: Posuzováno v roce 2019 ve studii „Návrh opatření ke zvýšení retence vody v povodí řeky Doubravy“, je posouzen v dokončené studii „Zátěžový scénář bilančně ohrožených nádrží na Chrudimce s ohledem na vývoj vodárenských odběrů“. Po technické stránce je záměr proveditelný.

Akce Povodí Vltavy, s.p., Povodí Ohře, s.p.: Přivaděče vody v rámci řešení sucha na Rakovnicku: přivaděč vody z Ohře do nádrže Vidhostice, přivaděč vody z nádrže Vidhostice do Rakovnického potoka včetně přípojky z budoucí nádrže Kryry, přivaděč vody z Rakovnického potoka do Kolečovického potoka. Je zpracováno Komplexní vodohospodářské řešení nových akumulačních nádrží v povodí Rakovnického potoka a Blšanky a dalších opatření na zmírnění vodního deficitu v oblasti, multikriteriální posouzení převodu vody z Ohře do vodního díla Kryry a převodu vody z Berounky do povodí Rakovnického potoka. Dále je zpracován Investiční záměr na realizaci, probíhá inženýrská činnost na projektové dokumentaci. Proběhla aktualizace č. 3 ZÚR Středočeského kraje a 4. aktualizace ZÚR Ústeckého kraje – vymezení koridorů pro realizaci staveb s možností upravovat finální parametry a trasy v případě možných překážek. Státní podniky Povodí Vltavy a Povodí Ohře podepsaly smlouvu o společném zadávání, na základě které probíhá příprava zadávací dokumentace pro zpracování dokumentace pro územní řízení a to včetně potřebných průzkumů. 26. 10. 2023 bylo vyhlášeno výběrové řízení na zhotovitele předprojektové přípravy, dne 14. 12. 2023 bylo zasláno oznámení o výběru zhotovitele. Vybraný zhotovitel Sweco a.s. vyhrál s nabídkou 29 933 350 Kč bez DPH. Bylo dokončeno geodetické zaměření, probíhá IG-Hg průzkum včetně vrtných prací v terénu a odebírání vzorků pro vyhodnocení. Probíhá archeologický průzkum včetně nedestruktivních výzkumů a průzkumů a biologické průzkumy včetně botanického průzkumu lokalit chráněných rostlin. V roce 2025 bude známa finální trasa přivaděče. Dále probíhá projednávání změn územních plánů dotčených obcí. Obce Čeradice, Petrohrad, Březno a města Vroutek a Kryry mají zaslavné projektanty na změny územních plánů. Povodí Ohře, s.p. zaslal všem obcím a městům návrhy Smluv o úhradě nákladů na pořízení změny územních plánů.

Na přelomu roku 2023 a 2024 byl na základě veřejné zakázky vybrán zhotovitel projektové dokumentace pro vydání územního rozhodnutí, společně s dokumentací EIA. V současné době probíhají průzkumné práce potřebné pro zpracování dokumentace – geodetické

zaměření, inženýrsko-geologický průzkum, archeologický průzkum, biologické hodnocení apod. Dokumentace bude odevzdána dle harmonogramu v roce 2026.

Podprogram 129 344, určený k vypořádání práv k nemovitým věcem dotčeným plánovanou realizací přivaděčů: V roce 2024 byly vynaloženy finanční prostředky na majetkoprávní vypořádání v celkové výši 89,115 mil. Kč (vykoupení Velkého rybníka v Jesenici), přičemž část byla hrazena z vlastních zdrojů státního podniku Povodí Vltavy a část z dotačního titulu (39,115 mil. Kč z vlastních zdrojů; 50 mil. Kč z dotačního titulu).

Finanční prostředky na realizaci opatření

VD	financování	2024 [mil. Kč]
přivaděče	dotace	52,93
	vl. zdroje	39,44

V rámci podprogramu 129 432 pro podporu projektové přípravy pro plánovaná a související opatření v oblastech postihovaných suchem byla realizována předprojektová příprava převodů vod z Ohře do VD Vidhostice, Kryry a převod vody do povodí Rakovnického potoka (0,32 mil. Kč z vlastních zdrojů státního podniku Povodí Ohře; 2,93 mil. Kč z dotačního titulu)

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

- poskytnuté/vynaložené finanční prostředky,
- postup prací na přípravě a realizaci,
- počet změn míry zabezpečení vodních zdrojů a účelu jejich využití.

4.2.7 PODPORA MODERNIZACE A ROZVOJE ZEMĚDĚLSKÝCH ZÁVLAH

Cílem opatření je snížit následky sucha na zemědělskou produkci a podpořit zajištění potravinové soběstačnosti ČR. Gestor: Ing. Karel Pelikán (Sekce vodního hospodářství, MZe)

Obecný popis plnění opatření

MZe administruje dotační program 129 310 „Podpora konkurenceschopnosti agropotravinářského komplexu – závlahy – II. etapa“ (realizace 2017–2026), obsažený v souboru opatření MZe, schválených usnesením vlády č. 479 ze dne 30. května 2016. Cílem programu je modernizace závlah, snížení potřeby vody na závlahy, snížení energetické náročnosti závlah a využití pozitivních environmentálních a mimoekonomických účinků závlah.

Program 129 310 je rozdělen na podprogramy:

- Podprogram 129 312 „Podpora obnovy a budování závlahového detailu a optimalizace závlahových sítí – II. etapa“, který je určen zemědělsky podnikajícím subjektům,
- Podprogram 129 313 „Podpora optimalizace závlahových sítí ve správě Státního pozemkového úřadu“, který slouží k podpoře vybudování nových, případně k obnově a rekonstrukci stávajících hlavních závlahových zařízení ve správě Státního pozemkového úřadu.

Dosažené výsledky

V roce 2024 byly v programu 129 310 administrovány žádosti o poskytnutí podpory z předchozích let, tj. z 5. výzvy k podání žádostí o poskytnutí podpory, avšak z důvodu nedostatku finančních prostředků byly přednostně administrovány akce žadatelů, kteří ještě nebyli z předmětného programu dotačně uspokojeni.

V roce 2024 bylo podpořeno 9 projektů a bylo realizováno: 1 ks čerpadla, 57,4 ha pivotů, dále bylo rovněž pořízeno 6 pásových zavlažovačů, čerpací stanice – vybavení 26 kW, 139 m trubních rozvodů a byl zajištěn objem 2 362 m³ v závlahových nádržích. V rámci podprogramu 129 313 (příjemce dotace SPÚ) bylo podpořeno vypracování 2 projektových dokumentací.

Modernizace a obnova zemědělských závlah je jedním ze způsobů přizpůsobení se probíhající změně klimatu. Podpora závlah je také jednou z cest posílení konkurenceschopnosti tuzemských producentů a také ke zlepšení potravinové soběstačnosti ČR. Na druhou stranu jsou zemědělské závlahy dalším z odvětví, na které velmi silně dopadla energetická krize a krizí dodavatelsko-odběratelských řetězců. To vedlo k omezení dostupnosti závlahové technologie a jejímu následnému zdražení na trhu.

Finanční prostředky na realizaci opatření

- dotace ze státního rozpočtu: 8,2 mil. Kč
- vlastní zdroje investora: 7,3 mil. Kč
- celkem: 15,5 mil. Kč

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Navrhujeme pokračování realizace tohoto opatření v souladu s Koncepcí ochrany před následky sucha pro území České republiky. Program je významně limitován nedostatkem finančních prostředků SR. Vyhlašování dalších výzev je podmíněno zajištěním dostatečných finančních prostředků státního rozpočtu ve výši cca 130 mil. Kč ročně.

Indikátory pro sledování pokroku:

- počet realizovaných akcí,
- doprovodný údaj o poskytnutých finančních podporách.

4.2.8 PODPORA OBNOVY A VÝSTAVBA VODNÍCH ZDROJŮ POŽÁRNÍ VODY V LESNÍCH EKOSYSTÉMECH

Cílem opatření je snížit zranitelnost lesních ekosystémů vůči požárům, které mohou v období sucha vypuknout a způsobit značné hospodářské i ekologické škody. Gestor: Ing. Petr Uzel (Sekce lesního hospodářství, MZe), plk. Ing. Martin Legner, MBA (GŘ HZS ČR, MV)

Obecný popis plnění opatření

Opatření obsahuje 2 samostatné aktivity:

- Zajištění Letecké hasičské služby (LHS):

LHS je státem financovaný systém pro zajištění leteckého hašení lesních požárů na území ČR. LHS je dlouhodobě zajišťována MZe jako služba pro vlastníky lesů v gesci resortu zemědělství, a to v úzké spolupráci s Ministerstvem vnitra (MV) – Generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru ČR (GŘ HZS ČR), do jehož kompetence spadá hašení požárů a které definuje požadavky na systém LHS.

Systém LHS je zabezpečován zapojením státních i soukromých leteckých kapacit:

- Na základě Dohody o spolupráci při hašení lesních požárů leteckou technikou, uzavřenou mezi MZe a MV je zajištěno zapojení dvou vrtulníků Letecké služby Policie ČR (LS PČR). Tyto „základní kapacity“ pro letecké hašení požárů jsou k dispozici celoročně; aktuálně provozované vrtulníky však unesou relativně malý objem vody a zároveň jsou určeny pro realizaci širokého portfolia dalších činností Policie, které mohou mít vyšší prioritu než hašení lesních požárů.
- Nad rámec kapacit LS PČR jsou proto zajišťovány další kapacity pro letecké hašení z okruhu soukromých leteckých provozovatelů, a to na základě výsledků veřejné soutěže. Ve střednědobém horizontu je však plánováno zajišťování LHS výhradně prostřednictvím státem provozovaných leteckých kapacit.

Mimo LHS je pro hašení požárů mimořádného rozsahu dále možné využít letecké prostředky Armády České republiky (AČR), i ze zahraničí v rámci mechanismu civilní ochrany Unie.

Nastavení systému LHS se v průběhu času vyvíjí jak s ohledem na průběžné hodnocení jeho efektivity, tak v reakci na extrémní projevy klimatické změny a s tím spojený vývoj požárního rizika. Cílem je zajistit efektivní a účinné hašení lesních požárů v součinnosti s pozemními jednotkami požární ochrany, význam LHS je stěžejní zejména v oblastech pro pozemní jednotky obtížně přístupných.

- Podpora obnovy a výstavba vodních zdrojů požární vody v lesních ekosystémech:

V rámci opatření by měla být zjištěna stávající plošná distribuce a stav objektů, sloužících primárně jako zdroj požární vody, pro potřeby operačního využití ze strany HZS ČR. Dále by měla být analyzována optimální plošná distribuce těchto objektů, a to za účelem zajištění dostatečné efektivity hasebních zásahů. Parametry objektu sloužícího jako zdroj požární vody a související infrastruktury definuje GŘ Hasičského záchranného sboru ČR. Podporováno by mělo být systematické rozmístění zdrojů požární vody v krajině, objekty sloužící jako zdroj požární vody musí být důsledně evidovány v informačním systému GŘ Hasičského záchranného sboru ČR. V případě zjištění nedostatečné distribuce těchto objektů v krajině, by měl být dále řešen vhodný způsob jejich doplnění do optimálního stavu, ať už obnovou, úpravou stávajících, či výstavbou nových objektů ve spolupráci zejména se státním podnikem Lesy ČR, který je majoritním správcem drobných vodních toků v lesích.

Dosažené výsledky

V oblasti zajištění Letecké hasičské služby:

Do konce roku 2022 byla LHS financována výhradně z rozpočtu MZe v rámci služeb, kterými stát podporuje hospodaření v lesích. Letecké hašení tak bylo formálně zajištěno pouze pro lesy v působnosti MZe. V souvislosti s nárůstem počtu a významnosti lesních požárů v posledních letech, a s bezprecedentním lesním požárem v Národním parku České

Švýcarsko, který zasáhl cca 1 000 ha lesa, došlo od roku 2023 k následujícím zásadním změnám.

- nad rámec „základních“ kapacit LS PČR je pro období zvýšeného požárního rizika navíc poptáváno zajištění služby leteckého hašení dvěma **vertulníky soukromých leteckých provozovatelů, každý se schopností nést min. 3 000 litrů vody** (do roku 2022 bylo požadováno min. 800 litrů pro letadla a 500 litrů pro vrtulníky). Tato zásadní změna požadavků na hasební techniku se zároveň výrazně promítla do souvisejících nákladů. Model zapojení privátních kapacit byl nicméně konstruován tak, aby Česká republika mohla ke kofinancování využít grant Evropské komise rescEU Transition (kryje 75 % nákladů bez DPH). Takto zajištěné dodatečné kapacity mohou být zároveň vyžádány k leteckému hašení lesních požárů v zahraničí.
- K zajišťování systému LHS se v roce 2023 připojilo i Ministerstvo životního prostředí (MŽP), **působnost LHS se tak formálně rozšířila i na lesy v působnosti MŽP.**

V roce 2024 vysoutěžilo MV ve spolupráci s MZe a MŽP dodavatele služby leteckého hašení lesních požárů (1 vrtulník pro hašení lesů v působnosti MZe, 1 vrtulník pro hašení lesů v působnosti MŽP) **na období 15.6.-15.9. let 2024-2027.** K financování dodatečných kapacit LHS se kromě prostředků MZe, MŽP a EU (grant RescEU Transition) od roku 2024 počítá i s příspěvkem MV.

Současné byly učiněny kroky k tomu, aby letecké hašení ve střednědobém horizontu bylo plně zajišťováno státními kapacitami v rámci resortu Ministerstva vnitra:

- 30. dubna 2024 schválila vláda České republiky rámcový program 114 43 „Pořízení vrtulníků pro letecké hašení a plnění úkolů v oblasti IZS“, který počítá s pořízením 6 víceúčelových vrtulníků schopných nést min. 3 000 litrů vody (nákup 3 vrtulníků se předpokládá z grantu RescEU), čímž v ČR postupně vznikne centrum leteckého vrtulníkového hašení pro oblast střední Evropy.
- Evropská unie poskytla financování MV na jeden vrtulník a o podporu pro další dva MV požádalo. Tři zbývající vrtulníky, které budou sloužit také Policii České republiky, budou hrazeny z vnitrostátních zdrojů. Zajištění LHS čistě státními kapacitami se předpokládá nejdříve v roce 2027.

Financování LHS se i do budoucna předpokládá formou finanční spoluúčasti MZe, MŽP, MV a s využitím kofinancování z grantů EU.

V oblasti podpory obnovy a výstavby vodních zdrojů požární vody v lesních ekosystémech:

V roce 2023 byla na základě usnesení Bezpečnostní rady státu č. 56 ze dne 7. 12. 2022 Ministerstvem vnitra – GR HZS ČR zřízena meziresortní pracovní skupina za účelem optimalizace požární ochrany v lesích na území ČR. Pracovní skupina doporučila provedení operativní a následně komplexní revize platných právních předpisů v oblasti požární ochrany, ve vztahu k lesům. Navazující výstupy této aktivity mají dopad i na problematiku zdrojů požární vody.

V roce 2024 byla v rámci první fáze novelizace právních předpisů zpracována a do vnitřního připomínkového řízení připravena novela zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, jejíž součástí byly mimo jiné požadavky na zpracování požární dokumentace na území národních parků, řešící problematiku zpřístupnění lesních porostů i zdrojů vody pro hašení požárů, a dále zmocnění k vydání opatření obecné povahy k předcházení vzniku a šíření požárů pro MV. V očekávané druhé fázi novelizace právních předpisů je plánováno komplexní zpracování návrhu požární bezpečnosti lesa, kde budou zhodnoceny současné zkušenosti a výsledky z projektu European Commission Directorate General for Structural Reform Support (DG REFORM) TSI 2023 Flagship technical support project on “Climate Adaptation” – „Wildfire prevention and capacity building in the Czech Republic“, který má být ukončen v roce 2025. Výstup projektu by měl obsahovat konkrétní návrhy a doporučení úprav právních předpisů k zajištění požární ochrany v lesích.

S odkazem na vyhlášku č. 298/2018 Sb., o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů. Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem (ÚHÚL), od 1. 1. 2025 mající název *Národní lesnický institut*, v roce 2024 zahájil

na pilotním území Jihočeského kraje činnosti k vytvoření evidence existujících zdrojů požární vody v lesích. Zároveň se předpokládá ověření skutečného stavu a využitelnosti těchto zdrojů vody pro hašení požárů v lesích. Došlo k uzavření dohody o výměně dat mezi ÚHÚL a MV – GŘ HZS ČR; dále byly na uvedeném pilotním území testovány metodické postupy navržené v rámci ÚHÚL v oblasti vymezení lesních požárních úseků a okrsků. V jejich rámci jsou operacionalizovány potenciální ukazatele z hlediska prevence, respektive hodnocení (potenciálního) rizika lesního požáru za účelem zajištění podkladů pro zpracování dokumentace pro požární zásah. Hlavním cílem těchto odborných aktivit je podpořit novely příslušných právních předpisů tak, aby bylo možné je aplikovat v praxi. Probíhající úprava platných právních předpisů v oblasti požární ochrany, vč. oblasti požadavků na zdroje požární vody v lesích, zatím neumožňuje zpracování plně (prakticky) funkčního přehledu o dostupnosti vhodných vodních zdrojů požární vody pro hašení požárů v lesích.

Dále je nutné pokračovat ve zvyšování akceschopnosti HZS ČR a jednotek SDH obcí primárně pořízováním speciální techniky umožňující zasahovat v náročných lesních podmínkách a optimalizaci zásahových postupů s ohledem na změny v charakteru lesních požárů. MV-GŘ HZS ČR rovněž intenzivně spolupracuje s Ministerstvem pro místní rozvoj při zpracování příslušných podkladů z oblasti řešení problematiky podpory přizpůsobení se změnám klimatu, prevence rizik a odolnosti vůči katastrofám, která bude řešena v rámci Integrovaného regionálního operačního programu 2021–2027 a programů INTERREG.

Finanční prostředky na realizaci opatření

V rámci LHS bylo v roce 2023 provedeno celkem 10 hasebních zásahů (myšleno letecky hašených lesních požárů). Výše příspěvku (MZe+MŽP+EU grant RescEU) za rok 2023 činí cca 61,9 mil. Kč (Letecká služba Policie ČR: 1,5 mil. Kč, soukromí letečtí provozovatelé: 60,4 mil Kč s DPH).

V roce 2024 bylo v rámci LHS provedeno celkem 17 hasebních zásahů, toho 11 prostřednictvím LS PČR, 6 prostřednictvím soukromých leteckých provozovatelů). Výše příspěvku (MZe-MŽP+MV+EU grant RescEU) za rok 2024 činí cca 46,7 mil. Kč (letecká služba Policie ČR: 1,5 mil. Kč, soukromí letečtí provozovatelé: 45,2mil. Kč.

V případě pořízení tří kusů vrtulníků z rozpočtu České republiky jsou odhadovány výdaje na 2,7 mld. Kč.

Optimalizace vybavení jednotek požární ochrany a s tím spojené finanční výdaje ve vazbě na zvýšení připravenosti pro hašení lesních požárů (pořízení požární techniky a věcných prostředků) je v současné době zpracovávána. Návrh bude předložen k expertnímu posouzení v rámci expertní mise Evropské komise a případně modifikován na základě výstupů z projektu „TSI 2023 Flagship technical support project on “Climate Adaptation“.

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

- poskytnuté finanční prostředky – 60,4 mil. Kč (2023), 46,7 mil. Kč (2024),
- počet letů (shozů) – 186 (2023), 317 (2024),
- počet hasebních zásahů – 10 (2023), 17 (2024),
- počet evidovaných požárních nádrží vzhledem k dané problematice– základní výstupy za pilotní projekt budou k dispozici v průběhu roku 2025; půjde o základní přehled, který bude nutné verifikovat,
- optimální hustota zdrojů požární vody pro hašení požárů v lesích – první informace budou zodpovědně stanoveny po vyřešení metodických problémů, které jsou v předmětu zájmu zmíněného pilotního projektu a následném přijetí výsledných návrhů jak danou problematiku efektivně, systematicky a dlouhodobě spravovat.

4.3 ZEMĚDĚLSTVÍ JAKO NÁSTROJ PÉČE O MNOŽSTVÍ A JAKOST VODY A STAV PŮDY

4.3.1 OPTIMALIZACE MONITORINGU STAVU ZEMĚDĚLSKÉ PŮDY A AKTUALIZACE BONITACE PŮD ZA ÚČELEM ZLEPŠENÍ OCHRANY PŮDY

Cílem uvedených opatření je zajistit komplexní podklady pro vyhodnocování stavu zemědělských a lesních půd, identifikaci nepříznivých trendů a jejich příčin pro následné navrhování a přijímání opatření na zlepšování stavu půd. Gestor: Ing. Marek Batysta, Ph.D. (Sekce ekologického zemědělství., komodit, výzkumu a vzdělávání, MZe)

Obecný popis plnění opatření

Stávající stav

V současné době je pro monitoring stavu zemědělských půd využíván systém Agrochemické zkoušení zemědělských půd (dále jen „AZZP“) od roku 1961, jehož součástí je agrochemické zkoušení půd na organickou hmotu půdy (započato v roce 2014). Dále je využíván bazální monitoring zemědělských půd a dlouhodobé výživářské pokusy.

Průběžně probíhá aktualizace bonitace půdy. V roce 2023 byly do systému bonitace půdy doplněny chybějící hlavní půdní jednotky (HPJ) – koluvizemě a antropozemě. V roce 2024 byly v tomto smyslu novelizovány vyhlášky, které systém bonitovaných půdně ekologických jednotek využívají.

Opatření

- optimalizovat organizační a ekonomické zabezpečení systému AZZP tak, aby odpovídal vývoji vlastnických a uživatelských vztahů k zemědělské půdě a akcentovat výskyt rizikových faktorů v půdě,
- optimalizovat parametry zkoušení směrem k ukazatelům negativních změn půdních vlastností (ztráta struktury půdy, ztráta organické hmoty, ztráta sorpčních schopností půdy, rizikové látky v půdě, ztráty dusíku a fosforu),
- rozšířit využitelnost zkoušení i pro alternativní způsoby zemědělství (integrovaná ochrana, ekologické zemědělství) a pro indikaci negativních vlivů intenzifikace produkce,
- propojit systémy AZZP, bazálního monitoringu půd a dlouhodobých pokusů s významnými výzkumnými aktivitami,
- inovovat systém interpretace a aplikace výsledků AZZP využitím maximální škály přístupných digitalizovaných půdně klimatických parametrů,
- zintenzivnit prezentaci získaných výsledků k popularizaci systému a k jeho přímé aplikaci v zemědělském poradenství,
- věnovat zvýšenou pozornost trendu acidifikace zemědělských půd vzhledem k novým podmínkám intenzivní zemědělské výroby a nastupující změny klimatu,
- na základě dostupných dat vyhodnocovat chemismus organominerálního a minerálního horizontu zemědělských a lesních půd a stanovovat trendy.

Cílem uvedených opatření je zajistit komplexní podklady pro vyhodnocování stavu zemědělských a lesních půd, identifikaci nepříznivých trendů a jejich příčin pro následné navrhování a přijímání opatření na zlepšování stavu půd.

Tato opatření k monitorování a založení příslušných databází a systémů byla splněna, nyní probíhá průběžný, standardní monitoring a údaje jsou poskytovány pro využití v dalších, navazujících opatření ke zlepšení bonity půdy a k omezení eroze

Dosažené výsledky

V AZZP bylo v roce 2024 odebráno 57 250 půdních vzorků na stanovení pH, živin (P, K, Ca, Mg, S), mikroelementů (B, Cu, Zn, Fe, Mn) a 5 100 vzorků na půdní organickou hmotu (Cox, CTOT, NTOT, glomalin Q4/6). Prozkoušeno bylo 387 tis. ha zemědělské půdy. Dlouhodobé pokusy jsou prováděny na 10 lokalitách v počtu 1 700 pokusných parcel.

Bazální monitoring zemědělských půd byl v roce 2024 zaměřen na stanovení obsoletních pesticidů, POPs (HCH, HCB, DDT, PCB, PAH) a současně používaných látek na ochranu

roślin – 45 lokalit, C10-C40 – 5 lokalit, na vybrané mikrobiologické parametry – 40 lokalit a na obsah minerálního dusíku – 23 lokalit.

Dále bylo provedeno stanovení rozsáhlé sady parametrů (rizikové prvky, pH půdy, Cox, Ntot, přístupné živiny, vybrané mikrobiologické parametry, KVK) v půdních vzorcích lesních půd z 150 lokalit a tří půdních horizontů.

Výsledky jsou přístupné v LPIS, v sumárních zprávách a statistikách, jsou poskytovány pro granty, odborná terénní šetření.

V roce 2024 byla provedena aktualizace BPEJ na 104 k.ú. o výměře ZPF 29 002 ha. Dále bylo řešeno 338 žádostí vlastníků o změnu BPEJ a bylo provedeno 276 kontrol pro potřeby pozemkových úprav.

Finanční prostředky na realizaci opatření

Na pokrytí nákladů na odběry v AZPP bylo v r. 2024 vynaloženo 7,7 mil. Kč, ale tato částka není dostačená na maximální zabezpečení vzorkování všech kultur. Z tohoto důvodu byly dočasně pozastaveny odběry TTP. Náklady na analýzy činily 10,1 mil. Kč.

V roce 2024 činily náklady na provedení uvedené části Bazálního monitoringu půd 1,4 mil. Kč. Na analýzy lesních půd bylo v roce 2024 vynaloženo téměř 1,96 mil. Kč.

Finanční prostředky všech výše uvedených agend jsou pokrývány z rozpočtu ÚKZÚZ, kromě aktualizace bonitace půdy, která je hrazena z rozpočtu Státního pozemkového úřadu. Stávající stav rozpočtu ÚKZÚZ nepostačuje ani na vykrytí základního, zákonného, rozsahu AZPP. Jakékoli další změny, zejména ty, jež ponesou vyšší náklady, tak musí být doprovázeny cíleným navýšením zdrojů určených na AZPP a Monitoring, jinak je jejich realizace nereálná.

Náklady na aktualizaci bonitace půdy za rok 2024 činily 22 mil. Kč.

avřené opatření jsou průběžně plněna v souladu s Konceptí. Hodnocení indikátorů plnění bude souhrnné po ukončení pěti let naplňování Koncepce (v r. 2027).

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Počet hektarů provedené aktualizace bonitace.

4.3.2 ZVÝŠENÍ OCHRANY PŮDY PŘED ÚČINKY EROZE

Cílem uvedených opatření je výrazně zvýšit reálnou ochranu zemědělského půdního fondu před následky vodní eroze a přispět tak ke zlepšení retenčních schopností půdy. Gestoři: Ing. Marek Batysta (Sekce ekologického zemědělství, komodit, výzkumu a vzdělávání, MZe); Ing. Jana Haluzová a Ing. Marie Perglerová (Sekce pro fondy EU, zahraniční záležitosti obchodní spolupráci, MZe)

Obecný popis plnění opatření

Aktuálně je připravována novela nařízení vlády č. 73/2023 Sb., o stanovení pravidel podmíněnosti plateb zemědělcům, v rámci které dojde v souladu se schválenou modifikací SP SZP k úpravě podmínek standardu DZES 5, konkrétně se významně rozšíří plochy, které budou pro DZES 5 povinné a dojde k přehodnocení metodického způsobu vymezování kategorií erozní ohroženosti. Na základě objektivních kritérií budou nově vymezeny 3 kategorie erozní ohroženosti na orné půdě (silně erozně ohrožená a dvě kategorie mírně erozně ohrožené). Objektivními kritérii jsou sklonitost a délka svahu, struktura a textura ornice, obsah organické hmoty v půdě, náchylnost půdy k erozi, ochranný vliv vegetace, účinnost protierozních opatření, propustnost půdního profilu. Sladí se míra smyvu z aktuálních 17 t ha na 9 t ha (stejně jako PEV), což bude představovat 65 % výměry orné půdy na úrovni DPB. V souladu s modifikací Strategického plánu byla účinnost nové eroze odložena na období po 1. 7. 2025, bude tak aplikovatelná nejprve pro ozimy vyseté po tomto datu.

Dodržování standardů DZES a povinných požadavků podmíněnosti včetně standardu DZES 5 k erozní ohroženosti je základním předpokladem pro získání plné výše dotace u přímých plateb a environmentálních podpor rozvoje venkova.

Mimo standardy DZES mohou k omezení eroze přispívat i některé podmínky režimů pro klima, životní prostředí.

V rámci zemědělského hospodaření působí protierozně pokrýv půdy např. zatravněním, pěstováním meziplodin na erozně ohrožených půdách. Mezi dotačně podporované intervence s protierozní funkcí patří v rámci Strategického plánu Společné zemědělské politiky (SP SZP) Agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO) 16.70 Zatravňování orné půdy a 17.70 Meziplodiny v rámci nařízení vlády č. 80/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření.

Intervence 16.70 Zatravňování orné půdy reaguje na slabou stránku v podobě značné výměry půd ohrožených vodní erozí (odnos a ztráta zeminy) a s tím související také negativní vliv erozních sedimentů na kvalitu vody a vodohospodářskou funkci nádrží a koryt vodních toků. Tato intervence navazuje na podopatření Programu rozvoje venkova (PRV), a to podopatření AEKO Zatravňování orné půdy a Zatravňování drah soustředěného odtoku (DSO). V rámci intervence 17.70 Meziplodiny jsou stanoveny dva tituly, kdy v titulu Meziplodiny proti utužení půdy je stanovena specifická směs osiv s důrazem na hlubokokořenicí plodiny, při jejímž použití ve směsi dochází k rozrušení utužené vrstvy půdy i do hloubky, čímž se zmírňují degradační procesy v půdě. V rámci titulu Meziplodiny pro zlepšení struktury půdy je stanovena odlišná směs meziplodin zajišťující pokryv povrchu orné půdy v období, kdy půda není chráněna porostem hlavní plodiny, a chrání ji tak proti erozi a vysychání.

Dosažené výsledky

V případě Strategického plánu Společné zemědělské politiky na období 2023–2027 (na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2021/2115 ze dne 2. prosince 2021, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány) – je přijímání a proplácení podaných žádostí zajištěno kontinuálně. V roce 2024 byly přijímány žádosti o poskytnutí dotace podle nařízení vlády č. 80/2023 Sb. – podopatření Zatravňování orné půdy a Meziplodiny. Pěstování meziplodin je v rámci opatření rozvoje venkova nově zavedenou podporou. Zároveň v roce 2024 docházelo k proplácení dobíhajících závazků PRV

na Zatravňování orné půdy a Zatravňování drah soustředěného odtoku. Uvedená opatření jsou spolufinancována z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV).

Podpořená plocha PRV *

Opatření	podpořená plocha v r. 2024 [tis. ha]
AEKO Zatravňování orné půdy *	8,8
AEKO Meziplodiny	7,5

* obsahuje součet ploch závazků SP SZP a PRV

Finanční prostředky na realizaci opatření

V roce 2024 byly vypláceny finanční prostředky jak na intervence SP SZP, tak na dobíhající závazky AEKO Zatravňování orné půdy a Zatravňování drah soustředěného odtoku (DSO).

Vynaložené finanční prostředky z PRV

Opatření	finanční prostředky proplacené v r. 2024 [mil. Kč]
AEKO Zatravňování orné půdy *	66,9
AEKO Meziplodiny	13,2
celkem PRV	80,1

* obsahuje součet proplacených závazků SP SZP a PRV

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

- vynaložené finanční prostředky,
- plocha opatření (ha).

4.3.3 ORGANICKÁ HMOTA V PŮDĚ A OPATŘENÍ NA JEJÍ ZACHOVÁNÍ A ZVÝŠENÍ

Cílem těchto aktivit je zvýšení podílu organické hmoty v půdě a zlepšení retenční schopnosti zemědělské půdy. Gestor: Ing. Zuzana Pšerarová (Sekce ekologického zemědělství, komodit, výzkumu a vzdělávání, MZe); Ing. Jana Haluzová (Sekce pro fondy EU, zahraniční záležitosti a obchodní spolupráci, MZe) a Ing. Jaroslav Hudáček (Sekce ekologického zemědělství., komodit, výzkumu a vzdělávání, MZe)

Obecný popis plnění opatření

Postupný pokles obsahu organické hmoty v půdách (dehumifikace), který je způsoben především nedostatkem statkových hnojiv, je nutné nahrazovat využíváním zeleného hnojení, posklizňových zbytků či alternativními hnojivy, např. komposty apod. S úbytkem humusu souvisí také potlačení biologického oživení půdy a narušení látkových koloběhů v půdě. Zásadní vliv na obsah humusu má využití půdy, kdy vyšší obsah vykazují půdy zatravněné než půdy pravidelně orané, a problémem je nedostatečné doplňování kvalitní organické hmoty do půdy. Z tohoto důvodu bylo v rámci Agrochemického zkoušení zemědělských půd (AZZP) započato se stanovováním obsahu organické hmoty v odebraných vzorcích půd. Z dosavadních zjištění AZZP vyplývá, že ke snížení obsahu organického uhlíku došlo na půdách po jejich odvodnění (především hydromorfní a semihydromorfní půdy a oglejené subtypy půd), a to o 5–15 % v závislosti na půdním typu. Počínaje rokem 2023 byla zahájena administrace režimů pro klima a životní prostředí – celofaremní ekoplatba, která je intervencí Strategického plánu Společné zemědělské politiky na období 2023–2027, schváleného prováděcím rozhodnutím Evropské komise C(2022) 8338 final. Celofaremní ekoplatba stanoví mimo jiné i podmínky hospodaření s organickou hmotou na orné půdě pro žadatele s více než 30 ha orné půdy, které spočívají v aplikaci organických hnojiv v průběhu hospodářského roku na ekvivalent podílu minimálně 30 nebo 35 % plochy orné půdy hospodářství.

Komise dne 6. prosince 2024 vydala Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/3012 ze dne 27. listopadu 2024, kterým se zřizuje rámec Unie pro certifikaci trvalého pohlcování uhlíku, uhlíkového zemědělství a ukládání uhlíku do produktů. Toto nařízení přispěje k opatřením zaměřeným na zvyšování a zachování organické hmoty v půdě, a to podporou udržitelných zemědělských postupů, které zvyšují obsah uhlíku v půdě, zlepšují její kvalitu a biodiverzitu. Nařízení stanoví konkrétní metody monitorování uhlíku a jeho dlouhodobého ukládání za využití moderních technologií. Zemědělcům nabízí finanční pobídky prostřednictvím obchodování s uhlíkovými kredity a zároveň zajišťuje prevenci rizik spojených s uvolňováním uhlíku a dlouhodobou stabilitu uhlíkových zásobníků. Nařízení poskytuje zemědělcům nástroje, pravidla a finanční podporu potřebnou pro efektivní zavádění opatření na ochranu půdy a klimatu.

Dosažené výsledky

Od roku 2014 se organická hmota stanovuje a vyhodnocuje v agendě Agrochemického zkoušení zemědělských půd. Databáze výsledků v rozsahu 40 tisíc vzorků rovnoměrně rozmístěných zejména na orné půdě se každoročně rozšiřuje o 5 100 vzorků šesti parametrů (Cox, CTOT, NTOT, glomalin Q4/6, C:N). Výsledky se zobrazují ve výsledkové zprávě v LPIS. Úkol ÚKZÚZ je trvale zakotven v této agendě.

Základní celofaremní ekoplatba na základě dat deklarovaných v rámci jednotné žádosti 2024:

- výměra deklarované orné půdy žadatelů obhospodařujících více než 30 ha: 2 408 496 ha,
- počet žadatelů s výměrou orné půdy nad 30 ha: 7 393.

Finanční prostředky na realizaci opatření

Celofaremní ekoplatba je intervencí Strategického plánu Společné zemědělské politiky typu přímých plateb, která je vyplácena na základě ustanovení čl. 31 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2115/2021 v plné výši z prostředků Evropského zemědělského záručního fondu. Tato intervence je vyplácena ve dvou sazbách, proto pro ni jsou stanoveny dvě obálky.

Obálka	finanční strop pro rok 2024 mil. [Kč]	sazba pro rok 2024 [Kč/ha]
základní celofaremní ekoplatba	6 190, 54	1 774,62
prémiová celofaremní ekoplatba	31, 32	18 132,48
dotace z fondu EU	6 221,86 I	

Výplata prostředků proběhne v souladu s právním rámcem EU a harmonogramem výplat v roce 2025, proto jsou výše uvedené údaje koncipovány jako plánované, nikoliv skutečně vyplacené.

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Činnost trvale zavedena v agendě AZZP. Screening organické hmoty půd ČR je dlouhodobým úkolem. Splněno.

Indikátory pro sledování pokroku:

- finanční podpory v přímých platbách.

4.3.4 SLEDOVÁNÍ KVALITY PODZEMNÍCH A POVRCHOVÝCH VOD V SOUVISLOSTI S POUŽÍVÁNÍM HNOJIV A PESTICIDŮ

Cílem uvedených opatření je omezit zatížení půdy a následně vodních zdrojů nežádoucím znečištěním v souvislosti s používáním přípravků na ochranu rostlin opatření. Gestor: Mgr. Martin Pták (Sekce ochrany přírody a krajiny, MŽP)

Obecný popis plnění opatření

Monitoring reziduí hnojiv a pesticidů v podzemních a povrchových vodách je součástí Rámcového programu monitoringu. Současný program monitoringu je sestaven na období 2019–2024.

Program situačního a provozního monitoringu podzemních vod je pravidelně aktualizován podle výsledků provozního monitoringu z předchozího období a s ohledem na požadavky NAP k bezpečnému používání pesticidů v ČR. Program monitoringu se vyvíjí také podle požadavků EU a na základě literární rešerše s cílem identifikovat další potencionální polutanty, nalézané v podzemních vodách v zahraničí. Přítomnost reziduí pesticidů a hnojiv v podzemních vodách je známa díky monitoringu celé řady rizikových látek. Výsledky monitoringu podzemních vod jsou ukládány do aplikace IS ARROW.

Snižování zátěže zemědělských půd a následně vodních zdrojů rezidui pesticidů také napomáhá naplňování opatření stanových Národním akčním plánem k bezpečnému používání pesticidů v ČR pro 2018–2022 (NAP). Platnost NAP je vládou prodloužena do konce roku 2024, do kdy bude vládě předložen ke schválení navazující národní akční plán. Ochrana vod zůstane jednou z prioritních oblastí dokumentu.

Ke snižování používání pesticidů přispívá kromě uplatňování principů ekologického zemědělství, kterému je věnována kapitola 4.3.5, také opatření Integrovaná produkce, které je součástí podpor poskytovaných z PRV a návazně SP SZP. Jedná se o systém šetrného hospodaření s omezením vstupů a s využitím postupů a technologií šetrných k životnímu prostředí, který tvoří základ pro produkci kvalitní produkce zeleniny, jahod, brambor, ovoce a vína. Prostřednictvím omezení prostředků na ochranu rostlin dojde ke snížení smyvu těchto látek a jejich reziduí do podzemních vod. Od roku 2024 je ve SP SZP nově podporována intervence AEKO Omezení používání pesticidů v OPVZ na orné půdě, která je cílena na povodí vodárenských nádrží Švihov, Římov, Vrchlice a Opatovice.

Znečištěním vod dusičnany ze zemědělských zdrojů se zabývá nitrátová směrnice (Směrnice Rady 91/676/EHS), která je implementována § 33 vodního zákona a transponována do nařízení vlády č. 262/2012 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a akčním programu. Nitrátová směrnice platí více než 30 let (od roku 1991) a během této doby došlo k řadě změn v legislativních předpisech a v činnostech a znalostech zemědělského sektoru. Hodnocení nitrátové směrnice započalo v roce 2023 a mělo by dojít ke snížení ztrát živin o 50 %. Plánuje se, že by měla být aktualizovaná v druhé polovině roku 2025.

Koncentrace dusičnanů ve vodách jsou pravidelně a kontinuálně sledovány a v intervalu 4 let je revidováno vymezení zranitelných oblastí. Zemědělské hospodaření ve zranitelných oblastech dále upravuje akční program nitrátové směrnice, který se též v pravidelných čtyřletých intervalech reviduje. Nový revidovaný akční program je účinný od 1. 7. 2024.

MŽP zajišťuje monitoring vybraných pesticidů pro potřeby hodnocení chemického stavu útvarů povrchových vod (tabulka 1b, příloha č. 3 NV č. 401/2015 Sb., o ukazatelích a hodnotách přípustného znečištění povrchových vod a odpadních vod, náležitostech povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových a do kanalizací a o citlivých oblastech) a dále monitoring pesticidů ze seznamu sledovaných látek, tzv. Watch Listu, podle článku 8b směrnice 2008/105/ES ve znění směrnice 2013/39/EU. 4. Watch List (aktuální) byl stanoven prováděcím rozhodnutím Komise č. 2022/1307 dne 22. 7. 2022. Do Watch Listu byly nově zařazeny tyto pesticidy azoxystrobin, diflufenikan a fipronil. Nyní je ve schvalovacím procesu 5. Watch List, ve kterém jsou obsaženy další pesticidní látky, jejichž monitoring by měl být započat v roce 2025.

Monitoring pesticidů a jejich reziduí (metabolitů) v povrchových vodách je součástí monitoringu vodních útvarů v jednotlivých oblastech povodí, který průběžně provádějí státní podniky Povodí a náklady hradí z vlastních prostředků. Zejména důležitý je tento monitoring ve vodárenských nádržích, kdy spolupracují s provozovateli vodáren. Povodí, s. p. předávají výsledky monitoringu ČHMÚ pro potřeby aplikace IS ARROW a výběr výsledků je součástí Zpráv o stavu vodního hospodářství ČR („Modré zprávy“).

Detailní seznam účinných látek včetně jejich vlastností, použití a toxicitě je zveřejněn na webových stránkách ČHMÚ v rámci informačního systému Pasportizace pesticidů (<http://hydro.chmi.cz/pasporty/>).

V současné době probíhá revize směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/105/ES ze dne 16. prosince 2008 o normách environmentální kvality v oblasti vodní politiky. Mezi prioritní látky je navrhováno doplnění několika látek ze skupiny pesticidů. Z důvodu provázanosti by měly být doplněny podobné látky do směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/118/ES o ochraně podzemních vod před znečištěním a zhoršováním stavu. Návrhy revizí těchto směrnic byly Evropskou komisí zveřejněny v říjnu roku 2022 v rámci českého předsednictví Radě EU. K tomuto návrhu poslaly členské státy řadu připomínek, jednání pokračovala v průběhu roku 2023 a 2024 a v červnu 2024 byl představen kompromisní návrh, který byl schválen na COREPERU. V průběhu ledna by měly být zahájeny triology. Předpokládá se, že směrnice bude finalizována v druhé polovině roku 2025.

Dále se MŽP podílí na transpozici směrnice o jakosti vody určené k lidské spotřebě. Do této směrnice byla doplněna řada látek ze skupiny pesticidů, které bude nutno nově monitorovat jako kvalitativní ukazatel v pitné vodě. Směrnice požaduje posouzení rizik pro celý zásobovací řetězec, tj. od přírodního zdroje po místo spotřeby, přičemž se bude jednat o třístupňové posouzení řízení rizik:

- posouzení a řízení rizik částí povodí souvisejících s místy odběru surové vody určené k lidské spotřebě,
- posouzení a řízení rizik každého systému zásobování (vodovodu),
- posouzení rizik domovních rozvodných systémů vody (vnitřních vodovodů).

MŽP je spolugestorem prvního bodu. V rámci posouzení a řízení rizik částí povodí souvisejících s místy odběru surové vody určené k lidské spotřebě má být kladen důraz na identifikaci nebezpečí a náležité monitorování relevantních ukazatelů, jež mohou představovat negativní vliv pro jakost vody určené k lidské spotřebě a na základě identifikovaných negativních vlivů stanovení preventivních opatření.

Dosažené výsledky

Přítomnost znečišťujících látek ve vodách je známa díky monitoringu celé řady rizikových látek. Díky podrobnému monitoringu znečišťujících látek mohou být stanovena vhodná opatření, která předcházejí znečištění vod.

V roce 2024 probíhalo vyplácení žádostí o dotaci na Integrovanou produkci. V roce 2024 bylo ze SP SZP celkem vyplaceno 375 mil. Kč na výměru 29 tis ha. Tyto podpory jsou spolufinancovány z evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV). Zároveň poprvé proběhl příjem žádostí o dotace na intervenci SP SZP – AEKO Omezení používání pesticidů v OPVZ na orné půdě. Na tuto intervenci však budou finanční prostředky vypláceny až v průběhu roku 2025.

Finanční prostředky na realizaci opatření

- dotace ze státního rozpočtu: 31,5 mil. Kč
- dotace z fondů EU: 375 mil. Kč

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Monitoring se bude vyvíjet s ohledem na vývoj evropských právních předpisů a také s ohledem na vývoj diskuse k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o udržitelném používání přípravků na ochranu rostlin. V současné době platí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/128/ES, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství za účelem dosažení

udržitelného používání pesticidů. V roce 2024 došlo také k aktualizaci Národního akčního plánu k bezpečnému používání pesticidů na období 2025–2029.

Pro pokračování podrobného monitoringu podzemních a povrchových vod, včetně reziduí hnojiv a pesticidů v nich, je nejzásadnější zajistit v rozpočtech dotčených resortů dostatečné finanční prostředky, aby nedocházelo k jeho redukci ve vazbě na redukci rozpočtů jednotlivých institucí (podniky Povodí, ČHMÚ). Budoucí vývoj zjevně směřuje k potřebě intenzivnějšího monitoringu některých stávajících a zejména též nových polutantů.

Pokračovat bude naplňování opatření stanovených novým NAP. Na plnění dílčích opatření NAP uvolnilo MZe v roce 2024 finanční prostředky ve výši zhruba 20 milionů Kč. Plnění opatření slouží také k získávání podkladů pro koncepční, rozhodovací a analytickou činnost MZe v oblasti rostlinolékařské péče, bezpečného používání přípravků na ochranu rostlin (POR) a k získání informací potřebných pro splnění povinností vyplývajících ze směrnice 2009/128/ES. Některé z nich jsou využívány k přípravě nové společné zemědělské politiky a implementaci strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“. Část prostředků je rovněž zaměřena na monitoring POR v různých systémech pěstování tak, aby se tyto systémy dále optimalizovaly a jejich dopad na životní prostředí se minimalizoval (tedy i na povrchové a podzemní vody).

Indikátory pro sledování pokroku:

- počet sledovaných pesticidních látek,
- počet útvarů povrchových a podzemních vod dosahujících dobrého stavu v dotčených ukazatelích.

Pro období NAP 2025–2029 jsou uvedeny nové indikátory pro sledování pokroku.

Požadavky nitrátové směrnice jsou průběžně plněny, revize ZOD a akční program jsou vyhlášeny pro období 2020–2024.

4.3.5 PODPORA ROZVOJE EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ

Cílem opatření je přispět k omezení negativních vlivů zemědělského hospodaření na vodní zdroje a na stav zemědělské půdy. Gestor: : Ing. J. Makovský, Ph.D. (Sekce ekologického zemědělství, komodit, výzkumu a vzdělávání); Ing. K. Novotná, Ph.D. (Sekce pro fondy EU, zahraniční záležitosti a obchodní spolupráci, MZe)

Obecný popis plnění opatření

Ekologické zemědělství (EZ) přispívá k řešení problematiky zachování biodiverzity, zabránění degradace půd (vodní a větrná eroze, acidifikace, dehumifikace a utužení), ochrany vodních zdrojů, opatření zmírňující změnu klimatu apod. Dotační podpora EZ z fondů EU byla poskytována v rámci Programu rozvoje venkova a pokračuje i v rámci nového Strategického plánu Společné zemědělské politiky (SP SZP) pro období 2023–2027. Podpora má formu dotace poskytované na plochu obhospodařovanou v režimu EZ nebo dotace na projekty.

Intervence 23.70 Ekologické zemědělství zahrnuje plošnou podporu přechodu z konvenčního na ekologické zemědělství i podporu pro udržení hospodaření certifikovaného EZ.

V roce 2023 vyhlásilo MZe 16. kolo příjmu žádostí o dotaci z PRV, a to na operace 1.1.1 Vzdělávací akce a 1.2.1 Informační akce s celkovou alokací 140 mil. Kč. Podpora rozšiřování znalostí byla nedílnou součástí také 14. a 15. kola příjmů žádostí v roce 2022 (s alokací 45 mil. Kč v obou kolech). V rámci těchto operací je možné realizovat dotované semináře, workshopy, přednášky pro zemědělskou veřejnost (prezenční nebo on-line formou), kdy téma EZ je zahrnuto v podporovaných záměrech, a to v průběhu 12 měsíců od podpisu dohody (nejpozději do 30. 6. 2025).

V rámci nového Strategického plánu SZP je znovu nastaveno bodové zvýhodnění v rámci preferenčních kritérií, příp. zvýhodnění v podobě vyšší míry dotace pro subjekty v EZ, a to u intervence 33.73 - Investice do zemědělských podniků a 34.73 – Investice do zpracování zemědělských produktů, dále u intervence 49.75 – Zahájení činnosti mladého zemědělce, Intervence 51.77 – Inovace při zpracování zemědělských produktů a od roku 2024 u spuštěné Intervence 37.73 – Technologie snižující emise GHG a NH3 a Intervence 45.73 – Investice do nezemědělských činností. Tato investiční projektová opatření však nemají přímou vazbu na Konceptci ochrany před následky sucha pro území České republiky na období 2023–2027.

Mimo Společnou zemědělskou politiku je rozvoj EZ) podporován skrze aktivity vycházející z Akčního plánu ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2021–2027 (APEZ).

Jedná se např. o národní propagační kampaň na podporu biopotravin a EZ koordinovanou Státním zemědělským intervenčním fondem (SZIF) zaměřující se na zvýšení povědomí spotřebitelů o EZ a biopotravinách a tím i navýšení jejich spotřeby, projekt je notifikován do roku 2028. MZe každoročně také pořádá informační akci Září – měsíc biopotravin a EZ.

Podpora EZ ze strany MZe je dále zaměřena na podporu výzkumu, podporu aktivit nestátních neziskových organizací (NNO) formou národních dotací na projekty realizované v oblasti osvěty a šíření povědomí o EZ a biopotravinách, řadou národních dotací v rámci tzv. Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě § 1, § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů (Zásad) či zavádění biopotravin do veřejného stravování za účelem zvyšování odbytu biopotravin na lokálním trhu. Od školního roku 2023/2024 byl zaveden povinný 10% podíl biopotravin v tzv. školních projektech Ovoce a zelenina do škol a Mléko do škol a v rámci meziřesortní spolupráci probíhá příprava zavedení povinného podílu biopotravin ve veřejných zakázkách v rámci Národní strategie veřejného zadávání v České republice pro období let 2024 až 2028, která je v gesci Ministerstva pro místní rozvoj (MMR), kdy je navrženo povinné 5% zastoupení biopotravin ve veřejných zakázkách. Toto opatření se nyní připravuje v rámci tzv. Minimálních standardů odpovědného veřejného zadávání. Dále ve spolupráci se Státním zdravotním ústavem a MMR probíhají přípravy na postupné zařazení povinného podílu biopotravin ve školním stravování v rámci připravované novely vyhlášky o školním stravování (s návrhem 2% podílu biopotravin od 1. 9. 2025 a 5% podílu biopotravin od 1. 9. 2028). Toto procento by se mělo týkat provozovatelů

školního stravování, kteří mají zapsáno více než 200 strážníků a bude se počítat z hrubé hmotnosti potravin.

Z národních dotací v rámci dotačních programů dle Zásad jsou čerpány finanční prostředky v souvislosti s podporou EZ v oblasti poradenství a vzdělávání do EZ, podporou evropské integrace nevládních organizací na členství a účast na jednáních hlavní mezinárodní organizace pro EZ – IFOAM Organics Europe, či na účast na mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí se zaměřením na bioprodukty a EZ. Dále je podporována činnost demonstračních farem za účelem přenosu znalostí v zemědělství cílených na udržitelné způsoby hospodaření, od roku 2019 je podporován také program na restrukturalizaci ovocných sadů v režimu EZ s cílem zlepšit zdravotní stav ovocných stromů a zlepšit kvalitu produkovaného ovoce. V rámci národních dotací jsou nově rovněž podporována opatření zlepšující welfare hospodářských zvířat. Dlouhodobě je poskytována také podpora České technologické platformy pro ekologické zemědělství (ČTPEZ), která se zaměřuje na přenos informací mezi vědou, výzkumem a zemědělskou a podnikatelskou praxí z oblasti EZ. Probíhá také řada odborných seminářů na různá aktuální témata pro ekozemědělce.

V rámci Ročního vzdělávacího plánu MZe pro odborné vzdělávání veřejnosti, v letech 2023 a 2024 zacíleného především na aktivity pro děti a mládež, byla schválena zakázka na zabezpečení exkurzí pro děti a mládež na ekologicky hospodařící farmy.

Prostřednictvím ÚZEI pravidelně probíhá shromažďování údajů o EZ pro Eurostat, sběr údajů o trhu biopotravin a pro sledování ekonomického stavu ekologických podniků v rámci Zemědělské účetní datové sítě (FADN). MZe dále realizuje pravidelné školení kontrolních a dozorových orgánů se zaměřením na kontrolu EZ.

Dosažené výsledky

Na základě předběžného vyhodnocení jednotných žádostí na intervenci 23.70 Ekologické zemědělství Strategického plánu SZP pro rok 2024 lze konstatovat, že plocha pod závazkem hospodaření dle principů ekologického zemědělství v porovnání s daty z roku 2023 vzrostla. Dotace na zemědělskou půdu s druhem zemědělské kultury trvalé travní porosty a standardní orná půda – Pěstování ostatních plodin na standardní orné půdě jsou dominantní v rámci opatření EZ. Dotace na tyto závazky však budou vyplaceny nejdříve v roce 2025.

K 31. 12. 2023 v EZ hospodařilo 5 345 zemědělců na celkové výměře 595 190 ha, což je oproti 31. 12. 2022 nárůst o 296 zemědělců a 19 807 ha zemědělské půdy.

K 31. 12. 2024 bylo registrováno 5 574 zemědělců hospodařících 604 839 ha zemědělské půdy (nárůst o 229 zemědělců a 9 649 ha).

V rámci národních dotací bylo v roce 2023 např. z celkových 20 schválených a podpořených demonstračních farem 6 registrováno v režimu EZ. V rámci podpory restrukturalizace ovocných sadů v EZ byla podpořena výsadba 37,43 ha.

V rámci pravidelné akce Září – měsíc biopotravin a EZ, která měla v roce 2024 již 20. ročník, proběhla tisková konference spolu s vyhlášením vítěze prestižní soutěže Biopotravina roku. Realizovány byly celkem 4 akce formou dožínků, trhů a biojarmarku za účasti zaměstnanců MZe.

V roce 2024 byla prostřednictvím propagační kampaně SZIF realizována zakázka, v rámci níž bylo vyprodukováno 8 reportáží z ekofarem, které byly prezentovány v médiích a prostřednictvím sociálních sítí, byla vytvořena a realizována výstava profesionálních fotografií z českých ekofarem.

V rámci podpory projektů NNO bylo v roce 2024 spolufinancováno 5 projektů spolupracujících organizací, které se zabývají osvětou a propagací ekologického zemědělství.

Finanční prostředky na realizaci opatření

V rámci intervence 23.70 Ekologické zemědělství bylo v roce 2024 vyplaceno 1,64 mld. Kč na výměru 567 tis. ha. Jedná se převážně o žádosti o dotaci podané v roce 2023. Zdrojem financování je Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV) a doplněné kofinancováním ze státního rozpočtu (ve výši 65 % celkových veřejných výdajů..

V rámci národních dotací bylo na projekty NNO vyplaceno v roce 2024 celkem 2,03 mil.Kč (v roce 2023 to bylo 1,9 mil. Kč). V rámci dotačního programu 9.F.e. Regionální přenos informací bylo vyplaceno v roce 2023 na poradenské služby v EZ 2 559 376,75 Kč. Na podporu restrukturalizace ovocných sadů v režimu EZ bylo v roce 2023 byla z programu podpořena výsadba 37,43 ha s dotací v celkové výši 7 980 000 Kč.

V programu 20.B cíleném na chov drůbeže bylo podpořeno 186 chovatelů celkovou částkou 329 606 tis. Kč z toho 51 tis. Kč (0,02 %) čerpali 4 žadatelé hospodařící v režimu EZ. Program 20.C pro zlepšení chovu prasat využilo 181 chovatelů při celkové dotaci 220 039 tis. Kč, z toho 151 tis. Kč (0,07 %) připadlo 2 ekofarmám. V nově vyhlášeném programu 20.E zaměřeném na chov vykrmovaných býků bylo vyplaceno 102 026 tis. Kč celkem 723 žadatelům, z toho 2 679 tis. Kč (2,63 %) připadlo 105 žadatelům s chovem vykrmovaných býků v režimu EZ. Na demonstrační farmy v režimu EZ bylo vyplaceno v roce 2023 celkem 2 759 610 Kč. ČTPEZ byla podpořena částkou 2 500 000 Kč. Na odrůdové zkoušky v EZ v rámci programu 9.A.b.4.i. bylo vyplaceno 840 000 Kč.

- SR: 2,03 mil.Kč *
- fondy EU: 1 643 mil. Kč
- finanční náklady celkem: 1 645,03 mil. Kč

* dle dat dostupných k 13. 1. 2025, informace o celkových reálně vynaložených prostředcích na výše uvedené aktivity realizované v roce 2024 nejsou v době zpracování dostupné

Podpora EZ by měla pokračovat minimálně ve stávajícím rozsahu, avšak pro naplnění cílů stanovených v APEZ a dalších strategických dokumentech MZe i EU by měla být podpora rozvoje EZ zvýšena a zefektivněna, a to zejména s důrazem na podporu přechodu ploch v okolí ochranných pásem vodních zdrojů a produkčních orných ploch do EZ. Pro dlouhodobě udržitelný rozvoj EZ je třeba zaměřit podporu, vedle stále velmi potřebné osvěty a propagace, též na efektivně cílené poradenství (a to zejména na produkční hospodaření na orné půdě či v sadech), a také na tvorbu, rozvoj a podporu efektivních a funkčních dodavatelsko-odběratelských vztahů za účelem lokálního uplatnění místní bioprodukce.

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

- poskytnuté finanční prostředky,
- výměra ploch,
- počet zemědělců zavádějících ekologické zemědělství.

4.3.6 PODPORA PRINCIPŮ PRECIZNÍHO ZEMĚDĚLSTVÍ

Cílem opatření je přispět k obnově retenčních a infiltračních schopností zemědělské půdy a zvýšit tak odolnost vůči dopadům zemědělského sucha. Postupné zavádění principů precizního zemědělství dále přispěje k omezení kontaminace vodních zdrojů nežádoucím znečištěním, zejména pesticidy. Gestor: Ing. Jan Marek (Sekce ekologického zemědělství., komodit, výzkumu a vzdělávání, MZe)

Obecný popis plnění opatření

Zemědělské podniky/farmy měly možnost zapojit se do dotačního programu 9.F.m. Demonstrační farmy 2024. Jedná se o dotační program určený pro transfer praktických zkušeností od zapojených zemědělských subjektů k široké odborné veřejnosti, realizovaný formou názorných/praktických ukázek ucelených postupů, udržitelných způsobů hospodaření, ukázek využití půdoochranných a precizních technologií v poloprovozních/provozních podmínkách zemědělského podniku. V roce 2024 bylo precizní zemědělství prezentováno na setkáních s následující tematikou doplněnou praktickými ukázkami: robotizace v zemědělství, použití aplikačních map v precizním zemědělství, pásmové vápnění s GPS.

V roce 2024 bylo možné v rámci Strategického plánu Společné zemědělské politiky na období 2023–2027, intervenci 33.73 – Investice do zemědělských podniků, podat žádost o dotaci na nákup většiny dostupných technologií precizního zemědělství, a to včetně zemědělských navigací, systémů pro variabilní aplikaci hnojiv či přípravků na ochranu rostlin.

Intervence byla rozčleněna do několika záměrů:

- záměr a) projekty do 2 000 000 Kč včetně a zároveň žadatel hospodaří na maximálně 150 ha a splňuje definici MSP; Živočišná výroba (skot, prasata, drůbež, ovce, kozy, koně, králíci, běžci, hmyz určený k lidské spotřebě nebo k výrobě zpracované živočišné bílkoviny, zvěř ve farmovém chovu),
- záměr b) projekty do 2 000 000 Kč včetně a zároveň žadatel hospodaří na maximálně 150 ha a splňuje definici MSP; Rostlinná výroba,
- záměr c) Skot,
- záměr d) Prasata,
- záměr e) Drůbež,
- záměr f) Ostatní živočišná výroba (ovce, kozy, koně, králíci, běžci, hmyz určený k lidské spotřebě nebo k výrobě zpracované živočišné bílkoviny, zvěř ve farmovém chovu),
- záměr g) Rostlinná výroba,
- záměr h) Vinná réva,
- záměr i) Welfare drůbeže,
- záměr j) Welfare prasnic.

Z pohledu cílů Koncepce jsou relevantní zejména záměry b) a g), ve kterých bylo možné žádat o technologie související s rostlinnou výrobou, tedy technologie, které mají přímý vliv na hospodaření se zemědělskou půdou, a tím pádem i na její kvalitativní parametry.

Subjekty, které zahrnuly do svých projektů zařízení pro precizní zemědělství, získaly navíc 8 preferenčních bodů, tzn. zvýšily svou pravděpodobnost, že projekt bude financován. Z původní hladiny 5 preferenčních bodů došlo v roce 2024 k navýšení na 8 preferenčních bodů.

Projekty budou schvalovány až v roce 2025 a propláceny v letech následujících. V roce 2024 byly schvalovány projekty podané v roce 2023, žádný z projektů však do 30. 11. 2024 nebyl proplacen.

V roce 2024 bylo dále možné v rámci Strategického plánu Společné zemědělské politiky na období 2023–2027, intervenci 37.73 Technologie snižující emise GHG a NH₃, podat žádost o dotaci na pořízení technologií přesného dávkování dusíku a technologie pro precizní zemědělství jako např. systémy řízení sekcí rozmetadla, systémy pro variabilní aplikaci hnojiv, plodinový senzor, nosič plodinových senzorů, systém pro spektrální analýzu zemědělských

materiálů (NIR), rozmetadla hnoje a tuhých minerálních hnojiv pro přesné a variabilní dávkování, aplikátory, aplikační cisterny pro přesné a variabilní dávkování.

Subjekty, které zahrnuly do svých projektů technologie přesného dávkování dusíku a technologie pro precizní zemědělství získaly navíc 10 preferenčních bodů.

Projekty budou schvalovány až v roce 2025 a propláceny v letech následujících.

Dosažené výsledky

V roce 2024 byly vypláceny schválené projekty, zaměřené na technologie precizního zemědělství, v rámci předchozího dotačního titulu – Programu rozvoje venkova na období 2014–2020, operace 4.1.1 Investice do zemědělských podniků. V roce 2024 (dle stavu k 30. 11. 2024) bylo proplaceno 27 projektů s výší dotace na precizní technologie ve výši 5,5 mil. Kč.

V roce 2024 zaslalo žádost o dotační zvýhodnění za propagaci systémů a technologií precizního zemědělství 13 subjektů z celkového počtu 20 subjektů, které tuto činnost zahrnuli do dotačních požadavků v celkové výši 9 840 000 Kč.

Finanční prostředky na realizaci opatření

- SR: 1,9 mil. Kč
- fondy EU: 3,6 mil. Kč
- vlastní zdroje investorů: 5,4 mil. Kč
- finanční náklady celkem: 10,9 mil. Kč

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Průběžné splnění stávajících indikátorů.

4.3.7 PODPORA PROVÁDĚNÍ KOMPLEXNÍCH POZEMKOVÝCH ÚPRAV

Cílem opatření je integrování pozemkové držby do optimálního vlastnictví ucelených půdních bloků a dále přispět prostřednictvím „společných zařízení“ k omezení eroze, zvýšení retardace odtoku srážkových vod a prevenci povodní. Gestor: Ing. Antonia Nolfová (Sekce pro fondy EU, zahraniční záležitosti a obchodní spolupráci, MZe)

Obecný popis plnění opatření

Pozemkovými úpravami dochází k novému uspořádání pozemků a zabezpečuje se jimi přístupnost a využití pozemků pro racionální hospodaření vlastníků půdy. Součástí návrhu pozemkových úprav je plán společných zařízení, který zahrnuje opatření sloužící ke zpřístupnění pozemků, protierozní a vodohospodářská opatření zaměřená zejména na snižování nepříznivých účinků povodní a sucha a opatření k ochraně a tvorbě životního prostředí.

Dosažené výsledky

Realizací plánů společných zařízení dochází mimo jiné k úpravám drobných vodních toků, k budování nových nádrží, k protipovodňovým úpravám jako jsou např. suché nádrže (pro nárazové zdržení vody v krajině) nebo malé vodní nádrže (pro retenci vody v krajině), které jsou dále využitelné v obdobích sucha. Tím se pozemkové úpravy podílejí výrazně na odstraňování negativních dopadů klimatických změn a řešení odtokových poměrů v krajině.

Pozemkové úpravy jsou hrazeny jak ze státního rozpočtu (Všeobecná pokladní správa – VPS, Rozpočet Státního pozemkového úřadu – RSPÚ), tak i z finančních zdrojů/fondů EU (Program rozvoje venkova – PRV, Operační program Životní prostředí – OPŽP, Národní plán obnovy – NPO).

Finanční prostředky na realizaci opatření

Vynaložené finanční prostředky ze všech zdrojů [v mil. Kč]

rok	2024
PRV (předfin.)	460,0
VPS+RSPÚ	739,3
OPŽP (předfin.)	0,0
NPO (předfin.)	204,5
PRV (propl.)	0,0
celkem	1 403,8

Zdroj: Sekce 14 000 a Státní pozemkový úřad, stav dle zadaných faktur v ISU k 31.12.2024 v mil. Kč.
Pozn.: PRV (předfin.) – předfinancování pozemkových úprav z národních zdrojů, PRV (propl.) – proplacení pozemkových úprav z evropských zdrojů, VPS – Všeobecná pokladní správa, RSPÚ – Rozpočet Státního pozemkového úřadu, OPŽP – Operační program Životní prostředí, NPO – Národní plán obnovy; údaje o financování pozemkových úprav z VPS a RSPÚ jsou včetně návrhových prací.

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Splněno částečně – realizace bude probíhat i nadále. Podpora pozemkových úprav z národních a evropských zdrojů bude probíhat i nadále. Do konce roku 2024 proběhla realizace pozemkových úprav z financí Národního plánu obnovy. Příjem žádostí o dotaci na pozemkové úpravy dle Strategického plánu Společné zemědělské politiky na období 2023-2027 bude spuštěn v roce 2025.

4.4 ZVÝŠENÍ RETENČNÍ A AKUMULAČNÍ SCHOPNOSTI KRAJINY

4.4.1 OBNOVA PŘIROZENÝCH FUNKCÍ VODNÍCH TOKŮ A NIV

Cílem opatření je zvýšení odolnosti ekosystémů vůči suchu a obnova ekosystémových funkcí přirozených vodních toků. Gestor: Mgr. Ladislav Faigl (Sekce vodního hospodářství, MZe)

Obecný popis plnění opatření

Realizace opatření přispívá k obnově přirozeného vodního režimu krajiny a ke zvýšení odolnosti území vůči suchu včetně posílení biodiverzity. Jedná se o komplexní a integrovaný způsob řešení, který vychází mj. z požadavků „Rámcové směrnice o vodách“ (směrnice 2000/60/ES), realizující konkrétní požadavky obsažené v plánech povodí.

Národní plány povodí pro období 2022–2027, schválené vládou 19. 1. 2022 usnesením č. 31, obsahují celkem 500 opatření k zajištění odpovídajících hydromorfologických podmínek vodních útvarů, umožňujících dosažení dobrého ekologického stavu nebo dobrého ekologického potenciálu, které odpovídají cílům opatření 4.4.1. Dále obsahují 286 opatření ke snížení nepříznivých účinků sucha.

Dosažené výsledky

Realizace opatření průběžně probíhá. Stav realizace opatření z plánů povodí je sledován každé tři roky v souvislosti se zpracováním souhrnné zprávy o plnění programů opatření pro vládu v souladu s § 26 odst. 7 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů. Tato souhrnná zpráva doplní v roce 2025 Zprávu o stavu vodního hospodářství za rok 2024. Zároveň je pokrok dosažený při provádění programů opatření popsán ve zprávě, kterou členské státy Evropské unie podle čl. 15 odst. 3 směrnice 2000/60/ES předkládají do tří let od schválení plánů povodí Evropské komisi.

Z uvedených 500 opatření k zajištění odpovídajících hydromorfologických podmínek vodních útvarů, umožňujících dosažení dobrého ekologického stavu nebo dobrého ekologického potenciálu bylo k roku 2024, tedy k polovině šestiletého plánovacího cyklu, bylo dokončeno nebo probíhá 256 opatření, nezahájeno bylo 204 opatření, zrušeno bylo 13 opatření a u 27 opatření není stav realizace známý.

Z uvedených 286 opatření ke snížení nepříznivých účinků sucha bylo dokončeno nebo probíhá 193 opatření, nezahájeno bylo 88 opatření, zrušena byla 3 opatření a u 2 opatření není stav realizace známý.

Náklady na výše uvedená dokončená a probíhající opatření v letech 2022 až 2024 činily 1697,07 mil. Kč, z toho 934,70 mil. Kč bylo hrazeno z fondů EU.

Finanční prostředky na realizaci opatření

Finanční náklady v r. 2024 jsou průměry/rok z období 2022–2024 ve členění:

- SR: 254,12 mil. Kč
- Fondy EU: 311,57 mil. Kč
- Vlastní zdroje investorů
- Jiné zdroje
- Finanční náklady celkem: 565,69 mil. Kč

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Rychlejší naplňování opatření omezují především nevyjasněné nebo komplikované vlastnické poměry v dotčeném území a nesouhlasy vlastníků pozemků. Typický je tento důvod pro revitalizační opatření, která se často vyžadují na větší plochy pozemků v soukromém vlastnictví. Překážkou jsou též finanční a ekonomické důvody (nepřidělená dotace, vyčerpaná alokace apod.), případně technická neproveditelnost. V případě, že opatření dosud nebylo realizováno, bude realizováno ve zbývajících částí plánovacího období, tedy do roku 2027.

Indikátory pro sledování pokroku:

- počet realizovaných opatření z plánů povodí během plánovacího období,
- údaje o počtech lokalit s dosaženým dobrým stavem.

4.4.2 REGULACE ODTOKU Z MELIORAČNÍCH ODVODŇOVACÍCH ZAŘÍZENÍ

Cílem uvedeného opatření je umožnit regulaci („zpomalení“, retardaci) odtoku vody z melioračních zařízení na vhodných místech a tím umožnit v suchých obdobích zadržet vodu v půdním profilu v okolí odvodňovacích detailů tzv. podmokem. Gestor: doc. Ing. Zbyněk Kulhavý, CSc. (Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i.); Ing. Milan Rybka (Státní pozemkový úřad)

Obecný popis plnění opatření

Opatření umožňuje řízením odtoku vod z odvodňovacích systémů ovlivňovat úroveň hladiny podzemní vody na pozemku a stávající hydromeliorační stavbu tak přizpůsobit aktuálním požadavkům na vodní režim krajiny. Opatření zachovává funkčnost odvodnění a doplňuje jej o možnost zvýšit retenční či akumulární potenciál pozemku. Uvedené principy jsou vhodné jak pro POZ, tak pro HOZ.

V rámci opatření jsou formulovány následující postupové fáze:

- digitalizace archivních projektových dokumentací,
- identifikace skutečného provedení a stavu či funkčnosti podzemních částí,
- (předpokládá se s využitím prostředků DPZ),
- zpracování generelu odvodňovacích staveb,
- inventarizace a evidence staveb zemědělského odvodnění – ISMS (pro vybraná k.ú.),
- vytipování vhodných lokalit a realizace opatření.

Tento program nebyl v rámci agendy MZe dosud otevřen. Hlavním důvodem jsou I překážky v obsahu platných porávních předpisů, komplikující vodoprávní projednání modernizace stavby, vyplývající ze složité vlastnické struktury těchto staveb. Plnění se tudíž zaměřuje na výše formulované přípravné postupové fáze s výjimkou dosud nezahájeného zpracování generelu odvodňovacích staveb, který vyžaduje nejprve zpracování metodiky generelu.

Pro neprodukční plochy bylo pro programové období 2021-27 OPŽP v rámci Specifického cíle 1.3 „Podpora přizpůsobení se změně klimatu, prevence rizika katastrof a odolnosti vůči nim s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům“ otevřeno opatření 1.3.1.5 „Odstranění či eliminace negativních funkcí odvodňovacích zařízení v krajině“.

Opatření je členěno na sledované indikátory:

- počet každoročně zpracovaných katastrálních území,
- plošný rozsah zpracovaných podkladů ke stavbám zemědělského odvodnění,
- poskytnutá finanční podpora (v úvahu dosud přichází jen přípravné fáze opatření).

Dosažené výsledky

Probíhá zatím nekoordinovaná digitalizace archivních projektových dokumentací:

- VÚMOP, v.v.i. v rámci své výzkumné a poradenské činnosti,
- SPÚ digitalizuje průběžně převzaté PD,
- s.p. Povodí podle vznesených požadavků a dle vlastních harmonogramů prací.

Identifikace skutečného provedení a stavu podzemních částí:

- VÚMOP, v.v.i. v rámci své činnosti.

Inventarizace a evidence staveb zemědělského odvodnění:

- SPÚ průběžně inventarizuje svěřený majetek (stavby kategorie HOZ), upravuje a zpřesňuje průběhy staveb v GIS a promítá je do ISVS VODA a geoportálu SPÚ.

Pilotní stavba regulační drenáže v Uherčicích (okr. Břeclav) byla převedena do užívání zemědělskému subjektu ZEMOS a.s. Velké Němčice, ošetřeno smlouvou s SPÚ č. 232769/2024 o poskytování služeb k zajištění provozu HZZ.

Další činnosti jsou orientovány na informování veřejnosti a motivaci zájmu ze strany vlastníků:

- metodika Snižování zátěže povrchových vod zdroji plošného zemědělského znečištění při uplatnění regulace drenážního odtoku (ISSN 978-80-88323-83-9) byla v r. 2024 oceněna cenou ministra zemědělství za nejlepší realizovaný výsledek výzkumu a experimentálního vývoje
- Bouma D., Kulhavý Z. (2024): Drenáže, meliorace a regulace drenážního toku. Odborná diskuse. Profi Press s.r.o. 31.10.2024 <https://tvzemedelec.cz/video/drenaze-meliorace-a-regulace-drenazniho-toku/>
- Kulhavý, Z., Fučík, P. (2024): Technickými úpravami stavby odvodnění lze omezit ztráty živin z pozemku. Selská revue 2 (2024): 96-100. ISSN 2533-3607.

Bouma D., Kulhavý Z. (2024): Regulace drenáží přináší pozitiva. Moderovaný rozhovor s redaktorem časopisu. Úroda č. 1/2024, <https://uroda.cz/regulace-drenazi-prinasi-pozitiva/>, ISSN 0139-6013, Profi Press s.r.o.

Bouma D., Kulhavý Z. (2024): Výhody regulace odtoku z drenáže. Zemědělec 45/2024 str. 21-22, ISSN 1211-3816, Profi Press s.r.o.

Makovička Z., Placatová R., Kulhavý Z. (2024): Optimalizace vláhových režimů v půdě. Informace o semináři Variabilní aplikace hnojiv na pozemcích s regulovaným drenážním odtokem pro optimalizaci výnosů a exkurze. Zemědělec 41/2024. ISSN 1211-3816, Profi Press s.r.o.

Finanční prostředky na realizaci opatření – nebyly čerpány

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku – po rozvinutí aktivit budou doplněny

- počet každoročně zpracovaných katastrálních území,
- plošný rozsah zpracovaných podkladů ke stavbám zemědělského odvodnění,
- poskytnutá finanční podpora.

4.4.3 OBNOVA PŘIROZENÝCH VODNÍCH PRVKŮ V KRAJINĚ

Cílem opatření v ploše povodí pro zajištění stability vodního režimu v krajině je v maximální možné míře zvýšit retenci vody v krajině, snížit a zpomalit povrchový odtok vody a zajistit doplňování podzemních vod. Gestor: RNDr. Jakub Horecký, Ph.D. (Sekce ochrany přírody a krajiny, MŽP)

Obecný popis plnění opatření

Přirozenými vodními prvky v krajině rozumíme prameniště, mokřadní biotopy (tůň, nivní louky, pobřežní lemy vodních toků a štěrkové říční lavice, mokřadní plochy, mokřadní vrbiny a olšiny, lužní lesy, rašeliniště, vrchoviště aj.), boční a odstavená ramena vodních toků, periodicky průtočná boční koryta apod. Obnova těchto vodních prvků je dlouhodobě podporována z OPŽP, programu POPFK a PPK a od roku 2022 i v rámci evropského dotačního programu Národní plán obnovy – Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (NPO–POPFK) a částečně v rámci Národního plánu obnovy – Národní program Životní prostředí (NPO–NPŽP), přičemž výše dotace se pohybuje v rozmezí 60–100 % celkových způsobilých výdajů. Od listopadu 2024 je obnova přírodě blízkých vodních prvků podporována rovněž z Národního programu Životní prostředí (NPŽP). Od 1. března 2016 je v rámci Kontroly podmíněnosti (CrossCompliance – CC) chráněn před poškozením nový krajinný prvek – mokřad, sloužící k zajištění retence vody v zemědělské krajině. Od konce roku 2024 je nově v rámci NPŽP podporována péče o mokřady evidované v LPIS jako ekologicky významný prvek.

Dosažené výsledky

Plnění tohoto opatření spočívá v řadě drobných akcí. Z národních programů jsou realizovány stovky až tisíce drobnějších projektů v krajině zaměřených především na tvorbu a obnovu mokřadů a tůní a výsadbu dřevin do zemědělské krajiny. Pro správné naplnění cíle je zapotřebí přirozené vodní prvky nejen obnovovat, ale i nadále chránit ty stávající. Pro obnovu pramenišť a mokřadních biotopů jsou vhodné zejména podmaččené plochy, jejichž hospodářské využití není ekonomicky efektivní nebo takovou obnovu (byť i jen dílčí) nevylučuje, vznikající často v místech nefunkčních melioračních odvodňovacích zařízení.

Pro podporu realizace opatření vznikla i řada podpůrných nástrojů, např. Katalog přírodě blízkých opatření pro zadržení vody v krajině (2018), Zavádění retenčních a infiltračních adaptačních opatření v povodí Moravy (2017), standardy AOPK ČR (Obnova vodního režimu rašelinišť a pramenišť, Výstavba a rekonstrukce malých vodních nádrží přírodě blízkým způsobem, Vytváření a obnova tůní), Pracovní postupy eliminace negativních funkcí odvodňovacích zařízení v krajině (2013) a další pomůcky, které jsou zveřejňovány na internetových stránkách AOPK ČR a Sucho v krajině – strategie ochrany před negativními dopady sucha.

V rámci probíhajícího projektu Pasportizace vodních toků (NPO-POPFK) bylo k 31.10.2024 zmapováno 10 729 km vodních toků, na kterých byla systematicky v celé délce navržena opatření, popř. management úseků (k ochraně, k renaturaci, k revitalizaci). Z programu NPO-POPFK se dále zpracovává několik desítek komplexních vodohospodářských studií, jejichž cílem je návrh realizovatelných opatření na posílení retenčního potenciálu krajiny (např. tůň, mokřady, revitalizace vodních toků, výsadby dřevin, protierozní opatření, infiltrační opatření na kalamitních holinách po kůrovcové kalamitě). Pro objektivní vyčíslení retenčního potenciálu navrhovaných opatření byla pro standardně využívané typy opatření zpracována Metodika pro orientační stanovení retenčního potenciálu revitalizačních opatření v krajině.

Celkové náklady vynaložené na realizaci tohoto opatření v krajině nejsou známy, neboť sledována je širší skupina opatření, zaměřená na posílení přirozených funkcí krajiny, která mimo jiné zahrnuje obnovu krajinných prvků a struktur, obnovu ekostabilizačních funkcí vodních a na vodu vázaných ekosystémů a podporu biodiverzity (tj. obnovu mimolesní zeleně, revitalizaci vodních toků a obnovu tůní, mokřadů a rybníků apod.).

Finanční prostředky na realizaci opatření

V rámci OPŽP 2014-2020, prioritní osy 4 "Ochrana a péče o přírodu a krajinu", specifického cíle 4.3 "Posílit přirozené funkce krajiny" bylo za celé programové období žadatelům proplaceno 5 356 mil. Kč, z toho v roce 2024 38,47 mil. Kč. V rámci aktuálního OPŽP 2021–2027, specifického cíle 1.3 „Adaptace na změnu klimatu“ a oblasti klima-příroda bylo v roce 2024 žadatelům proplaceno cca 49 mil. Kč, přičemž alokace 5,4 mld. Kč.

Na tvorbu či obnovu přírodě blízkých vodních prvků v roce 2024 nebyly v rámci národních programů PPK a POPFK vyhlášeny výzvy z důvodu možnosti čerpání finančních prostředků z NPO–POPFK, kde byla poskytnuta finanční podpora ve výši 157,6 mil. Kč.

V srpnu 2024 byl po 15 měsících ukončen příjem žádostí v rámci dvou výzev s celkovou alokací 758 mil. Kč z NPŽP, které jsou financovány z prostředků NPO. Jejich cílem je zlepšení ochrany před suchem a povodněmi prostřednictvím efektivního zadržování vody v krajině a zlepšení ekologického a morfologického stavu vodních toků a niv. Jedna z výzev je určena pro správce vodních toků. Ti podali 23 žádostí s požadovanou podporou přes 280 mil. Kč. Druhá výzva podporuje obce a kraje. Zde SFŽP ČR administruje 20 žádostí s předpokládanou dotací ve výši 214 mil. Kč.

V rámci NPŽP je z prostředků NPO podporována částkou 762 mil. Kč realizace projektu „Realizace protipovodňových opatření města Brna – etapy VII a VIII“. Celkově již bylo na projekt vyplaceno téměř 645 mil. Kč, z toho 369 mil. Kč v roce 2024.

V listopadu 2024 byla vyhlášena výzva v rámci NPŽP na tvorbu a obnovu přírodě blízkých krajinných prvků, včetně prvků vodních, pro Středočeský, Plzeňský, Jihočeský i Jihomoravský kraj a Kraj Vysočina s alokací 400 mil. Kč. Následně byla v prosinci 2024 vyhlášena výzva zaměřená na péči o vybrané krajinné prvky evidované v LPIS jako ekologicky významné prvky, včetně mokřadů, s alokací ve výši 100 mil. Kč.

druh dotační podpory	objem proplacených finančních prostředků za rok 2024 [mil. Kč]
Národní program Životní prostředí (SFŽP ČR)	
Dotační podpory z kapitoly MŽP	
Program péče o krajinu	0,00
Program Podpora obnovy přirozených funkcí * krajiny	0,00
Celkem podpory poskytnuté z národních zdrojů	0,00
Operační program Životní prostředí 2014–2020	
SC 4.3 Posílit přirozené funkce krajiny	38,47
Operační program Životní prostředí 2021–2027	
SC 1.3 Klima – Příroda (tvorba/obnova přírodě blízkých vodních prvků, vegetačních krajinných prvků, revitalizace vodních toků a niv, zakládání veřejné sídelní zeleně atp.)	49,00
Celkem podpory financované z EU	87,47
Národní plán obnovy*	
Národní program Životní prostředí (PPO Brno)	369,00
Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny	157,60
Celkem podpory financované v rámci NPO	526,60
Podpory poskytnuté MŽP celkem	614,07

* finance na podporu jsou poskytnuty ze státního rozpočtu, kam se po splnění stanovených cílů vrátí z evropského Nástroje pro oživení a odolnost

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Jedná se o průběžné opatření, s jehož finanční podporou se počítá i v následujících letech.

Indikátory pro sledování pokroku:

- plocha obnovených či vytvořených vodních a mokřadních biotopů [ha].

4.4.4 OPATŘENÍ NA LESNÍ PŮDĚ

Cílem opatření je zachování vyrovnané vodní bilance v krajině a udržení stabilních a odolných lesních ekosystémů. Gestor: Ing. Petr Uzel (Sekce lesního hospodářství, MZe)

Obecný popis plnění opatření

Opatření obsahuje 4 samostatné aktivity:

- Podpora výsadby melioračních a zpevňujících dřevin v rámci § 24 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů, je poskytována v rámci celé republiky všem vlastníkům lesů, podpora je poskytována ve výši 5 000 Kč na 1 ha lesního vysazeného porostu.
- Finanční příspěvky na obnovu, zajištění a výchovu porostů do 40 let věku – meliorační a zpevňující dřeviny, v rámci nařízení vlády č. 30/2014 Sb., o stanovení závazných pravidel poskytování finančních příspěvků na hospodaření v lesích a na vybrané myslivecké činnosti, ve znění pozdějších předpisů, v rámci kterých jsou přiznávány podle stanovených sazeb a možností státního rozpočtu v jednotlivých letech příspěvky na přirozenou a umělou obnovu melioračních a zpevňujících dřevin a její zajištění v zákonné lhůtě. Příspěvek je poskytován v rámci celé ČR všem vlastníkům lesů.
- Úhrada nákladů na opatření meliorací a hrazení bystřin v lesích prováděná ve veřejném zájmu podle § 35 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, jedná se o náklady vynaložené na realizovanou technická opatření zaměřená na ochranu půdy a péči o vodohospodářské poměry, pokud jsou tato opatření prováděných z rozhodnutí orgánu státní správy lesů ve veřejném zájmu. Mezi taková opatření patří hrazení bystřin a strží, preventivní opatření v lesních povodích, odstraňování povodňových škod v lesních povodích a výstavba malých retenčních nádrží v lesích.
- Podpora zalesňování zemědělské půdy v rámci Strategického plánu SZP 2023–2027 (SP SZP). Jedná se o Intervenci 41.73 Zalesňování zemědělské půdy – založení porostu a Intervenci 25.70 Zalesňování zemědělské půdy – péče o založený porost. Podpora je poskytována na zalesnění vymezených ploch v registru zemědělské půdy (LPIS) vhodných pro zalesnění (méně vhodných k zemědělské produkci), v rámci které se jedná o podporu zalesnění zemědělské půdy včetně poskytnutí dotace na péči o založený porost po dobu 5 let a dotace za ukončení zemědělské činnosti po dobu 10 let. Tato podpora navazuje na opatření Zalesňování a zakládání lesů poskytovaná z PRV. Dále se v rámci SP SZP jedná o podporu dvou projektových intervencí, a to 38.73 Investice do obnovy kalamitních ploch, která podporuje obnovu lesů po kalamitních situacích, mimo jiné po požárech či suchu. Dále je poskytována podpora v rámci intervence 40.73 Vodohospodářská opatření v lesích, kde jsou podporovány např. suché nádrže, hrazení bystřin nebo stabilizace strží a svážných území. Intervence 38.73 navazuje na operaci 8.4.1 z PRV 2014–2020, obdobně poté intervence 40.73 navazuje na operaci 8.3.1. Na projektové intervence je možné podávat žádosti o dotaci zpravidla na jaře či na podzim v rámci daného kola příjmu žádostí.

Dosažené výsledky

Opatření A

V rámci srovnání posledních let dochází vlivem navyšování sazeb u opatření nařízení vlády č. 30/2014 Sb. (uvedeno níže v bodu „B“) k odlivu dosavadních žadatelů o náhradu podle § 24 lesního zákona právě příspěvků na hospodaření v lesích poskytovaných podle nařízení vlády č. 30/2014 Sb., o stanovení závazných pravidel poskytování finančních příspěvků na hospodaření v lesích a na vybrané myslivecké činnosti. Opatření je však cenným doplněním pro státní podniky v případech, kdy nemohou čerpat finanční příspěvky dle uvedeného nařízení vlády.

Opatření B

V rámci novelizací nařízení vlády č. 30/2014 Sb. došlo v minulých letech k výraznému nárůstu sazeb ve prospěch melioračních a zpevňujících dřevin. Tyto změny průběžně vedou k postupnému nárůstu využívání podpory i k nárůstu objemu vyplacených peněz. Toto opatření je významným nástrojem v adaptaci na změnu klimatu i v kontextu proběhlé kůrovcové kalamity.

Opatření C

V posledních letech dochází k nárůstu realizace těchto opatření a tím i ke stále většímu nárůstu prostředků směřujících do tohoto opatření, které za poslední 5 let vzrostly až dvojnásobně.

Opatření D

V případě použití fondů EU v rámci SP SZP na období 2023–2027 (na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2021/2115 ze dne 2. prosince 2021, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány z EZFRV) je přijímání a proplácení podaných žádostí zajištěno kontinuálně.

Finanční prostředky na realizaci opatření

Opatření A

V roce 2024 byly vzneseny žádné nároky na vplacení tohoto opatření z národních zdrojů (mandatorní výdaj).

Opatření B

V roce 2024 byl příspěvek na obnovu, zajištění a výchovu lesních porostů vyplacen v objemu 2 030 mil. Kč. Objem částky vyplacené na obnovu melioračních a zpevňujících dřevin nelze v tuto chvíli upřesnit, neboť bude znám až ve druhé polovině února 2024.

Opatření C

K datu 30. 11. 2024 byly vyplaceny nároky ve finančním objemu 98,4 mil.

Opatření D

V roce 2024 byly z programu financovaných fondy EU vypláceny žádosti o poskytnutí dotace na založení lesního porostu ve výši 0,4 mil. Kč a na péči o založený lesní porost, včetně dotace za ukončení zemědělské činnosti, ve výši 25,7 mil. Kč. Dále také proběhl příjem žádostí na projekty v rámci intervencí 38.73 Investice do obnovy kalamitních ploch a 40.73 Vodohospodářská opatření v lesích. Vzhledem k tomu, že u těchto intervencí proběhne vyplacení finančních prostředků až po realizaci projektu a projekty prozatím nebyly dokončeny, nebyly proto doposud vyplaceny žádné finanční prostředky. V roce 2024 však došlo k vyplacení finančních prostředků na operaci 8.4.1 Obnova lesních porostů po kalamitách z minulého období, resp. PRV 2014–2020, konkrétně bylo vyplaceno 115,9 mil. Kč. Tyto podpory jsou spolufinancovány z evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV).

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

V případě vykazování finančních prostředků jsou uvedeny finanční prostředky vyplacené od 1. 1. do 31. 12. 2024 bez ohledu na rok podání žádosti.

Indikátory pro sledování pokroku (2024)

indikátor [jednotka]	r. 2024
Poskytnutá finanční podpora SZP na zemědělské půdě [mil. Kč]	26,1
Poskytnutá finanční podpora na SZP na lesní půdě [mil. Kč]	115,9
Zalesnění zemědělské půdy [ha]	5,0
Obnova lesních porostů prostřednictvím melioračních a zpevňujících dřevin (MZD) [mil. Kč]	Pro opatření A: 0,0
	Pro opatření B: údaje za rok 2024 budou kumulovány až v roce 2025 v hodnocení roku 2025. V roce 2023 se jednalo o 1 417 mil. Kč.
Obnova lesních porostů prostřednictvím melioračních a zpevňujících dřevin (MZD) [ha]	Údaje za rok 2024 budou kumulovány až v roce 2025 v hodnocení roku 2025. V roce 2023 se jednalo o 16 684 ha
Počet nových retenčních nádrží dle § 35 LZ [ks] (nevztahuje se na intervence Strategického plánu SZP)	15
Poskytnutá úhrada nákladů na opatření meliorací a hrazení bystřin v lesích prováděná ve veřejném zájmu podle § 35 zákona č. 289/1995 Sb. [mil. Kč]	98,6

4.5 PODPORA PRINCIPŮ ZODPOVĚDNÉHO HOSPODAŘENÍ S VODOU NAPŘÍČ SEKTORY

4.5.1 PODPORA OPATŘENÍ NA SNIŽOVÁNÍ SPOTŘEBY VODY V ENERGETICE A V PRŮMYSLU

Cílem opatření je snížit požadavky na odběry povrchových a podzemních vod v energetice a průmyslu a zvýšit odolnost těchto klíčových hospodářských odvětví vůči suchu a nedostatku vody. Gestor: Ing. Pavel Kloboučník (Sekce fondů EU, MPO)

Obecný popis plnění opatření

Podpora realizace opatření v průmyslu a energetice zaměřených na snížení spotřeby vody byla realizována již v programovém období 2014-2020 v rámci Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (OP PIK), tj. Programu Expanze, Programu Nemovitosti, Programu Inovační vouchery a Programu Inovace. Snížení spotřeby vody je podporováno i v rámci Národního plánu obnovy, komponenty 2.7 Cirkulární ekonomika, recyklace a průmyslová voda a podpora trvale udržitelného hospodaření s vodou. Optimalizace spotřeby vody v průmyslu a energetice je také jednou z priorit i pro programové období 2021+ v rámci Operačního programu Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost (OP TAK).

Dosažené výsledky

Program Expanze – jedná se o program v rámci OP PIK v prioritní ose 2 na podporu a rozvoj malých a středních podniků. V rámci programu bylo možné žádat o úvěry a záruky. Úvěry byly poskytovány v rozsahu od 650 tis. Kč do 60 mil. Kč, přičemž podpora byla stanovena až do výše 45 % způsobilých výdajů. Podporované aktivity z programu Expanze byly zaměřeny i na efektivní využívání vody v průmyslu, tj. posílení aktivit průmyslových podniků v efektivnějším nakládání s vodou s cílem reagovat na rizika spojená s projevy sucha, tedy především potenciálního nedostatku vody pro zajištění výroby a tím možného snížení výkonu ekonomiky. Pro tento program bylo alokováno celkem 17,33 mld. Kč, z toho úvěrová část programu činila 9,77 mld. Kč a záruční část 7,55 mld. Kč.

Program Nemovitosti – jedná se o program v rámci OP PIK v prioritní ose 2 zaměřený na zvýšení využitelnosti infrastruktury pro podnikání. Malé a střední podniky mohly v rámci tohoto programu realizovat opatření zaměřená na úsporu vody (retenci, recyklaci vody, využití šedých vod¹), apod.) jako součást komplexních projektů revitalizace budov pro podnikání a bezprostřední připojené infrastruktury. Alokace na Výzvu IV činila 0,6 mld. Kč a alokace na Výzvu V činila 1,4 mld. Kč.

Program Inovační vouchery – OP PIK nabízel v rámci VI. výzvy vyhlášené v červenci 2020 podporu do maximální výše 85 % z prokázaných způsobilých výdajů v případě, že se projekt zaměřuje na posílení aktivit MSP v efektivnějším nakládání s vodou s cílem reagovat na rizika spojená s projevy sucha, tedy především potenciálního nedostatku vody pro zajištění výroby a tím možného snížení výkonu ekonomiky. Alokace výzvy činila 150 mil. Kč.

Program Inovace – OP PIK – v rámci prioritní osy 1 OP PIK (Výzva VII a VIII) se osvědčila úprava výběrových kritérií, resp. bonifikace procesních inovací za účelem optimalizace spotřeby vody, recyklace vody, využití šedé vody, zabránění ztrát vody. V rámci kódu intervence 065 (část zaměřená na hospodaření s vodou) musel projekt zřetelně a prokazatelně vymezit úspory vody v celkovém rozsahu činnosti projektu, jednalo se o úspory vody v úhrnu celého výrobního procesu a prokazatelně definování spotřeby vody ve výrobním procesu před a po zavedení nového technologického postupu/technologie/konstrukčního řešení atd. nebo projekt musel prokazatelně zdokonalovat postupy/technologie/konstrukční řešení atd., které se zabývají úpravou/čištěním znečištěné průmyslové vody (toxickými látkami, anorganickými průmyslovými kaly, průmyslovými tuky a oleji, radioaktivitou, mikrobiálním znečištěním apod.) anebo musela být zřetelně a prokazatelně vymezena úspora/efekt, který bude výsledkem inovovaného produktu. Alokace pro výzvy výše uvedených programů činila 5,3 mld. Kč.

Program Poradenství – Výzva II Poradenské služby pro MSP – v rámci OP TAK byla vyhlášena výzva s názvem Poradenství – Výzva II Poradenské služby pro MSP. Jednou z podporovaných aktivit je nákup poradenských služeb pro MSP zacílených na zpracování hodnocení vodního hospodářství průmyslových podniků dle Metodiky hodnocení využívání vody na úrovni podniků. Výstupem projektu bude buď získání značky Odpovědného hospodaření s vodou (dále jen „OHV“) na základě zpracování hodnocení OHV podle metodiky Ministerstva životního prostředí anebo provedení doporučených návrhů opatření dle Metodiky pro dosažení hospodárnějšího užívání vod v podniku. Předložení zpracovaného „vodního auditu“ je předpokladem pro podání žádosti o podporu na realizaci opatření zaměřených proti suchu v rámci NPO a OP TAK.

Udržitelnost projektů „vodního auditu“ lze doložit provedením doporučení uvedených ve zprávě z vodního auditu či získáním značky Odpovědného hospodaření s vodou (dále jen OHV) Ministerstva životního prostředí. Program je v současné době otevřen všem podnikům, jejichž převažující ekonomická činnost spadá do kategorie C (Zpracovatelský průmysl) CZ-NACE. Více je možné si přečíst na stránkách [MŽP](#).

Úspory vody v průmyslu – jedná se o program podpory z Národního plánu obnovy, komponenta 2.7 Cirkulární ekonomika, recyklace a průmyslová voda, s celkovou alokací 0,35 mld. Kč. Výzva je zaměřena na 4 hlavní aktivity:

- úspora spotřeby vody v rámci hospodaření podniku zvýšením účinností rozvodů,
- úspora spotřeby vody v rámci hospodaření podniku snížením spotřeby vody technologií při zachování jejich produktivity,
- úspora spotřeby vody využitím dešťové vody v rámci hospodaření podniku,
- úspora spotřeby vody recyklací nebo cirkulací vody v rámci hospodaření podniku.

Podpora je určena pro všechny typy velikosti podniků a je zaměřena na celé území ČR. Žadatelé mohou realizovat opatření zaměřená na úsporu vody (recyklaci vody, zachytávání a využití dešťové vody, využití šedých vod, apod.). Dotační podpora na jednotlivé projekty činí 0,5–10 mil. Kč. Míra podpory činí 40 % z celkových uznatelných nákladů.

Udržitelné hospodaření s vodou – výzva I. – jedná se o program podpory z Operačního programu Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost, specifický cíl 5.1. Podpora přístupu k vodě a udržitelného hospodaření s vodou, s celkovou alokací 1,2 mld. Kč. Výzva je zaměřena na 4 hlavní aktivity:

- úspora spotřeby vody v rámci hospodaření podniku zvýšením účinností rozvodů,
- úspora spotřeby vody v rámci hospodaření podniku snížením spotřeby vody technologií při zachování jejich produktivity,
- úspora spotřeby vody využitím dešťové vody v rámci hospodaření podniku,
- úspora spotřeby vody recyklací nebo cirkulací vody v rámci hospodaření podniku.

Podpora je určena pro všechny typy velikosti podniků a je zaměřena na území ČR mimo území NUTS 2 Praha. Žadatelé mohou realizovat opatření zaměřená na úsporu vody (recyklaci vody, zachytávání a využití dešťové vody, využití šedých vod, apod.). Dotační podpora na jednotlivé projekty je do výše 100 Kč. Míra podpory činí 40 % - 60 % z celkových uznatelných nákladů, v závislosti na velikosti podniku žadatele.

V rámci výzkumného projektu TAČR „Hospodárnější užívání vod v průmyslu a energetice ČR“ byla zpracována certifikovaná metodika na tzv. vodní audit (podobnost s energetickým auditem), která pomůže příjemcům podpory technicky a ekonomicky určit kde je voda využívána, jaká je její spotřeba s ohledem na topografii místa, kde ušetřit vodu, jak se úsporně chovat apod.

Finanční prostředky na realizaci opatření

za OP TAK	2024
[mil. Kč]	1 200,00**
za NPO komponentu 2.7 Církulární ekonomika, recyklace a průmyslová voda	
[mil. Kč]	245,18***

* aktuální stav, alokace bude dočerpána v příštím období

** v rámci výzvy žadatelé podali projekty za cca 1500 mil Kč, alokace výzvy je vyčerpána

*** podpora poskytnutá žadatelům uvedená v RoPD, v roce 2024 byly proplaceny projekty ve výši 84 mil. Kč, zbývající alokace bude proplacena v roce 2025

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Na úrovni ČR je snahou dosáhnout v programovém období 2021+ trvale udržitelného hospodaření s vodou a optimalizace spotřeby vody v průmyslu a energetice. V sektoru průmyslu a výroby energie realizovat opatření s cílem úspory vody, snížení spotřeby a vytváření dostatečných zásob vody pro období jejího nedostatku (v době sucha vlivem změny klimatu).

4.5.2 PODPORA HOSPODAŘENÍ SE SRÁŽKOVÝMI VODAMI

Cílem hospodaření se srážkovými vodami v urbanizovaných územích je především zachování přirozených odtokových podmínek v podobě, v jaké byly před urbanizací, což rovněž přispěje ke snížení spotřeby pitné vody a k ochraně jakosti povrchových vod zatížených přepadem z odlehčovacích komor jednotných kanalizačních systémů během srážkoodtokových událostí a snížení nároků na odběry vody z vodních zdrojů. Gestor: Ing. Václav Voleman (Sekce ochrany přírody a krajiny, MŽP)

Obecný popis plnění opatření

Ke konci roku 2019 byl na MŽP dokončen a předložen vládě první strategický dokument týkající se problematiky hospodaření se srážkovými vodami s názvem „*Studie hospodaření se srážkovými vodami v urbanizovaných územích*“ (dále jen „*Studie*“). V materiálu je definováno 6 strategických cílů vodního hospodářství urbanizovaných území v oblasti HDV, dále obsahuje popis současného stavu HDV v ČR, identifikuje jeho deficity a navrhuje změny pro jejich odstranění a dosažení strategických cílů. Naplnění strategických cílů má být dosaženo skrze 49 návrhů konkrétních změn. Ty jsou postupně realizovány.

V roce 2020 došlo k částečnému splnění úkolu L01 „Upravit priority hospodaření se srážkovými vodami na pozemku stavby v příslušných právních předpisech“. V rámci novelizace zákona o vodách je úpravou § 5, odst. 3 zákona dána nejvyšší priorita akumulaci a následnému využití srážkových vod. Od roku 2021 také probíhá plnění úkolu T01 „*Vytvořit regionální časové řady srážek a aktualizované tabulky čar náhradních vydatností a zahrnout vlivy změny klimatu*“, a to v rámci projektu PERUN (SS02030040) dílčího cíle 6.1. Standardizace návrhových hodnot srážek (regionální časové řady srážek, aktualizované tabulky a čary náhradních vydatností) se zahrnutím možného vlivu změny klimatu. Projekt PERUN, zaměřený na výzkum klimatických extrémů, sucha a důsledků jeho prohlubování v České republice, byl podpořen v rámci 2. veřejné soutěže programu Prostředí pro život. V roce 2024 došlo k částečnému splnění tohoto úkolu. Byly zveřejněny výsledné odhady návrhových srážek, jež jsou pro veřejnost k dispozici ke stažení na projektovém webu (<https://www.perun-klima.cz/srazky>). Zároveň byly předány výsledky v podobě Souhrnné výzkumné zprávy, kterou MŽP převzalo bez výhrad. Na základě podnětu MŽP byl navíc tento úkol rozšířen o zpracování dat pro půlroční a roční periodicitu návrhových srážek. Na daném rozšíření se aktuálně pracuje a jejich doplnění do databáze je plánováno v druhé polovině roku 2025. V souvislosti s tímto výpočtem mohou být v budoucnu revidovány i zveřejněné odhady 2letých srážek. Na daný projekt PERUN pak navazuje projekt Adaptace urbanizovaných území na přívalové povodně a sucho (SS06010386), ve kterém by se měly vytvořit náhradní intenzity dešťů zohledňující očekávaný vliv změny klimatu. Pro plnění úkolu T12 uzavřelo MŽP v roce 2020 smlouvu o vypracování analýzy s názvem „*Analýza dokumentů pro koncepční hospodaření se srážkovou vodou v obcích*“. Jejím hlavním účelem bylo provést rozbor dokumentů, které jsou nezbytné pro koncepční řešení srážkových vod na území obce ve vazbě na plánování měst a obcí, a poskytnout podklady pro OPŽP z hlediska možné finanční podpory těchto dokumentů. Zároveň analýza zohledňuje všechny relevantní informace o současné struktuře sídla, odvodnění a zeleně tak, aby mohla být efektivně plánována opatření ke zlepšení vodního režimu území. Finální verze analýzy byla odevzdána na začátku roku 2021.

Zároveň byla dokončena a publikována přehledná metodika pro hospodaření s dešťovou vodou ve vazbě na zelenou infrastrukturu, která je určena především starostům a voleným zástupcům obyvatel českých měst a pracovníkům městské samosprávy, kterým by měla poskytnout stručný, ale zároveň komplexní úvod do problematiky. Metodika dostupná na https://www.mzp.cz/cz/hospodareni_s_destovou_vodou.

Opatření pro zlepšení hospodaření se srážkovou vodou v zastavěném území byla v minulosti podporována z evropských prostředků v rámci OPŽP 2014–2020 v aktivitě 1.3.2. Zajistit povodňovou ochranu intravilánu a hospodaření se srážkovými vodami – „*tzv. Dešťovka pro obce*“. Cílem zmíněných opatření bylo mj. také odlehčení kanalizační sítě v případě přívalových a dlouhotrvajících dešťů a doplňování zásob podzemní vody.

V první polovině roku 2022 pak byl primárním zdrojem podpory pro projekty obcí v oblasti Hospodaření se srážkovými vodami v intravilánu Národní plán obnovy¹, kde bylo pro žadatele připraveno 992 mil. Kč. Prostředky primárně sloužily k pokrytí nákladů u projektů předložených do OPŽP 2014–2020, na které již nezbyly volné finanční prostředky EU. Podporu ale získala i řada nových projektů.

Podpora hospodaření se srážkovými vodami v intravilánu pro veřejné subjekty pokračuje i v novém programovém období OPŽP 21+ v rámci opatření 1.3.4, kde je pro žadatele připraveno 1 809 mil. Kč. Tyto prostředky slouží k realizaci opatření vedoucích ke zpomalení povrchového odtoku, pro podporu vsaku, ke zvýšení retence a akumulace srážkové vody včetně jejího dalšího využití a k realizaci zelených střech. Novinkou v OPŽP 21+ je možnost podpory opatření na využití šedé vody v budovách a budování prvků modro-zelené infrastruktury. Pro většinu aktivit z tohoto opatření běžela od 14. 9. 2022 do konce října roku 2023 průběžná výzva, v rámci které bylo podáno 184 žádostí o podporu s celkovým rozpočtem 1 354 271 058 Kč. Speciální výzva č. 36 zacílená pouze na aktivitu „Vybudování technologie pro akumulaci, úpravu, a rozvod šedých a srážkových vod v budovách za účelem splachování a dalších relevantních užití“ pak byla s alokací 235 mil. Kč vyhlášena od 1. 2. do 31. 10. 2023. V rámci této výzvy byly zaregistrovány 3 projekty, nicméně proplaceno a schváleno bylo 0 projektů, jelikož ani jeden nesplňoval potřebná kritéria. Vyhlášení další výzvy na celé opatření 1.3.4, ve které by měl být uplatněn zbytek alokace, je plánováno na první pololetí roku 2025.

Pro podporu pořízení systémů na akumulaci dešťové vody a její následné využití v segmentu rodinných a bytových domů slouží dotační titul „Dešťovka“. V letech 2017 až 2021 byly dotace poskytovány z národních prostředků SFŽP ČR v rámci NPŽP. Od října 2021 je podpora součástí dotačních výzev programu Nová zelená úsporám. Podpora v rámci programu Nová zelená úsporám byla do poloviny roku 2023 zdrojově kryta prostředky Národního plánu obnovy. Od poloviny roku 2023 je zdrojem finančních prostředků Modernizační fond. V rámci Modernizačního fondu nejsou systémy hospodaření s dešťovou vodou podporovány samostatně, musí být zkombinovány s jiným opatřením (zateplení budovy, výstavba nového domu nebo výměna zdroje energie). V rámci NPŽP jsou všechny projekty již dokončeny a proplaceny. Realizováno bylo 10 164 projektů. V rámci programu NZÚ bylo od října 2021 schváleno na opatření Dešťovka celkem 7 818 projektů (v etapách NZÚ 2021+ a NZÚ 2023+).

V rámci programu Nová zelená úsporám se podporuje i budování zelených střech u rodinných a bytových domů. Od poloviny roku 2023, od kdy je program zdrojově kryt z Modernizačního fondu, musí být budování zelených střech spojeno s jiným opatřením (zateplení budovy, výstavba nového domu nebo výměna zdroje energie). K 31. 12. 2024 bylo schváleno celkem 1 639 žádostí o podporu (ve všech etapách – NZÚ 2014+, NZÚ 2021+ a NZÚ 2023+).

V první polovině roku 2024 došlo ke zpracování Metodické příručky dimenzování a kontrola funkčnosti zpevněných propustných povrchů s retenčním tělesem. Materiál je určen hlavně pro žadatele o dotační podporu v oblasti přeměny zpevněných nepropustných povrchů na zpevněné propustné povrchy. Metodická příručka popisuje základní typy zpevněných propustných povrchů s retenčním tělesem vzhledem k jejich funkci (vsakovací, vsakovací s drenáží, s drenáží a těsněním), definuje zásady geologického průzkumu v rámci projektové přípravy a během stavby, definuje postup dimenzování zpevněných propustných povrchů s retenčním tělesem a navrhuje metodu pro terénní zkoušku propustnosti zpevněného propustného povrchu po jeho realizaci.

MŽP se během roku 2023 také aktivně podílelo na přípravě prováděcí vyhlášky k novému stavebnímu zákonu. Vyhláška č. 146/2024 Sb. o požadavcích na výstavbu by díky tomu měla zajistit smysluplné využití srážkové vody co nejbližší místu dopadu již od počátku návrhu, kdy prioritou je závlaha vegetace v místě. Nové znění vyhlášky tak počítá s predikovanou změnou klimatu a klade důraz na aplikaci nejzásadnějšího adaptačního opatření proti přehřívání zastavěných území, kterým je komplexní provázanost modrozelené infrastruktury. Vyhláška navíc výlučně odkazuje na aktualizovanou určenou normu „ČSN 75 9010 Hospodaření se srážkovými vodami“, čímž se nová norma stává závaznou. Zpracováním aktualizace normy bylo pověřeno ČVUT. Vzhledem k tomu, že ČSN 75 9010 ve stávajícím znění řešila pouze část hospodaření se srážkovými vodami v oblasti vsakování (současný název ČSN 75 9010

Vsakovací zařízení srážkových vod), zatímco dotčené platné právní předpisy se odkazují na celou problematiku hospodaření se srážkovými vodami, bylo přistoupeno ke sloučení současné ČSN 75 9010 s TNV 75 9011 Hospodaření se srážkovými vodami. Ze stejného důvodu je změněn název ČSN. Zároveň byla norma aktualizována podle současných znalostí v oboru. Aktualizace určené normy byla zpracována v průběhu prázdnin 2024 a nyní probíhá vypořádávání připomínek dotčených subjektů. Finální podoba normy by měla být k dispozici v prvním čtvrtletí 2025.

Problematika je také zohledněna v Národním akčním plánu adaptace na změnu klimatu pro období 2021–2025 („NAP“), kde je v oblasti HDV vydefinováno hned několik úkolů. Jeden z nejvýznamnějších, avšak dosud neplněných úkolů vyplývajících z NAP je „Navrhnout systém postupného rušení výjimek ze zpoplatnění odvádění srážkových vod v zákoně o vodovodech a kanalizacích“. S ohledem na ekonomické dopady na rozpočty měst, obcí a krajů celkem ve výši cca 3 mld. Kč je nezbytné problematiku odvádění srážkových vod řešit koncepčně. Podrobné podklady pro řešení byly zpracovány v rámci projektu TAČR Ekonomické nástroje pro podporu udržitelného nakládání se srážkovými vodami v obcích (TD03000046). Ačkoli MŽP není hlavním gestorem daného úkolu, tak se v současné chvíli snaží o založení meziresortní pracovní skupiny (MZe, MŽP, MMR, SFŽP ČR, SOVAK, CZWA, SMOČR) jejíž cílem by mělo být projednání navržené varianty řešení (viz článek Stránský a kol., 2018: Ekonomické nástroje pro podporu udržitelného nakládání se srážkovými vodami v obcích, Vodní hospodářství, Roč. 68, č. 4 (2018), s. 17-23.

<https://vufind.techlib.cz/Record/001865283>).

Dosažené výsledky

MŽP v průběhu sledovaného období vytipovalo 6 prioritních opatření a zahájilo jejich realizaci. Část z nich se do roku 2022 podařilo splnit a část je plněna průběžně:

- L01 – Upravit priority hospodaření se srážkovými vodami na pozemku stavby v příslušných právních předpisech: splněno přijetím novely vodního zákona a spoluprací na přípravě prováděcí vyhlášky k novému stavebnímu zákonu.
- T12 – Vytvořit metodický návod pro implementaci hospodaření se srážkovou vodou v obcích: splněno vytvořením dokumentu „Analýza dokumentů pro koncepční hospodaření se srážkovou vodou v obcích.“ Obce mohou případně také využít dokument: „Voda ve městě – Metodika pro hospodaření s dešťovou vodou ve vazbě na zelenou infrastrukturu“, kterou vydalo ČVUT.
- T01 – Vytvořit regionální časové řady srážek a aktualizované tabulky čar náhradních vydatností a zahrnout vlivy změny klimatu: plněno v rámci projektu PERUN (SS02030040) dílčího cíle 6.1. Standardizace návrhových hodnot srážek (regionální časové řady srážek, aktualizované tabulky a čáry náhradních vydatností) se zahrnutím možného vlivu změny klimatu. V roce 2024 došlo k částečnému splnění tohoto úkolu. Byly zveřejněny výsledné odhady návrhových srážek, jež jsou pro veřejnost k dispozici ke stažení na projektovém webu (<https://www.perun-klima.cz/srazky>). Zároveň byly předány výsledky v podobě Souhrnné výzkumné zprávy, kterou MŽP převzalo bez výhrad. Na základě podnětu MŽP byl navíc tento úkol rozšířen o zpracování dat pro půlroční a roční periodicitu návrhových srážek. Na daném rozšíření se aktuálně pracuje a jejich doplnění do databáze je plánováno v druhé polovině roku 2025. V souvislosti s tímto výpočtem mohou být v budoucnu revidovány i zveřejněné odhady 2letých srážek.
- L08 – Zazávacnit vybrané části stávajících vodohospodářských norem pro hospodaření se srážkovými vodami: splněno - Vyhláška č. 146/2024 Sb. o požadavcích na výstavbu, výlučně odkazuje na aktualizovanou určenou normu „ČSN 75 9010 Hospodaření se srážkovými vodami“, čímž se nová norma stává závaznou. Aktualizace určené normy byla zpracována v průběhu prázdnin 2024 a nyní probíhá vypořádávání připomínek dotčených subjektů. Finální podoba normy by měla být k dispozici v prvním čtvrtletí 2025.
- Podporovat realizace zelených střech: splněno, realizace zelených střech byly a jsou podporovány v rámci programu Nová zelená úsporám (schváleno ve všech etapách 1 639 žádostí za 102 085 894 Kč na projekty zelených střech) i v rámci OPŽP.

- V04 – podporovat odborné vzdělávání veřejné správy: plněno průběžně.

Finanční prostředky na realizaci opatření

V roce 2024 byly dokončeny a proplaceny poslední projekty v rámci dotačního titulu „Dešťovka“. Celkem byla vyplacena dotace přes 394 mil. Kč na realizaci 10 164 projektů hospodaření s dešťovou vodou v rodinných a bytových domech.

V rámci všech etap NZÚ bylo k 31. 12. 2024 schváleno celkem 7 818 žádostí na podporu systémů hospodaření s dešťovou vodou v segmentu rodinných a bytových domů s požadovanou dotací 365 574 486 Kč a 1 639 žádostí za 102 085 894 Kč na projekty zelených střech.

V rámci OPŽP 2014–2020 jsou pravidelně vyhlašovány výzvy na aktivity týkající se nakládání se srážkovými vodami v intravilánu. V roce 2020 byla vyhlášena 144. výzva s příjmem žádostí od 3. 2. 2020 do 1. 3. 2021 s alokací 1 mld. Kč. Celková alokace specifického cíle 1.3 je cca 2,9 mld. Kč. Dále byla vyhlášena 159. výzva s příjmem žádostí od 25. 10. 2021 do 31. 1. 2022 s alokací 500 mil. Kč.

Na výzvy v rámci OPŽP navázala výzva č. 10/2021: „Hospodaření s vodou v obcích“ z NPŽP s alokací 992 mil. Kč, která je zdrojově kryta z prostředků NPO. Příjem žádostí probíhal od 12. 1. 2022 do 31. 8. 2022. K 31. 12. 2024 je administrováno 190 projektů s požadovanou podporou téměř 790 mil. Kč. Celkem bylo vyplaceno již 490 mil. Kč, z toho přes 300 mil. Kč v roce 2024.

V rámci OPŽP 21+ běžela pro většinu aktivit z tohoto opatření od 14. 9. 2022 do konce října roku 2023 průběžná výzva, v rámci které, bylo podáno 184 žádostí o podporu s celkovým rozpočtem 1 354 271 058 Kč. Speciální výzva č. 36 zacílená pouze na aktivitu „Vybudování technologie pro akumulaci, úpravu, a rozvod šedých a srážkových vod v budovách za účelem splachování a dalších relevantních užití“ pak byla s alokací 235 mil. Kč vyhlášena od 1. 2. do 31. 10. 2023. V rámci této výzvy byly zaregistrovány 3 projekty, nicméně proplaceno a schváleno bylo 0 projektů, jelikož ani jeden nesplňoval potřebná kritéria. Vyhlášení další výzvy na celé opatření 1.3.4, ve které by měl být uplatněn zbytek alokace, je plánováno na první pololetí roku 2025.

druh dotační podpory	objem proplacených finančních prostředků za rok 2024 (mil. Kč)
Národní program Životní prostředí (SFŽP ČR)	
NPŽP – Dešťovka	4,6
Dotační podpory z kapitoly MŽP	
Program NZÚ 2014+ (Zelené střechy)	11,9
Celkem podpory poskytnuté z národních zdrojů	16,5
Operační program Životní prostředí 2014–2020	
SC 1.3 Hospodaření se srážkovými vodami	0,0
Operační program Životní prostředí 2021–2027	
SC 1.3 Klima – Voda (Hospodaření se srážkovými vodami)	896,0
Celkem podpory financované z EU	896,0
Národní plán obnovy*	
Hospodaření s dešťovou vodou v obcích (NPŽP)	307,8
Dešťovka (NZÚ 2021+)	32,9
Zelené střechy (NZÚ 2021+)	5,8
Celkem podpory financované v rámci NPO *	346,5
Modernizační fond	
Dešťovka (NZÚ 2023+)	97,0
Zelené střechy (NZÚ 2023+)	11,9
Celkem podpory financované v rámci Modernizačního fondu	108,9
Podpory poskytnuté MŽP celkem	1 367,9

* finance na podporu jsou poskytnuty ze státního rozpočtu, kam se po splnění stanovených cílů vrátí z evropského Nástroje pro oživení a odolnost

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Problematika hospodaření se srážkovými vodami je stále nové téma. V rámci Studie bylo identifikováno 94 deficitů zapracovaných do 49 listů návrhů konkrétních změn. Ty budou postupně realizovány i po roce 2023. Některá opatření jsou dlouhodobého charakteru, jiná na sebe navazují.

Indikátory pro sledování pokroku:

- počet splněných úkolů vyplývajících ze Studie hospodaření se srážkovými vodami v urbanizovaném území,
- plocha, ze které se zpomaluje odtok srážkové vody z řešených území (m²),
- objem zadržené vody za rok (m³/průměrný rok),
- retenční objem vybudovaných zařízení (m³),
- akumulací objem vybudovaných zařízení (m³),
- plocha vyměněných nepropustných povrchů (m²),
- plocha nově vybudovaných propustných povrchů (m²),
- akumulací kapacita střech budov s akumulací schopností (m³/průměrný rok),
- plocha zrealizovaných zelených střech (m²),
- objem využitě srážkové vody (m³/průměrný rok).

4.5.3 PODPORA OPĚTOVNÉHO VYUŽÍVÁNÍ VYČIŠTĚNÝCH ODPADNÍCH VOD

Cílem opatření je nastavit legislativní podmínky pro opětovné využívání odpadních vod a současně zajistit, aby po čištění neobsahovaly nežádoucí znečištění zejména prioritními látkami (mikropolutanty). Gestor: Ing. Pavel Marták (Sekce ochrany přírody a krajiny, MŽP)

Obecný popis plnění opatření

Opětovné využívání málo znečištěných tzv. šedých vod patří mezi hlavní nástroje vedoucí ke snížení spotřeby pitné vody, a tedy k důležitým opatřením pro zvládání suchých epizod. MŽP dokončilo a v říjnu 2019 předložilo vládě pro informaci „*Studii hospodaření se srážkovými vodami v urbanizovaných územích*“, která v některých částech řeší obdobné problémy jako při opětovném využití vyčištěných odpadních vod.

V roce 2020 MŽP uzavřelo Smlouvu o vypracování „*Studie problematiky recyklace šedých vod v sídlech ČR*“ (dále jen „Studie“). Ke zpracování tohoto dokumentu byla vytvořena meziresortní pracovní skupina (MŽP, MZe, MZd, MMR, SÚKL a další subjekty), finální verze materiálu pak byla odevzdána v únoru 2021. Zpracovatelem studie bylo CzWAService, s.r.o. Cílem studie bylo zmapovat stav problematiky recyklace šedých vod v České republice i v zahraničí, identifikovat technické, metodické a legislativní deficity a navrhnout konkrétní opatření pro podporu intenzivnějšího využívání recyklovaných šedých vod. Dalším cílem bylo poskytnout podklady pro racionální nastavení podpory projektů recyklace šedých vod v rámci OPŽP. V rámci Studie bylo definováno 17 konkrétních opatření v oblastiplatných právních předpisů, technických norem, výzkumu a dalších, z nichž 3 byla definována jako kritická. Ta jsou postupně realizována.

V návaznosti na Studii uzavřelo v dubnu 2022 MŽP smlouvu o vypracování podkladu, který slouží SFŽP ČR pro účely hodnocení projektů v rámci nového programového období OPŽP 21+, aktivita Vybudování technologie pro akumulaci, úpravu, a rozvod šedých vod v budovách za účelem splachování a dalších relevantních užití. Finální verze materiálu byla odevzdána v září 2022. Díky tomuto materiálu bylo MŽP schopné vyhlásit první výzvu z OPŽP pro danou aktivitu, jejichž oprávněnými žadateli jsou veřejné subjekty. Speciální výzva č. 36 zacílená pouze na aktivitu „*Vybudování technologie pro akumulaci, úpravu, a rozvod šedých a srážkových vod v budovách za účelem splachování a dalších relevantních užití*“ byla s alokací 235 mil. Kč vyhlášena od 1. 2. 2023 do 31. 10. 2023.

Aktivita „Akumulace a využití přečištěné odpadní vody“ v segmentu rodinných a bytových domů je podporována v rámci dotačního titulu „Dešťovka“. Dotace je zaměřena na efektivní zachytávání a využití dešťové a odpadní vody. Recyklovanou šedou vodu lze využít jako vodu užitkovou, případně také pro zálivku zahrady. Přínosem je úspora výdajů a spotřeby pitné vody. V letech 2017 až 2021 byla dotace poskytována z národních prostředků SFŽP ČR v rámci NPŽP. Od října 2021 je podpora součástí dotačních výzev programu Nová zelená úsporám. Podpora v rámci programu Nová zelená úsporám byla do poloviny roku 2023 zdrojově kryta prostředky Národního plánu obnovy. Od poloviny roku 2023 je zdrojem finančních prostředků Modernizační fond. V rámci Modernizačního fondu nejsou systémy hospodaření s přečištěnou odpadní vodou podporovány samostatně, musí být zkombinovány s jiným opatřením (zateplení budovy, výstavba nového domu nebo výměna zdroje energie).

V rámci programu Prostředí pro život uspěl v 1. veřejné soutěži Státní zdravotní ústav jako řešitel projektu TAČR „*Stanovení hygienických požadavků na recyklovanou vodu využívanou v budovách a městských vodních prvcích*“, který byl řešen v období 3/2020–2/2023. Cílem projektu je zmapovat především mikrobiologickou kvalitu dešťové a recyklované vody používané uvnitř budov a vody cirkulující v městských fontánách využívaných dětmi a na základě získaných výsledků navrhnout hygienické požadavky na bezpečnost a způsoby sledování kvality těchto vod.

Dosažené výsledky

MŽP na základě Studie vytypovalo 3 prioritní opatření a bude se snažit o jejich realizaci:

- vytvořit metodický pokyn MŽP o závlaze nebo provést změnu zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon),
- vytvořit novou vyhlášku nebo nařízení vlády (Závazná kompetence zakotvena v poslední novele vodního zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon) – účinnost od 1. 2. 2022),
- vytvořit analýzu rizik pro různé využití šedých vod (Řešeno v projektech TAČR SS01010179 a TH03030408).

Finanční prostředky na realizaci opatření

V rámci programu „Dešťovka“ financovaného z NPŽP bylo k 31. 12. 2024 dokončeno všech 13 projektů na systémy využití přečištěné odpadní vody a 101 projektů na systémy využívající současně přečištěnou odpadní vodu i vodu dešťovou. Na těchto 114 projektů bylo z NPŽP vyplaceno 9,6 mil. Kč.

V rámci etap NZÚ 2021+ a NZÚ 2023+ bylo k 31. 12. 2024 na opatření hospodaření s šedou vodou a na podporu systémů využívajících současně přečištěnou odpadní vodu i vodu dešťovou schváleno celkem 131 projektů s požadovanou dotací ve výši 12,7 mil. Kč.

V rámci OPŽP 21+ byla od 1. 2. 2023 do 31. 10. 2023. vyhlášena první výzva č. 36 zacílená speciálně na aktivitu „Vybudování technologie pro akumulaci, úpravu, a rozvod šedých a srážkových vod v budovách za účelem splachování a dalších relevantních užití“. V rámci této výzvy s alokací 235 mil. Kč byly zaregistrovány 3 projekty, nicméně proplaceno a schváleno bylo 0 projektů, jelikož ani jeden nesplňoval potřebná kritéria. Vyhlášení další výzvy na celé opatření 1.3.4, ve které by měl být uplatněn zbytek alokace, je plánováno na první pololetí roku 2025.

druh dotační podpory	objem proplacených finančních prostředků za rok 2024 [mil. Kč]
Národní program Životní prostředí (SFŽP ČR)	
Dešťovka (šedé vody)	0,26
Nová zelená úsporám 2021+ (NPO) *	
Dešťovka (šedé vody) *	0,90
Nová zelená úsporám 2023+ (MdF) *	
Dešťovka (šedé vody)	2,00
Operační program Životní prostředí 2021–2027	
SC 1.3 Klima – Voda (Hospodaření se srážkovými vodami – šedé vody)	0,00
Podpory poskytnuté MŽP celkem	3,16

* finance na podporu jsou poskytnuty ze státního rozpočtu, kam se po splnění stanovených cílů vrátí z evropského Nástroje pro oživení a odolnost

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Stanovení hygienických požadavků na užívání šedé vody v praxi stále chybí a výzkum v této oblasti je žádoucí a MŽP podporován. Hlavním tématem a požadavkem je ale především "bezpečnost" užití šedé vody ve vztahu k veřejnému zdraví a aplikace ve stavebnictví, nikoliv dopady na životní prostředí, proto je kompetence mimo MŽP a měla by být především v gesci MZd.

Indikátory pro sledování pokroku:

- objem recyklované šedé vody [m³/průměrný rok].

4.5.4 PODPORA MODERNÍCH TECHNOLOGIÍ ČIŠTĚNÍ ODPADNÍCH VOD

Cílem opatření je zajistit vysokou úroveň čištění odpadních vod s uplatněním dostupných technologií, aby jejich vy pouštění nekladlo významné nároky na ředění v recipientu a aby jejich vypouštění v období sucha nezhoršovalo jakost vody v povrchových tocích. Gestor: Mgr. Martin Pták (Sekce ochrany přírody a krajiny, MŽP)

Obecný popis plnění opatření

Proces čištění odpadních vod se odvíjí od požadavků na jejich čištění. Současná úprava platných právních předpisů není z pohledu cíle dosažení dobrého stavu vodních útvarů dostatečná. Je tak nezbytné, i s přihlédnutím na vývoj technologií odpadních vod, legislativní požadavky na čištění odpadních vod novelizovat. O tuto změnu se v r. 2016 MŽP pokusilo návrhem novelizace nařízení vlády č. 401/2015 Sb. o ukazatelích a hodnotách přípustného znečištění povrchových vod a odpadních vod, náležitostech povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových a do kanalizací a o citlivých oblastech, nicméně nebyla nalezena shoda s jinými resorty v rámci MPR. Neméně problematickým a významným aspektem je důsledné vyžadování plnění stávajících emisních limitů či účinnosti čištění odpadních vod u stávajících ČOV.

Zrychlení procesu zpřísnění požadavků bude výrazně nápomocna revidovaná směrnice o čištění městských odpadních vod, která vyšla 12. prosince 2024 v úředním věstníku Evropské unie jako nová směrnice č. 2024/3019 o čištění městských odpadních vod. Plné znění směrnice 2024/3019 je dostupné na oficiálních stránkách EUR-Lex: [EUR-Lexhttps://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202403019](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202403019). Uvedený předpis aktualizuje a zpřísňuje předchozí předpisy s cílem zlepšit kvalitu vod a ochranu životního prostředí v členských státech. Mezi klíčové změny patří:

- **Snížení hranice povinnosti pro odkanalizování** – nově je povinnost zajistit odvádění a čištění městských odpadních vod stanovena pro aglomerace nad 1000 ekvivalentních obyvatel (PE), oproti předchozímu limitu 2000 PE.
- **Zavedení kvartérního stupně čištění** – směrnice ustanovuje povinnost pro všechny ČOV o velikosti 150 000 PE a vybrané aglomerace o velikosti 10 000 PE a vyšší instalace pokročilých technologií pro odstranění mikropolutantů (látky typu léčiva, kosmetické přípravky a další). Náklady na tuto modernizaci budou částečně hrazeny příslušnými průmyslovými odvětvími.
- **Energetická účinnost a využití obnovitelných zdrojů** – čistírny odpadních vod o velikosti 10 000 PE a vyšší budou povinny provádět pravidelné energetické audity a podporovat využívání obnovitelných zdrojů energie, jako je bioplyn nebo solární energie, s cílem dosáhnout energetické neutrality do roku 2045.

Implementace těchto opatření může vést ke zvýšení nákladů na provoz čistíren odpadních vod, což pravděpodobně přinese zvýšené nároky na investiční a provozní náklady provozovatelů ČOV, čímž může v důsledku dojít ke zvýšení ceny stočného pro obyvatele.

V případě obcí, které nejsou vybaveny odpovídajícím způsobem čištění odpadních vod, je nutné i nadále řešit systematickou podporu opatření na snížení produkovaného znečištění, a to i v souladu s požadavkem na postupnou implementaci směrnice o čištění městských odpadních vod.

Nejvýznamnějším podpůrným programem v uvedených letech v této oblasti je OPŽP 2021–2027, kdy ve specifickém cíli 1.4 Podpora přístupu k vodě a udržitelného hospodaření s vodou soustředí na podporu v oblasti odpadní a pitné vody s celkovou výši alokace 14, 1 mld. Kč. Konkrétně se v rámci tohoto specifického cíle jedná o následující opatření:

- 1.4.1 Výstavba čistíren odpadních vod; dobudování a výstavba kanalizací,
- 1.4.2 Intenzifikace čistíren odpadních vod za účelem zvýšeného odstraňování specifického znečištění,
- 1.4.3 Opatření omezující vypouštění odpadních vod z odlehčení na kanalizaci.

V případě potřeby je oblast kanalizace a ČOV podporována i prostřednictvím NPŽP. Z NPŽP je od roku 2016 poskytována i dotace na výstavbu DČOV. Podpora je zacílena pouze pro obce (aglomerace), kde není možná, resp. není realizovatelná výstavba kanalizačního systému zakončeného obecní ČOV, a to z důvodů technických, nebo ekonomických, a to s ohledem na celý životní cyklus těchto staveb. Na začátku roku 2025 bude vyhlášena v pořadí již 5. výzva.

Dosažené výsledky

Podpora výstavby a modernizace ČOV byla podporována v předchozích programových obdobích OPŽP (2007–2013, 2014–2020). Výstavba a modernizace ČOV je podporována i v rámci Stávajícího programového období OPŽP (2021-2027). Pro projekty ze zásobníku OPŽP byla vyhlášena výzva v rámci NPŽP s alokací 7,8 mld. Kč, které bude financováno z prostředků státního rozpočtu.

Do konce roku 2024 bylo v rámci OPŽP 2021-2027 v oblastech 1.4.1, 1.4.2 a 1.4.3 schváleno celkem 236 projektů s celkovými náklady 9,5 mld. Kč (míra podpory - 70 % nová výstavba, 30 % intenzifikace ČOV), v rámci výzvy NPŽP bylo schváleno celkem 184 projektů s celkovými náklady 7,2 mld. Kč na výstavbu kanalizací a výstavbu, modernizaci a intenzifikaci ČOV (míra podpory - 60 % nová výstavba, 30 % intenzifikace ČOV). Vlastní financování v roce 2024 je obsaženo v kapitole 4.2.1.

V rámci NPŽP byly vyhlášeny realizovány celkem 4 výzvy zaměřené na podporu výstavby DČOV s celkovou alokací 950 mil. Kč. V novějších verzích byly brány v potaz poznatky získané v předcházejících výzvách a byly následně využívány v rozsáhlejší měřítku moderní technologie, např. dálkový on-line přenos a monitoring dat sledovaných technologií DČOV, případně jejich archivace. Do konce roku 2024 bylo na realizaci DČOV vyplaceno přes 330 mil. Kč, z toho 60,2 mil. Kč v roce 2024. Zcela dokončeno bylo celkem 43 projektů, v rámci kterých bylo instalováno 1 528 DČOV pro 6 906 PE.

Finanční prostředky na realizaci opatření

Finanční náklady na realizaci DČOV v roce 2024 jako ostatní zdroje (SFŽP ČR) ve výši 60,2 mil. Kč (část prostředků bude následně refundována z OPŽP 2021-2027).

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Pokračovat v systematické podpoře výstavby nových a rekonstrukce/intenzifikace stávajících ČOV.

Nutná novelizace stávající právní úpravy v ČR (novelizace vodního zákona a nařízení vlády č. 401/2015 Sb., a to zejména ve vazbě na revizi směrnice o čištění městských odpadních vod (91/271/EHS), která byla schválena na podzim z r. 2024.

Indikátory pro sledování pokroku:

- počet nově vybudovaných/intenzifikovaných ČOV (včetně DČOV),
- množství znečištění odstraněné nově vybudovanými a nově rekonstruovanými ČOV ve vybraných ukazatelích.

4.5.5 ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ

Cílem opatření na úseku územního plánování je řešení územních dopadů a zajištění územních nároků ostatních opatření stanovených Konceptí, a to prostřednictvím nástrojů územního plánování, zejména politiky územního rozvoje a územně plánovací dokumentace. Současně jsou cíle Koncepce přiměřeně zohledňovány v metodické činnosti Ministerstva pro místní rozvoj a v některých jeho programech. Cílem opatření je např. průběžně řešit územní dopady navrhovaných vodních děl a zajistit území pro jejich umístění. K tomu slouží politika územního rozvoje a územně plánovací dokumentace. Gestor: Ing. arch. Karel Wirth (Odbor územního plánování, MMR)

Dosažené výsledky

Opatření na úseku územního plánování slouží k zajištění územních nároků ostatních opatření stanovených Konceptí, to znamená, že slouží pro vymezení a ochranu území potřebného

pro tato opatření. Další nezbytnou činností územního plánování je řešení souvisejících územních dopadů a potřeb opatření stanovených Konceptí, například zajištění území pro potřebnou dopravní a technickou infrastrukturu, pro přemístění nebo přizpůsobení stávajících funkcí území s ohledem na územní nároky navrhovaných opatření atd.

Opatření jsou plněna prostřednictvím standardních nástrojů územního plánování, a to zejména politiky územního rozvoje a územně plánovací dokumentace, především územního rozvojového plánu, zásad územního rozvoje a územního plánu.

Dalším úkolem na úseku územního plánování je přiměřeně zohledňovat cíle Koncepce a její opatření, a dále také úkoly uložené usnesením vlády č. 620/2015 ke zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody, v metodické činnosti Ministerstva pro místní rozvoj a v některých jeho programech. Za tím účelem je metodicky usměrňováno například zpracování územně plánovacích podkladů, zásad územního rozvoje a především územního plánu jako základního nástroje územního plánování.

K těmto účelům jsou v Koncepti uložena dvě dílčí průběžná opatření:

1. „Aktualizovat územní ochranu ploch pro vodní díla nadmístního významu v politice územního rozvoje a územně plánovací dokumentaci podle výsledků plnění opatření ‚Nové víceúčelové nádrže‘.“
2. „Metodicky ošetřit způsob promítnutí opatření uložených Konceptí a usnesením vlády č. 620 ze dne 29. července 2015 do územně plánovací činnosti.“

V rámci dílčího opatření „Aktualizovat územní ochranu ploch pro vodní díla nadmístního významu v politice územního rozvoje a územně plánovací dokumentaci podle výsledků plnění opatření ‚Nové víceúčelové nádrže‘“ byl v roce 2024 schválen usnesením vlády č. 89/2024 materiál „Návrh Aktualizace č. 7 Politiky územního rozvoje České republiky“. Jednalo se o aktualizaci Politiky územního rozvoje České republiky (dále jen „PÚR ČR“) z důvodu naléhavého veřejného zájmu za účelem zrušení územní ochrany formou územní rezervy pro celé průplavní spojení Dunaj-Odra-Labe. Předmětem Aktualizace č. 7 PÚR ČR bylo zrušení článků (180) a (198) platné PÚR ČR, týkajících se prověření účelnosti a reálnosti průplavního spojení Dunaj-Odra-Labe a zajištění územní ochrany formou územní rezervy pro průplavní spojení Dunaj-Odra-Labe. Aktualizace č. 7 Politiky územního rozvoje České republiky je závazná od 1. března 2024.

Dále byl v roce 2024 vládou vydán první Územní rozvojový plán (dále jen „ÚRP“) pořízen MMR, který v souladu s § 105 odst. 2 stavebního zákona ve spojení s § 173 odst. 1 správního řádu nabyl účinnosti dne 29. 10. 2024. ÚRP se stane závazným pro pořizování a vydávání nižší územně plánovací dokumentace a pro rozhodování v území až po jeho první změně. V prvním ÚRP je převzata plocha pro vodní nádrž Nové Heřminovy viz článek (167a) PÚR ČR. V rámci Změny č. 1b ÚRP bude mj. prověřováno vymezení plochy pro suchou nádrž Skalička viz článek (167b) PÚR ČR a vymezení ploch a koridorů pro přivaděče vody ze soustavy stávajících děl Slezská Harta – Kružberk viz článek (207) PÚR ČR.

Finanční prostředky na realizaci opatření

Finanční náklady na plnění opatření včetně jednotlivých dílčích úkolů jsou součástí standardních nákladů na územně plánovací činnost zajišťovanou resortem místního rozvoje a nejsou samostatně vykazovány.

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Opatření uložené Konceptí je plněno průběžně podle potřeb, které vyplynou z naplňování dalších částí Koncepce. Dílčí úkol zajištění územních nároků vodního díla Skalička byl na úrovni Ministerstva pro místní rozvoj splněn v roce 2023.

Opatření bude dále plněno v závislosti na plnění opatření „Nové víceúčelové nádrže“.

Indikátory nejsou navrženy.

4.5.6 VYUŽITÍ DŮLNÍCH VOD

Cílem opatření je prověřit možnost využití důlních vod ve starých důlních dílech jako potenciál vodních zdrojů při řešení nedostatku vody a sucha. Gestor: Ing. Vladimír Šanda (Sekce průmyslu a podnikání, MPO)

Obecný popis plnění opatření

V souvislosti s řešením aktuální problematiky negativních dopadů sucha se stává aktuální otázkou využití vod v zatopených starých důlních dílech, což souvisí se zahlazováním následků předchozí hornické činnosti. V této souvislosti je možné konstatovat, že obdobný trend byl ověřen i v dalších státech, kde útlum především uhelného hornictví již proběhl. Jako příklad lze použít praktické zkušenosti z Německa, kde je problematice využití důlních a povrchových vod věnována pozornost již několik let.

Každé dobývání ložisek nerostných surovin je vždy spojeno s odvodňováním činných důlních děl ať pasivním (odvodňovací štoly, vrty apod., s volným přetokem vod do vodního toku) nebo aktivním čerpáním vod na povrch a jejich vypouštěním do vodního toku. V každém případě se jedná o řízené odvodňování tak, aby nedošlo k překročení společensky únosného rizika zatížení vodního toku či hydrosféry životního prostředí dané lokality. Je nutné sledovat stanovený limit kvality vody ve vodním toku, do kterého je vypouštěna důlní voda. Aby se v budoucnu z opuštěných dolů mohla získávat voda, musí se na tuto skutečnost pamatovat již před ukončením těžby, v rovině sanačních a likvidačních prací s navazující rekultivací, např. v souvislosti s ukončováním těžby v OKD, a.s..

Dosažené výsledky

V červnu 2019 byly zpracovány komplexní a podrobné studie, které se zabývají vymezením lokalit důlních prostor s uvedením míst, ze kterých jsou v současné době důlní vody čerpány na povrch, množstvím čerpaných důlních vod včetně základních chemických parametrů, možností jejich využívání včetně orientačního časového rámce. Předmětné studie byly vypracovány státními podniky DIAMO a Palivový kombinát Ústí, které jsou pověřeny řešením procesu zahlazování následků hornické činnosti v ČR. Data z obou studií státních podniků Ministerstvo průmyslu a obchodu analyzovalo a shrnulo v materiálu „Možnosti využitelnosti vody v zaplavených územích a dolech pro výjimečné situace v důsledku sucha a nedostatku vody“, který byl zaslán včetně dílčích studií obou státních podniků k dispozici Meziresortní komisi VODA–SUCHO.

V období od března 2020 do února 2022 se zpracovával projekt nazvaný "Výzkum možností využití uzavíraných hlubinných dolů v ČR pro energetické účely a jako potenciál vodních zdrojů", který je zaměřen na výzkum možností dalšího využití uzavíraných hlubinných dolů pro energetické účely a pro hydrické využití.

Tento projekt byl dokončen počátkem roku 2022. Byly zpracovány posudky k metodice a následně byla odsouhlasena certifikovaná Metodika pro stanovení strategického navrhování efektivního využití podzemních prostor dolu po útlumu; navrhování efektivního využití dolu po útlumu těžby k uložení energie v období jejího přebytku; pro posouzení využívání geotermální energie z důlních vod. Komisi byl projekt s Metodikou zaslán k využití.

V současné době se zvažuje příprava projektu „Důlní vody – vliv na ekosystém“, jehož cílem jsou odpovědi na otázky, zda důlní vody obsahují mikropolutanty, tj. zda obsahují farmaka, mikroplasty apod. Platné právní předpisy zavádějí další sledované látky ve vodách, tzn. má vypouštění důlních vod pozitivní vliv na recipienty? Můžeme důlní vody využít k jiným účelům?

Finanční prostředky na realizaci opatření

Na většině vytipovaných lokalit je nutné vodu dále upravovat. Finanční náklady na úpravu, případně čerpání důlních vod v jednotlivých lokalitách úzce souvisejí s konkrétním chemickým složením důlních vod a požadavkem na jejich budoucí využití. Chemismus důlních vod a objemy jeho potenciálních zdrojů se však mohou měnit. Z toho vyplývá, že finanční náročnost na úpravu/využití důlních vod bude možné přesněji predikovat a vyčíslit až na základě konkrétního cíle projektu, pokud by byl požadován za předpokladu podrobného dlouhodobého vzorkování.

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Projekt zaměřený na výzkum možností využití uzavíraných hlubinných dolů v ČR pro energetické účely a jako potenciál vodních zdrojů byl dokončen a byla zpracována certifikovaná Metodika pro stanovení strategického navrhování efektivního využití podzemních prostor dolu po útlumu. Nyní se zvažuje příprava nového projektu „Důlní vody – vliv na ekosystém“ zaměřený na kvalitu důlních vod.

4.5.7 PODPORA OPATŘENÍ NA DROBNÝCH VODNÍCH TOCÍCH A MALÝCH VODNÍCH NÁDRŽÍCH

Cílem opatření je retence vody v krajině prostřednictvím podpory výstavby, rekonstrukce a odbahnění malých vodních nádrží a zlepšení stavu drobných vodních toků Gestor: Ing. Anna Švestková (Sekce vodního hospodářství, MZe)

Obecný popis plnění opatření

MZe administruje dotační program 129 390 „Podpora opatření na drobných vodních tocích a malých vodních nádržích – 2. etapa“, který je realizován v letech 2020–2024. Je rozdělen na dva podprogramy:

- Podprogram 129 392 „Podpora opatření na drobných vodních tocích a malých vodních nádržích - 2. etapa“ – je zaměřen na rekonstrukci a opravu drobných vodních toků v intravilánech obcí za účelem stabilizace odtokových poměrů a zlepšení vodního managementu krajiny, dále na rekonstrukci a opravu nerybochovných rybníků a malých vodních nádrží za účelem posílení zadržení vody v krajině za současného zlepšení jejich technického stavu a navrácení základních vodohospodářských funkcí. Žadatelé jsou státní podniky Povodí a Lesy ČR.
- Podprogram 129 393 Podpora opatření na rybnících a malých vodních nádržích ve vlastnictví obcí - 2. etapa“ – je zaměřen na výstavbu, rekonstrukci, opravu a odbahnění nerybochovných rybníků za účelem posílení retence a akumulace vody v krajině, za současného zlepšení jejich technického stavu a navrácení základních vodohospodářských funkcí, dále za účelem zvýšení zásob užitkové vody pro obec, vytvoření zásob vody pro případ hašení požárů. Žadatelé jsou obce, svazky obcí.

V roce 2024 byl spuštěn navazující program 129 490 „Podpora opatření na malých vodních nádržích a drobných vodních tocích – 3. etapa“, který bude realizován v letech 2024–2028. Členění a zaměření je obdobné, jako u programu 129 390:

- podprogram 129 492 „Podpora opatření na malých vodních nádržích a drobných vodních tocích - 3. etapa“,
- podprogram 129 493 „Podpora opatření na rybnících a malých vodních nádržích ve vlastnictví obcí - 3. etapa“.

Dosažené výsledky

V roce 2024 bylo z programu 129 390 podpořeno celkem 27 projektů dotací ve výši 63 285 597 Kč.

V roce 2024 bylo z programu 129 490 podpořeno celkem 59 projektů dotací ve výši 77 255 682 Kč.

Výstavba, obnova, rekonstrukce či odbahnění rybníků a vodních nádrží patří k významným činnostem, podporujícím omezení hydrologických extrémů – sucha a povodní. Rybníky zároveň přirozeným způsobem pomáhají zadržet vodu v krajině.

Finanční prostředky na realizaci opatření

V roce 2024 bylo v rámci programu 129 390 a 129 490 poskytnuto přes 140 mil. Kč ze státního rozpočtu.

Finanční náklady celkem: 140,54 mil. Kč

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

- počet realizovaných akcí
- objem poskytnuté dotace.

4.5.8 PODPORA RETENCE VODY V KRAJINĚ – RYBNÍKY A VODNÍ NÁDRŽE

Cílem opatření je retence vody v krajině prostřednictvím podpory výstavby, rekonstrukce a odbahnění rybníků. Gestor: Ing. Karel Pelikán (Sekce vodního hospodářství, MZe)

MZe administruje dotační program 129 280 „Podpora retence vody v krajině – rybníky a vodní nádrže“ (realizace 2016 - 2025) a dále 129 navazující 129 380 „Podpora retence vody v krajině – rybníky a vodní nádrže – 2. etapa“ Cílem programů je podpora výstavby, rekonstrukce a odbahnění rybníků, které jsou větší než 2 ha. Programy vychází z obecného společenského zájmu o dobrý stav rybníků a vodních nádrží, jakožto přirozené součásti krajiny, s pozitivním vlivem na akumulaci vody, zpomalení odtoku z daného území, transformaci povodňových vln, nebo krajinný ráz. Žadateli jsou rybářsky hospodařící subjekty.

Program 129 280 končí, program 129 380 je rozdělen na podprogramy:

- Podprogram 129 382 – „Podpora výstavby, obnovy, rekonstrukce a odbahnění rybníků a vodních nádrží“. Jde o hlavní nosný podprogram programu 129 380. Zaměřen je na výstavbu, rekonstrukci a odbahnění rybníků, větších než 2 ha.
- Podprogram 129 283 – „Odstranění havarijních situací na rybnících a vodních nádržích“. Podprogram je zřízen pro účel odstranění havarijních situací rybnících. Mnohé rybníky nejsou v dobrém technickém stavu, což může vést až nebezpečí destrukce hrází a možnému vzniku tzv. zvláštní povodně. Pro přijetí žádosti musí být splněna podmínka vyhlášení II. či III. stupně povodňové aktivity v důsledku špatného stavu rybníka. Podprogram nebyl spuštěn z důvodu omezeného množství finančních prostředků.
- Podprogram 129 384 – „Odstranění povodňových škod na rybnících a vodních nádržích“. Podprogram je určen k odstranění povodňových škod na hrázích a objektech rybníků, jednotlivě přesahujících 250 tis. Kč, způsobených rozsáhlou povodní celostátního významu.

Na končící program 129 280 navazuje nový program 129 380 podobného zaměření. V rámci notifikačního procesu byly Evropskou komisí chváleny všechny tři podprogramy.

Dosažené výsledky

V roce 2024 probíhalo dokončení a dofinancování projektů, u kterých bylo Rozhodnutí o poskytnutí dotace vydáno již v roce 2022, avšak část dotace byla alokována na rok 2023. Vzhledem ke komplikacím plynoucím z digitalizace stavebního řízení, byl program 129 280 realizačně posunut do 30. 6. 2025 tak, aby případné průtahy v kolaudačních řízeních nezpůsobily prodlení v závazných termínech jednotlivých projektů. V září 2024 byla vyhlášena 1. výzva k podání žádostí do podprogramu 129 382, ve které bylo přijato 16 žádostí. K 16. 12. 2024 pokračuje administrace 11 žádostí. Vzhledem k povodňovým událostem ze září 2024 bylo rozhodnuto o spuštění „spícího“ podprogramu 129 384.

Výstavba, obnova, rekonstrukce či odbahnění rybníků a vodních nádrží patří k významným činnostem, podporujícím omezení hydrologických extrémů – sucha a povodně. Rybníky zároveň přirozeným způsobem pomáhají zadržet vodu v krajině. Proto je důležité tato opatření realizovat a podporovat.

Finanční prostředky na realizaci opatření

Profinancováno v roce 2024:

- dotace: 35,26 mil. Kč

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Program 129 280 byl plněn průběžně. Na podzim 2024 bylo spuštěno pokračování podpory výstavby, rekonstrukce a odbahnění rybníků v rámci realizace nově připraveného navazujícího programu 129 380 „Podpora retence vody v krajině – rybníky a vodní nádrže – 2. etapa“, konkrétně v rámci již notifikovaného podprogramu 129 382 „Podpora výstavby, obnovy, rekonstrukce a odbahnění rybníků a vodních nádrží – 2. etapa“. Dále bylo rozhodnuto o spuštění doposud „spícího“ podprogramu 129 384 „Odstranění povodňových škod na rybnících a vodních nádržích“. Ke konci roku 2024 probíhá projednávání podmínek

podprogramu s Ministerstvem financí. Nový program 129 380 je v souladu s Konceptí ochrany před následky sucha pro území. Veškeré pokračování podpory zmíněné oblasti, je však podmíněno zajištěním dostatečných finančních prostředků státního rozpočtu.

V programu 129 280 bylo za celé období realizováno 105 akcí, poskytnutá podpora činila 1 049 mil. Kč.

Indikátory pro sledování pokroku:

- počet realizovaných akcí,
- doprovodný údaj o poskytnutém objemu finanční podpory.

5 IMPLEMENTACE OPATŘENÍ K OMEZOVÁNÍ NÁSLEDKŮ SUCHA A NEDOSTATKU VODY

5.1 LEGISLATIVNÍ OPATŘENÍ

5.1.1 PŘENASTAVENÍ POSTUPŮ PRO STANOVENÍ MINIMÁLNÍCH ZŮSTATKOVÝCH PRŮTOKŮ

Cílem je nařízením vlády sjednotit a závazně vymezit způsob a kritéria stanovení minimálního zůstatkového průtoku, respektující dosažení cílů ochrany vod podle § 23a vodního zákona, požadavky vyplývající z plánů povodí podle § 24 vodního zákona a místní podmínky. Gestor: Ing. Roman Lunda, Ph.D. (Sekce ochrany přírody a krajiny, MŽP)

Obecný popis plnění opatření

Minimální zůstatkové průtoky jsou jedním z významných nástrojů na ochranu množství povrchových vod, který je zakotven ve vodním zákoně. V současné době je vodoprávními úřady jako podklad pro stanovení minimálního zůstatkového průtoku v povolení k nakládání s vodami využíván metodický pokyn odboru ochrany vod Ministerstva životního prostředí ke stanovení hodnot minimálních zůstatkových průtoků ve vodních tocích z roku 1998. V souladu s platným zněním vodního zákona je při stanovení MŽP nutno zohlednit dopad na biologické složky a dosažení dobrého stavu vodních útvarů podle Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ze dne 23. 10. 2000 ustavující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (dále jen „Rámcová směrnice o vodách“) a cíle ochrany vod podle § 23a zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon).

V lednu 2018 bylo zahájeno MPŘ. V lednu 2019 zaslaly státní podniky Povodí úseky ovlivněné nádržemi, vypouštěním z ČOV a odběry vody. Na základě toho se ze strany VÚV TGM a AOPK uskutečnilo prověření možnosti snížení hodnot minimálního zůstatkového průtoku v úsecích ovlivněných nádržemi, s negativním výsledkem. Připomínková místa byla v srpnu 2019 písemně vyrozuměna o vypořádání úkolů a připomínek vzešlých z jednání v roce 2018. MPŘ nebylo dosud ukončeno, neboť nedošlo ke shodě na vypořádání zásadních připomínek.

V roce 2023 byl navržen úkolový list v rámci přípravy rámcové smlouvy s VÚV TGM na období 2024–2027, který i nadále definuje zajištění spolupráce MŽP s VÚV TGM na daném opatření.

V roce 2024 byl dotčeným institucím, které byly účastníky MPŘ v roce 2019, zaslán nepozměněný návrh nařízení se žádostí, aby své připomínky aktualizovali v rámci současné legislativy a uplynulých zkušeností s touto problematikou. Po sumarizaci připomínek od dotčených institucí, bude následně probíhat jednání (IQ 2025) nad jejich přetrvávajícími zásadními připomínkami k návrhu nařízení. Je předpokládáno, že nové MPŘ bude zahájeno v roce 2025.

Dosažené výsledky

Nařízení vlády o způsobu a kritériích stanovení minimálního zůstatkového průtoku ve stavu neukončeného MPŘ.

Finanční prostředky na realizaci opatření

V roce 2024 nebyly čerpány žádné finanční prostředky.

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

O dalším způsobu řešení bude rozhodnuto na úrovni ministra životního prostředí. Nařízení vlády zatím nebylo přijato.

5.1.2 PŘÍPRAVA TZV. PROTIEROZNÍ VYHLÁŠKY

Cílem opatření je výrazně zvýšit platnými právními předpisy ochranu zemědělského půdního fondu před následky eroze a přispět tak ke zlepšení retenčních schopností půdy a zpomalení povrchového odtoku vody z plochy povodí. Gestor: Ing. Jan Bačovský (Sekce ochrany přírody a krajiny, MŽP)

Obecný popis plnění opatření

Zmocnění k tvorbě vyhlášky k ochraně zemědělské půdy před erozí vychází z ustanovení zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně ZPF, konkrétně z novelizovaného znění z roku 2015.

Nad podobou protierozní vyhlášky byla vedena dlouhá diskuse mezi resorty MŽP a MZe. První verzi předpisu připravilo MŽP ve spolupráci s MZe do MPŘ v roce 2017. S ohledem na zásadní připomínky agrárního sektoru bylo na přelomu roku 2018 a 2019 MPŘ opakováno s upravenou verzí. V průběhu roku 2020 probíhalo vypořádání a řada odborných diskusí. Vyhláška byla opět upravena, aby reflektovala potřebu efektivní ochrany zemědělské půdy před erozí a současně nebyla výraznou byrokratickou zátěží pro hospodařící subjekty a orgány ochrany ZPF.

Výsledkem dohody obou resortů je upravený model protierozní vyhlášky, který cílí na plochy opakovaně zasažené reálnou erozí (evidované v již zavedené aplikaci Monitoring eroze, kterou spravuje SPÚ). Na těchto problematických plochách je nezbytné zvolit efektivní ochranu před erozí. Uživatel půdy si sám volí kombinaci plodin a technologií obdělávání, k čemuž mu poslouží aplikace Protierozní kalkulačka. Předmětem diskuse byla i stanovení hodnot přípustné ztráty půdy vodní erozí, na kterých závisí stanovení míry erozního ohrožení. Hodnoty pro jednotlivé hloubky půdního profilu jsou uvedeny v příloze č. 1 protierozní vyhlášky. Takto upravený návrh vyhlášky byl předložen do připomínkového řízení v první polovině roku 2021 a vyhlášen ve sbírce zákonů 23. 6. 2021 pod číslem 240/2021 Sb.

Ministerstvo životního prostředí v současné době provádí interní analýzu možnosti novelizace vyhlášky, která by mohla doplnit nástroje zaměřené na řešení problematiky větrné eroze.

Dosažené výsledky

Protierozní vyhláška vešla v účinnost již k 1. 7. 2021. V současné době probíhá její implementace do praxe. Nyní jsou plánovány práce zejména na vývoji vlastní aplikace protierozní kalkulačky. MŽP získalo licenční práva k tomuto nástroji bezplatně od VÚMOP. Vlastní aplikace zajistí ministerstvu jednak plnou kontrolu informačního systému (žádoucí stav ve vazbě na problematiku výkonu státní správy) a též dojde k implementaci nových funkcí, které budou identifikovány na základě dosavadních zkušeností z praxe. Ve spolupráci s VÚMOP probíhá v dané problematice též komplexní školení pro orgány ochrany ZPF na úrovni ORP, KrÚ či regionálních poboček MŽP, přičemž toto školení si klade za cíl mimo jiné sjednotit úroveň odbornosti pracovníků v agendě ochrany ZPF v rámci ochrany půdy před erozí.

Finanční prostředky na realizaci opatření

- dotace ze státního rozpočtu: 9,79 mil. Kč (z toho v roce 2024 8,75 mil. Kč)

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

V roce 2025 bude vyhlášena nadlimitní veřejná zakázka na vybudování informačního systému protierozní kalkulačka v majetku MŽP.

Indikátory pro sledování pokroku:

- počet monitorovaných erozních událostí v informačním systému Monitoring eroze zemědělské půdy.

5.2 EKONOMICKÁ OPATŘENÍ

5.2.1 FINANCOVÁNÍ VODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ

Cílem je připravit podmínky pro zavedení nového systému financování vodního hospodářství v oblasti správy a využívání vodních zdrojů, aby byl dlouhodobě udržitelný. Gestor: Ing. J. Kocián, Ing. A. Binhacková (Sekce vodního hospodářství, MZe)

Obecný popis plnění opatření

Opatření bylo uloženo na jednání Národní koalice pro boj se suchem v r. 2018. Zavedení změny systému financování vodního hospodářství by umožnilo udržitelný systém financování potřebných služeb a opatření (např. v rámci s.p. Povodí). Současný systém financování vodního hospodářství v ČR obsahuje omezené množství samoregulačních nástrojů ekonomické povahy. Existující ekonomické nástroje ve vodním hospodářství (platby, poplatky) plní zejména fiskální funkci a jejich motivační a alokační potenciál je nízký, v čase se dokonce snižuje (poplatky za odběry podzemních vod). Současná výše sazby poplatku za odebrané množství podzemní vody zůstává ve vodním zákoně v nezměněné podobě prakticky již od roku 2001 a již neumožňuje naplňovat původní cíl, tedy zlepšit motivační funkci poplatků ve vztahu k zajištění ochrany množství a kvality podzemních vod. Diskutované změny jsou dlouhodobě neúspěšné a klíčovým argumentem je často diskuse o sociálně přijatelné ceně pro vodné a stočné pro koncové uživatele.

Dosažené výsledky

Ministerstvo zemědělství připravilo pro jednání zástupců vládních stran (tzv. K5) návrh úpravy poplatku za odebrané množství podzemní vody, jehož předmětem bylo navýšení sazby poplatku za odebrané množství podzemní vody a změna příjemců výnosů tohoto poplatku, kde měly být nově příjemcem, kromě Státního fondu životního prostředí a rozpočtů krajů, také státní podniky Povodí. Návrh nebyl přijat a ani promítnut do stávajících platných právních předpisů. Platí stávající stav.

Finanční prostředky na realizaci opatření

V roce 2024 nebyly čerpány žádné finanční prostředky.

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

- přijetí právních předpisů s úpravou harmonizovaného financování úhrad za odběry vody vodních zdrojů a za další služby ve vodním hospodářství

5.2.2 PŘEHLED VYNALOŽENÝCH FINANČNÍCH ZDROJŮ NA JEDNOTLIVÁ OPATŘENÍ V GESCI JEDNOTLIVÝCH RESORTŮ V ROCE 2024

číslo	název opatření	vynaložené finanční prostředky [mil. Kč]				
		SR	EU fondy	vlastní invest.	jiné	celkem
MZe						
4.2.1	Podpora rozvoje vodárenské infrastruktury a podpora využívání moderních technologií ve vodárenství	707,22	-	627,77	92,88	1 427,87
4.2.3	Propojování a rozšiřování vodárenských soustav a jejich zdrojové posilování	589,12	-	473,48	14,59	1 077,19
4.2.5	Nové víceúčelové přehradní nádrže	164,4	-	8,5	-	172,9
4.2.6	Převody vody mezi povodími a zvýšení integrace vodohospodářských soustav	52,93	-	39,44	-	92,37
4.2.7	Podpora modernizace a rozvoje zemědělských závlah včetně závlahových nádrží	9,0	-	7,30	-	16,30
4.2.8	Podpora obnovy a výstavba vodních zdrojů požární vody v lesních ekosystémech	46,70	-	-	-	46,70
4.3.1	Optimalizace monitoringu stavu zemědělské půdy a aktualizace bonitace půd za účelem zlepšení ochrany půdy	43,16	-	-	-	43,16
4.3.2	Zvýšení ochrany půdy před účinky eroze	-	80,10	-	-	80,10
4.3.3	Organická hmota v půdě a opatření na její zachování a zvýšení	-	6 221,86	-	-	6 221,86
4.3.5	Podpora rozvoje ekologického zemědělství	2,03	1 643	-	-	1645,03
4.3.6	Podpora principů precizního zemědělství	1,9	3,61	5,40	-	10,91
4.3.7	Podpora provádění pozemkových úprav	739,3	664,5		-	1 403,8
4.4.1	Obnova přirozených funkcí vodních toků a niv	254,1	311,6			565,71
4.4.2	Regulace odtoku z melioračních odvodňovacích zařízení a zajištění podkladů pro uplatnění v praxi			-	-	
4.4.4	Opatření na lesní půdě	98,6	142,0	-	-	240,6
4.5.7	Dotační program 129 390 „Podpora opatření na drobných vodních tocích a malých vodních nádržích – 2. etapa“ a 129 490 „Podpora opatření na malých vodních nádržích a drobných vodních tocích – 3.etapa“ nádržích a dsrobných vodních tocích - 3. etapa“	140,54				140,54
4.5.8	Dotační program 129 280 „podpora retence vody v krajině – rybníky a vodní nádrže“	35,26	-	-	-	35,26
5.2.1	Financování vodního hospodářství		-	-	-	
5.3	Osvěta a vzdělávání veřejnosti k zodpovědnému hospodaření s vodou	0,41	-	-	-	0,41
celkem resort MZe		2 884,67	9 066,67	1 161,89	107,47	13 220, 70

MŽP		SR	EU fondy	vlastní	jiné	celkem
4.1.1	Revize a doplnění stávající monitorovací sítě s ohledem na sledování sucha	6,60	-	-	-	6,60
4.1.2	Rozvoj a propojení monitoringu sucha, vznik varovného systému na sucho	1,60	-	-	-	1,60
4.1.3	Program hospodaření s omezenými vodními zdroji					
4.1.4	Předpověď vývoje stavu vodních zdrojů					
4.2.1	Podpora rozvoje vodárenské infrastruktury a podpora využívání moderních technologií ve vodárenství	-	4 347,00	-	514,20***	4 861,20
4.2.2	Ochranná pásma vodních zdrojů	0,45	-	-	-	0,45
4.2.4	Uplatnění technologie umělé infiltrace	2,30	-	0,25	-	2,55
4.3.4	Sledování kvality podzemních a povrchových vod	-	375,0*	-	-	
4.4.3	Obnova přirozených vodních prvků v krajině	-	614,07*	**	-	614,07
4.5.2	Podpora hospodaření se srážkovými vodami	11,90	1 351,40*	**	4,60	1 367,90
4.5.3	Podpora opětovného využití vyčištěných odpadních vod	-	2,90*	**	0,26	3,16
4.5.4	Podpora moderních technologií čištění	-	-	-	60,20****	60,20
5.1.1	Stanovení minimálních zůstatkových průtoků	1,41	-	0,65	-	2,06
5.1.2	Příprava tzv. protierozní vyhlášky	1,04	-	-	-	1,04
5.3	Osvěta a vzdělávání veřejnosti k zodpovědnému hospodaření s vodou	-	-	-	79,00	79,00
celkem resort MŽP		48,30	6 315,37	0,90	658,26	7 022,83
4.5.1	Podpora opatření na snižování spotřeby vody v energetice a v průmyslu	-	1 445,18	-	-	1 445,18
4.5.6	Využití důlních vod	-	-	-	-	-
celkem resort MPO		-	1 445,18	-	-	1 445,18
4.5.5	Územní plánování (MMR)	-	-	-	-	-
celkem za všechny resorty		2 932,97	16 820,22	1 162,79	765,73	21 683,61

Vysvětlivky k tabulce na samostatné stránce níže.

V tabulce nejsou zohledněny náklady pracovníků ministerstev na jejich činnost. Označení EU fondy v tabulce zahrnuje financování ze zemědělských fondů EU a doplněné kofinancování ze státního rozpočtu.

* Jde o různé zdroje EU (viz příslušná kapitola), přičemž jedním z nich je NPO. Finance na podporu v rámci NPO jsou předfinancovány ze státního rozpočtu, kam se po splnění stanovených cílů vrátí z evropského Nástroje pro oživení a odolnost. Pro účely vykazování se však s nimi od počátku pracuje jako s prostředky EU.

** Nelze jasně dopočítat, jelikož jednotlivé aktivity v rámci opatření mají rozdílné míry podpory.

*** Část prostředků byla poskytnuta z národních zdrojů SFŽP s tím, že bude následně refundována z OPŽP 2021–2027 nebo ze státního rozpočtu.

**** Část prostředků byla poskytnuta z národních zdrojů SFŽP s tím, že bude následně refundována z OPŽP 2021–2027.

5.3 OSVĚTA A VZDĚLÁVÁNÍ VEŘEJNOSTI K ZODPOVĚDNÉMU HOSPODAŘENÍ S VODOU

Cílem opatření je zvýšit povědomí obyvatel o zásadním významu vody jako klíčové složky životního prostředí nejenom pro jejich životní standard, ale také pro udržitelnost národního hospodářství (zejména energetiky a zemědělství) i stav a funkci české krajiny. Z tohoto důvodu jsou zapotřebí příprava a zahájení programů osvěty pro všechny věkové kategorie, zejména s využitím moderních přístupů přenosu informací. Gestor: Ing. Pavel Marták (Sekce ochrany přírody a krajiny, MŽP), Ing. J. Kocián (Sekce vodního hospodářství, MZe)

Obecný popis plnění opatření

K naplňování cílů ochrany před následky sucha a nedostatku vody na území ČR a k podpoře realizace potřebných opatření je z hlediska MZe nezbytné, aby veřejnosti byly poskytovány dostatečné a relevantní informace o dopadech sucha, očekávaném nedostatku vody v důsledku změny klimatu a nezbytnosti zahájit včasné kroky k omezení následků těchto situací v rámci předběžné opatrnosti ve veřejném zájmu. Tato osvěta by měla sestávat jak z úzce cílených kampaní např. pomocí sociálních sítí, seminářů, tištěných materiálů gesčně odpovědných ministerstev a institucí, tak pomocí kampaní celoplošných (mediálních) v kombinaci se soustředěním informací k suchu na uživatelsky dostupném místě (specializované webové portály).

Podporami MŽP probíhá v ČR stále více vzdělávacích a osvětových programů pro školy a pro veřejnost zaměřených na aspekty změny klimatu, které poskytují neziskové organizace, zejména pak střediska ekologické výchovy. V rámci ČR tato střediska průběžně nabízejí stále více výukových programů zaměřených na téma sucha, vody, změny klimatu.

Dosažené výsledky

V roce 2024 vydalo Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí a dalšími organizacemi z oblasti vodního hospodářství pravidelnou roční „Zprávu o stavu vodního hospodářství v ČR za rok 2023“ („Modrá zpráva“), dostupnou již pouze v elektronické formě v českém a anglickém jazyce. Rovněž byla vydána pravidelná ročenka „Vodovody a kanalizace ČR 2023“ zachycující vývoj oboru vodovodů a kanalizací s převážně ekonomicky zaměřenými informacemi, a dále byla vydána informační brožura „Stručně o vodě“.

Svaz vodního hospodářství ČR, z.s. spolu se SOVAK ČR, Ministerstvem zemědělství a Ministerstvem životního prostředí uspořádal dne 22. března 2024 v Kongresovém centru Praha již 28. celostátní setkání vodohospodářů při příležitosti oslav Světového dne vody. V rámci setkání rovněž proběhlo vyhlášení výsledků soutěže Vodohospodářská stavba roku 2023.

V roce 2024 proběhla dětská soutěž pro žáky základních škol a nižších ročníků středních škol s cílem motivovat mládež k zamyšlení se nad důležitostí vody a nad dopady lidské činnosti ve vztahu k životnímu prostředí. Soutěž vždy zohledňuje téma Světového dne vody, u jehož příležitosti je pořádána.

V říjnu 2024 proběhlo opět pravidelné pracovní setkání odborných útvarů sekce vodního hospodářství Ministerstva zemědělství a sekce ochrany přírody a krajiny Ministerstva životního prostředí s pracovníky vodoprávních úřadů obcí s rozšířenou působností, krajských úřadů a vojenských újezdů, za přítomnosti zástupců jednotlivých státních podniků Povodí, České inspekce životního prostředí a Státního fondu životního prostředí ČR. Jednání v roce 2024 uspořádalo Ministerstvo zemědělství v hotelu Skalský dvůr u Nového města na Moravě.

Mezi velké projekty MZe patří informační systém veřejné správy ISVS-VODA, mezirezortní projekt, který představuje vodní hospodářství na společném portále za všechny rezorty. V roce 2022 došlo k vytvoření nového uživatelsky příjemnějšího webového portálu ISVS-VODA, který je průběžně zdokonalován a rozšiřován.

V roce 2024 se i díky podpoře MŽP dále rozšiřoval vzdělávací web www.ucimoklimatu.cz, který nabízí základním a středním školám výukové programy k tématu změny klimatu a lze na něm nalézt i aktivity specificky k suchu či vodě. Web spravuje několik ekocenter a výukové lekce zde postupně přibývají.

Z technické asistence OPŽP vznikl v roce 2023 materiál s názvy dekarbonizaci na školách a (https://www.mzp.cz/cz/skola_ochrana_klimatu_metodika) a v roce 2024 se pak konaly 3 semináře zaměřené na tuto problematiku, které pomohly školám se zorientovat v problematice, dokázat ji začlenit do výuky a zároveň je tím motivovat k realizaci dekarbonizačních opatření a opatření k šetření vodou s využitím dotací OPŽP.

Již počtvrté se pod záštitou MŽP konalo národní kolo mezinárodní umělecké soutěže „Dunajský umělec“, která ukazuje důležitost vody dětem za 14 států povodí Dunaje. Jejím hlavním organizátorem je Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje sídlící ve Vídni. Historicky poprvé tým z ČR vyhrál mezinárodní kolo soutěže, konkrétně ZŠ a MŠ Choryně s videem o řece Juhyni. Soutěž byla podpořena v rámci Podprogramu na podporu projektů NNO působících v oblasti ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje MŽP částkou 120 000 Kč.

V říjnu 2024 se pod záštitou MŽP v Brně konala 7. národní konference EVVO, která byla tentokrát zaměřena na dezinformace a komunikaci nejen v oblasti změny klimatu (<https://konference-evvo.cz/>).

Proběhla také studijní cesta zástupců MŽP do Saska a Vlámska, kde se mj. diskutoval přístup ke klimatickému vzdělávání v těchto regionech a získávala inspirace pro ČR.

Financování:

V dotačních výzvách MŽP i SFŽP ČR se v uvedeném období tematicky zakotvily, popř. bodově prioritizovaly projekty zaměřené na problematiku změny klimatu ve vzdělávání.

V roce 2024 už probíhala realizace projektů podpořených z NPŽP ve výzvě: *Environmentální vzdělávání a osvěta o změně klimatu* (prostředky jsou z NPO), SFŽP ČR administruje v rámci této výzvy 76 projektů s požadovanou dotací přes 272 mil Kč. Část projektů je zaměřena i specificky na problematiku vody a sucha. V roce 2024 bylo vyplaceno 79 mil. Kč.

Finanční prostředky na realizaci opatření

rok	2024
MŽP [mil. Kč]	79
MZe [mil. Kč]	0,41

Hodnocení opatření/Indikátor navržený pro budoucí sledování pokroku

Plnění je průběžné a velmi žádoucí pro šíření informací a osvěty obyvatelstvu. Stále je potřeba průběžně pokračovat v započatých opatřeních a ve spolupráci s MŠMT. Pro MŽP je klimatické vzdělávání v rámci EVVO velkou prioritou a cílem je nejen podporovat vznik metodik a realizaci programů, ale zároveň podpořit samotnou implementaci klimatického vzdělávání v rámci vzdělávacího systému.

Indikátory pro sledování pokroku:

- počet osobohodin realizovaných programů pro školy a další cílové skupiny zaměřených na klimatické vzdělávání,
- počet seminářů a workshopů pro státní správu, pro odborné instituce a pro širokou veřejnost, i další cílové skupiny zaměřených na klimatické vzdělávání a seznámení s významem dostatečných zdrojů vody nejen pro obyvatelstvo, ale i pro národní hospodářství,
- poskytnutá finanční podpora,
- počet publikací a materiálů,
- výčet konkrétních aktivit.

5.4 IMPLEMENTAČNÍ DOKUMENTY A NÁSTROJE

5.4.1 PLÁNY PRO ZVLÁDÁNÍ SUCHA A NEDOSTATKU VODY

Plány pro zvládání sucha a nedostatku vody byly reakcí na situace málo vodných let 2014–2021, kdy v mnoha obcích bylo nutné nejenom omezit využívání lokálních vodních zdrojů a dokonce docházelo k dovážení pitné vody, neboť dosud dostatečné vodárenské zdroje již dostatek vody neposkytovaly. Proto v novele zákona o vodách byla doplněna celá jedna kapitola – Hlava X „Zvládání sucha a stavu nedostatku vody“, která obsahuje prvky řízených úsporných opatření k omezení odběrů vody podle stanovených priorit a zároveň obsahuje povinnost připravit „plány na zvládání sucha“. V roce 2023 krajské úřady v souladu s vodním zákonem pořídily a zveřejnily „Plán pro zvládání sucha a stavu nedostatku vody pro území kraje“ a následně Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo životního prostředí pořídilo Plán pro zvládání sucha a stavu nedostatku vody pro území České republiky, který byl zveřejněn koncem ledna 2024. Součástí těchto opatření je také zřízení Komisí na ochranu před suchem na úrovni krajů a ustavení ústřední komise.

5.4.2 PLÁNY POVODÍ

Plány povodí jsou koncepční dokumenty analyzující stav povrchových a podzemních vod a navrhuující opatření ke zlepšení stavu vod. Pořizují se v rámci procesu plánování v oblasti vod, což je soustavná koncepční činnost, kterou podle vodního zákona zajišťuje stát, a jež implementuje požadavky Rámcové směrnice o vodách a souvisejících právních předpisů Evropské unie. Plány povodí jsou zpracovávány ve třech úrovních podrobnosti – pro mezinárodní oblasti povodí (mezinárodní plány oblastí povodí), části mezinárodních oblastí povodí na území ČR (národní plány povodí) a dílčí povodí (plány dílčích povodí). Každá úroveň plánů povodí přitom řeší úkoly sobě relevantní. Plány dílčích povodí kromě problematiky ochrany vod v intencích Rámcové směrnice o vodách, podrobně rozpracovávají i problematiku povodní, sucha a udržitelného užívání vodních zdrojů a navrhují ke snížení nepříznivých účinků povodní a sucha a k zajištění udržitelného užívání vodních zdrojů potřebná opatření. První etapa (2009–2015) i druhá etapa (2015–2021) plánů povodí byly ukončeny, v současné době se realizují opatření třetí etapy (2022–2027) a připravuje se čtvrtá etapa (2027–2033). Výsledkem tohoto procesu má být dosažení dobrého ekologického stavu nebo potenciálu a dobrého chemického stavu povrchových vod a dobrého kvantitativního a chemického stavu podzemních vod.

Plány povodí stanovují cíle pro ochranu a zlepšování stavu povrchových a podzemních vod a vodních ekosystémů, ke snížení nepříznivých účinků povodní a sucha, pro hospodaření s povrchovými a podzemními vodami a udržitelné užívání těchto vod pro zajištění vodohospodářských služeb a pro zlepšování vodních poměrů a pro ochranu ekologické stability krajiny. Dále obsahují souhrny programů opatření k dosažení uvedených cílů a stanovují strategii jejich financování.

Pomocí plánů povodí budou implementována především opatření navržená v kapitole 4.4 na obnovu přirozeného vodního režimu krajiny (Obnova přirozených funkcí vodních toků a niv). Pokud bude nutné v daném povodí přistoupit k realizaci opatření na rozvoj vodních zdrojů, která mohou vést k ohrožení cílů ochrany vod (např. Nové víceúčelové přehradní nádrže, Převody vody mezi povodími), je třeba tato opatření rovněž do plánů povodí zapracovat.

5.4.3 PLÁN ROZVOJE VODOVODŮ A KANALIZACÍ ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY A PLÁNY ROZVOJE VODOVODŮ A KANALIZACÍ ÚZEMÍ KRAJŮ

V souvislosti s Konceptí ochrany před následky sucha pro území ČR byla z hlediska zásobování pitnou vodou v období sucha provedena a následně v roce 2021 schválena cílená aktualizace Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací území ČR (PRVKÚ ČR – Sucho). V rámci této aktualizace jsou specifikována území a oblasti zasažené suchem z hlediska zásobování pitnou vodou (na území ČR bylo vytipováno cca 1 000 obcí, které měly problémy se suchem), byly vyhodnoceny stávající systémy zásobování pitnou vodou včetně reálných technických a ekonomických možností připojení dalších obcí a jejich případných místních částí na tyto systémy (skupinové vodovody a vodárenské soustavy). PRVKÚ ČR - Sucho zohledňuje návrhy konkrétních řešení společně s odhady investičních nákladů na navržená opatření zásobování pitnou vodou v období sucha.

Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území ČR (dále jen „PRVKÚ ČR“) je založen na syntéze informací ze zpracovaných, projednaných a zastupitelstvy jednotlivých krajů schválených Plánů rozvoje vodovodů a kanalizací pro území kraje (dále jen „PRVKÚK“) včetně jejich aktualizací. Navazuje na další strategické dokumenty a dokumenty rezortní politiky a rovněž respektuje požadavky vyplývající z příslušných předpisů Evropských společenství.

Potřeby jednotlivých krajů v podrobnějším záběru zohledňují aktualizace PRVKÚK, proto je dokument PRVKÚ ČR resp. PRVKÚ ČR – Sucho komplementární ve vztahu k jednotlivým PRVKÚK. Průběžně dochází k aktualizacím jednotlivých PRVKÚK, které jsou posuzovány s důrazem na to, aby navržené řešení bylo vhodnější, než řešení uvedené v platném plánu, zejména pak z hlediska technického a ekonomického. Proto součástí PRVKÚ ČR jsou i stanoviska MZe vydaná k jednotlivým aktualizacím PRVKÚK.

5.4.4 NAP

Národní akční plán adaptace na změnu klimatu je implementačním dokumentem Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR. První aktualizace akčního plánu pro období 2021–2025 byla schválena usnesením vlády č. 785 ze dne 13. září 2021. Akční plán je zaměřen na řešení všech 7 identifikovaných hlavních projevů změny klimatu v Česku: dlouhodobé sucho, povodně a přívalové povodně, vydatné srážky, zvyšování teplot, extrémně vysoké teploty, extrémní vítr a požáry vegetace. Akční plán celkem obsahuje 108 adaptačních opatření členěných do 322 konkrétních úkolů a v souladu s národní adaptační strategií je rozdělen do 6 částí: 5 specifických cílů (SC1 zemědělská krajina, SC2 lesy, SC3 vodní a na vodu vázané ekosystémy, SC4 sídla a ochrana zdraví, SC5 systém včasného varování) a bloku průřezové nástroje a opatření.

Plnění úkolů akčního plánu je pracovně sledováno na základě údajů vyplňovaných do evaluačních karet, kde gestoři i spolugestoři úkolů (resp. garanti na pracovní úrovni) každoročně reportují stav plnění i plány do budoucna. Závěrečné vyhodnocení plnění akčního plánu se uskuteční na základě evaluace (v roce 2024 proběhl sběr informací s následnou analýzou) a v březnu 2025 bude předložena vládě Zpráva o adaptaci ČR na změnu klimatu.

2. aktualizace národního akčního plánu pro období 2026–2030 proběhne v roce 2025 a zpracování potřebných podkladových materiálů je jednou z činností výzkumného centra PERUN (dílčí cíl 8.2). Na výsledky dílčího cíle 8.1 Zpracování a zpřesňování dopadových modelů vycházejících z klimatických modelů navazuje aktivita Aktualizace a doplnění Komplexní studie dopadů, zranitelnosti a zdrojů rizik souvisejících se změnou klimatu v ČR v souladu s národní adaptační strategií, která je dokončována.

5.4.5 OBLASTNÍ PLÁNY ROZVOJE LESŮ

Oblastní plány rozvoje lesů (OPRL) jsou metodickým nástrojem státní lesnické politiky s výhledem na dvacet let. Doporučují zásady hospodaření v lesích založené na principech trvale udržitelného hospodaření v lesích a slouží zejména jako podklad pro tvorbu a schvalování lesních hospodářských plánů a osnov. Výsledky ekosystémových analýz OPRL jsou podkladem pro výkon státní správy a činnost taxačních kanceláří. S výsledky OPRL pracují pracovníci ochrany přírody (národních parků a Agentury ochrany přírody a krajiny), výzkumných ústavů, vědci, studenti vysokých a středních škol. S odkazem na výsledky terénních průzkumů mají OPRL zásadní význam především při oceňování lesa a lesních pozemků, při tvorbě posudků nebo při vyhlášení kategorizace lesů. OPRL mohou přispět k minimalizaci střetu veřejných a vlastnických zájmů v lesích. Jsou východiskem pro hodnocení potenciálních funkcí lesa a realizaci lesnických ekosystémových služeb. OPRL jsou zakotveny v § 23 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů. Jejich vyhotovení a náplň vymezuje vyhláška č. 298/2018 Sb., o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů.

Klíčovým výstupem OPRL jsou rámcové směrnice hospodaření (RSH). Ty shrnují výsledky z rozboru stavu lesů z ekosystémových analýz a strukturovaným způsobem uplatňují doporučení a návrhy opatření z pohledu základních pilířů trvale udržitelného hospodaření v lesích. Základní hospodářská doporučení zpracovávaná na úroveň porostního typu cílového hospodářského souboru upřesňují, upravují a doplňují doporučení stanovené vyhláškou č. 298/2018 Sb., o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů a jejími přílohami. Doporučení zohledňují regionální podmínky, zájmy vlastníků a potřeby společnosti. Jsou koncipována tak, aby obhospodařování lesních porostů odpovídalo poptávce po lesnických ekosystémových službách. Doporučení RSH podporují biodiverzitu a resilienci lesních porostů jakožto předpoklad ekologické stability lesů. Zároveň jsou brány v úvahu oprávněné veřejné zájmy, mezi které aktuálně patří uplatnění adaptačních opatření v reakci na extrémní projevy změny klimatu. OPRL tedy také slouží jako nástroj pro naplňování mnoha cílů souvisejících se zmírňováním dopadů změny klimatu v lesích stanovených Národním akčním plánem adaptace na změnu klimatu.

5.4.6 KOMPLEXNÍ POZEMKOVÉ ÚPRAVY

Smyslem komplexních pozemkových úprav je integrovat zemědělskou půdu tak, aby obhospodařování bylo racionální, a vytvářet podmínky pro omezení eroze, zpomalení povrchového odtoku a posílení přírodě blízkých protipovodňových opatření pomocí tzv. „společných zařízení“. Komplexní pozemkové úpravy jsou nástrojem pro implementaci opatření Obnova přirozených funkcí vodních toků a niv a Obnova přirozených vodních prvků v krajině. Zejména tzv. „společná opatření“ budou směřovat nejenom k racionální dostupnosti zemědělské půdy pro hospodařící zemědělce, ale k výraznému omezování eroze a zadržení rychlého odtoku vody z krajiny.

Kromě integrování pozemkové držby do optimálního vlastnictví ucelených půdních bloků se pojetí pozemkových úprav ubírá směrem, který se zaměřuje na aktivity napomáhající snižovat v krajině dopady povodní i sucha. Prostřednictvím společných zařízení přispívá k omezení eroze, prevenci povodní a zvyšuje retardaci odtoku srážkových vod. Mimo jiné konkrétně např. realizací mokřadů, tůní, revitalizace vodních toků a akumulačních vodních nádrží. Tato opatření vedou k naplnění opatření Obnova přirozených funkcí vodních toků a niv a Obnova přirozených vodních prvků v krajině.

5.4.7 AKČNÍ PLÁN EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ

„Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2021–2027“ (dále jen „APEZ“) si klade za cíl podporovat růst ekologického zemědělství v ČR s výhledem do roku 2027 a je zpracován jako čtvrtý v pořadí. Ekologické zemědělství (dále jen „EZ“) má v ČR za sebou již 30 let vývoje. Oblasti jako platné právní předpisy či systém kontroly a certifikace jsou zajištěny na velmi vysoké úrovni, avšak jiné oblasti stále dostatečně rozvinuty nejsou (např. odbyt a zpracování bioproduktů, domácí trh s biopotravinami, využití potenciálu EZ v ochraně přírody, výzkum a inovace v EZ, poradenství či vzdělávání) a potřebují systematickou podporu. Právě za tímto účelem je zpracováván tento APEZ, který obsahuje prioritní oblasti a doporučená opatření, jejichž realizace přispěje k rozvoji EZ a naplnění národních cílů i ambiciózních cílů Evropské unie. APEZ navazuje na nový Evropský akční plán pro EZ a zároveň je v souladu s jeho stanovenými prioritami. Dále je v souladu s cíli Společné zemědělské politiky EU a strategiemi Evropské komise „od zemědělce ke spotřebiteli“ (Farm to Fork) a pro oblast biologické rozmanitosti, které byly zveřejněny v rámci tzv. Zelené dohody pro Evropu.

Akční plán cílí na pět prioritních oblastí a každá z nich má definován dlouhodobý strategický cíl:

- zlepšení ekonomické životaschopnosti ekofarem (prostřednictvím zvýšení efektivity produkce),
- zlepšení dostupnosti biopotravin na trhu, zejména domácího původu (prostřednictvím zlepšení dostupnosti zpracovatelských kapacit, posílení spolupráce v celém dodavatelsko-odběratelském řetězci a zavádění biopotravin ve veřejném stravování),
- zvýšení spotřeby biopotravin, zejména domácího původu (prostřednictvím zvyšování povědomí a důvěry spotřebitelů = propagace a osvěta),
- zvýšení povědomí o přínosech EZ pro životní prostředí a prosazovat EZ v environmentálně citlivých oblastech (prostřednictvím hodnocení vlivu EZ na životní prostředí a welfare zvířat a zveřejňování výsledků),
- zvýšení dostupnosti odborných znalostí a využití poznatků výzkumu a inovací (prostřednictvím zajištění poradenství, poskytování odborného vzdělávání na školách, realizace výzkumu).

Financování opatření navržených v APEZ se předpokládá jednak z nového SP SZP, dále z národních zdrojů, příp. dalších mezinárodních fondů. Akční plán nemá vlastní rozpočet. Potřebné finanční zdroje na realizaci navržených prioritních opatření jsou tedy aktivně vyhledávány v průběhu realizace APEZ, což může zbrzdit a významně ovlivnit naplňování stanovených cílů. Některé navržené aktivity nebyly navíc dosud systematicky podporovány a je třeba hledat nové možnosti podpory. Zahraniční zkušenosti ukazují, že přidělení určitého fixního rozpočtu na realizaci APEZ je vhodným nástrojem úspěšného naplňování APEZ a dalšího rozvoje EZ.

V roce 2024 bylo provedeno střednědobé hodnocení plnění APEZ a nezbytným nástrojem je monitoring (tj. pravidelný sběr navržených indikátorů). Pomocí předem stanovených ukazatelů lze hodnotit změnu dosaženou v průběhu implementace, a tedy i úspěšnost APEZ (zda a jak jsou cíle plněny). Vzhledem k rozsahu navržených hodnotících indikátorů je prováděn u většiny z nich každoroční sběr dat, s výjimkou těch, u kterých jsou data dostupná v jiných časových intervalech. Díky pravidelnému hodnocení je možné zareagovat na situaci, kdy některá z aktivit, resp. cílů APEZ nebude uspokojivě naplňována a bude možné navrhnout opatření pro jejich řešení a pro navržení navazujícího akčního plánu. Nutným předpokladem úspěšného monitoringu je garance spolupráce ostatních institucí, které zajišťují podklady a jsou uvedeny jako zdroj dat.

5.4.8 NÁRODNÍ AKČNÍ PLÁN KE SNÍŽENÍ POUŽÍVÁNÍ PESTICIDŮ

Na konci ledna 2023 vláda schválila prodloužení účinnosti stávajícího Národní akčního plánu k bezpečnému používání pesticidů v České republice (NAP) pro období 2018–2022 do 31.12. 2024.

Ten vychází ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/128/ES ze dne 21. října 2009, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství za účelem dosažení udržitelného používání pesticidů. Celkově bylo z 44 opatření NAP za období 2018–2022, které však bylo prodlouženo až do 31.12.2024, splněno 23 opatření, 17 bylo splněno částečně a 4 opatření se splnit nepodařilo. Nepodařilo se například zajistit všechny stanovené požadavky na rozsah odborných školení, protože nebyly provedeny potřebné analýzy týkající se dané problematiky. Výroční zprávy pouze konstatovaly počty vzdělávacích akcí a množství účastníků. Dále se nepodařilo vymezit území se zvýšeným rizikem kontaminace, tzv. "hot-spot management", ale můžeme uvést, že rizikovost pozemků do značné míry již obsahuje LPIS. Další vymezování pozemků se ukázalo jako neúměrná administrativní zátěž oproti očekávanému efektu. Cíl ohledně dostatečného zvýhodnění zemědělských subjektů provozujících živočišnou výrobu v oblastech povodí vodárenské nádrže, u které je prokázán nadlimitní výskyt pesticidů ve vodě sloužící pro lidskou spotřebu a zavedení dostatečné ekonomické motivace pro zavádění metod ochrany necílových druhů byl též vyhodnocen jako neúspěšný, protože v rámci pilotního projektu ke snížení dopadu zemědělské prvovýroby v ochranném pásmu vodárenské nádrže Švihov na řece Želivce bylo mezi podmínkami hospodaření požadováno větší zastoupení leguminóz a píce. Tyto požadavky se do nového SP SZP nepropsaly z důvodu vysoké administrativní zátěže spojené s kontrolami těchto povinností. Zvýhodňování jedné skupiny hospodářských subjektů by pravděpodobně bylo na úkor ostatních subjektů (protože rozpočet je limitován), což by ve svém důsledku vedlo k negativní odezvě. Poslední cíl, který se nepodařilo naplnit bylo provedení analýz možností dekontaminace obalů od přípravků a jejich následné recyklace – analýza této problematiky v součinnosti s MŽP doposud nebyla provedena.

Předložený návrh aktualizace NAP (2025–2029) je již třetím akčním plánem ČR. Připraven byl společně Ministerstvem zemědělství, Ministerstvem zdravotnictví, Ministerstvem životního prostředí a ve spolupráci s odborníky z vědecko-výzkumných, akademických a zájmových organizací, kteří jsou členy Koordinační pracovní skupiny NAP při MZe.

Tento návrh (jako ostatně i předchozí národní akční plány k bezpečnému používání pesticidů) definuje úkoly, cíle a opatření pro snížení rizik a omezení dopadů používání přípravků na ochranu rostlin na lidské zdraví a životní prostředí, s cílem podpořit vývoj a zavádění integrované ochrany rostlin a alternativních přístupů nebo postupů, aby se snížila závislost na používání přípravků na ochranu rostlin. Nově se aktualizace NAP navíc věnuje i oblasti ochrany půd a půdní úrodnosti, a především půdní bioty – mikroorganismů (bakterií a hub) a jejich komplexním vztahům s rostlinami. Stanoveny jsou 4 hlavní cíle: omezení rizik spojených s používáním POR pro zdraví lidí, omezení rizik spojených s používáním POR pro povrchové a podzemní vody, omezení rizik spojených s používáním POR pro necílové organismy a jejich životní prostředí a optimalizace použití POR bez omezení rozsahu zemědělské produkce. Pro dosažení těchto cílů bylo navrženo celkem 36 opatření. Ta navazují na NAP (2018-2022), protože kontinuita je i v této oblasti důležitá a řada kroků bude stavět na základech budovaných již od roku 2012. Realizace těchto cílů bude prováděna postupně v rámci možností výzkumu a jeho financování.

6 ZAMĚŘENÍ VÝZKUMU A VĚDY NA PROBLEMATIKU SUCHA A NEDOSTATKU VODY

Ministerstvo zemědělství podporuje projekty vědy a zejména aplikovaného výzkumu prostřednictvím Národní agentury zemědělského výzkumu (NAZV).

Národní agentura pro zemědělský výzkum (NAZV) působí na Ministerstvu zemědělství již 30 let a zajišťuje národní dotace projektů výzkumu a vývoje financovaných z účelových prostředků Ministerstva zemědělství.

V současnosti probíhá **Program ZEMĚ II**, který je zaměřen na komplexní výzkumná řešení problematiky ve specifických podmínkách agrárního komplexu České republiky, a směřuje ke zlepšení pozice českého zemědělství, potravinářství a lesního a vodního hospodářství pomocí podpory průmyslového výzkumu a experimentálního vývoje.

Podprogram I je zaměřen na výzkumné potřeby uživatelů v oblasti podnikání a služeb v agrárním sektoru. V Podprogramu I jsou přednostně vybírány návrhy projektů, u nichž spektrum plánovaných výsledků dává předpoklad splnění požadavků na kvalitu a jejich přínos pro uživatele a využitelnost v praxi. Příjemci podpory v tomto Podprogramu jsou výzkumné organizace, v roli dalšího účastníka musí být minimálně jeden podnik. Minimálními požadavky na výsledky jsou dva nepublikační výsledky typů P, Z, F, G, H, N, S, nebo R a 1 publikační výsledek druhu J_{imp}.

zkratka výsledků pro Podprogram I	popis náplně/formy výstupů relevantních pro Podprogram I
P	patent
G _{prot} , G _{funk}	prototyp, funkční vzorek
F	užitný vzor, průmyslový vzor
R	software
N _{metS} , N _{metC} , N _{metA}	certifikovaná metodika
N _{map}	specializovaná mapa s odborným obsahem
Z	poloprodukt, ověřená technologie, odrůda, plemeno
S	specializovaná veřejná databáze
J _{imp.} , J _{SC} , J _{ost}	recenzovaný odborný článek
H _{leg}	výsledky promítnuté do právních předpisů a norem
H _{neleg}	výsledky promítnuté do směrnic a předpisů nelegislativní povahy závazných v rámci kompetence MZe
H _{konc}	výsledky promítnuté do schválených strategických a koncepčních dokumentů orgánů státní nebo veřejné správy
B	odborná kniha
C	kapitola v odborné knize
D	Stat' ve sborníku
W	uspořádání workshopu
M	uspořádání konference
O	Ostatní výsledky

Vysvětlení obsahu jednotlivých typů výstupů požadovaných/očekávaných z řešení projektů podpořených v rámci Programu Země II – Podprogram I.

Podprogram II je zaměřen na výzkumné potřeby veřejného sektoru. Při výběru projektů je brán zřetel na jejich kvalitu a naplnění potřeb stanovených veřejnou správou. Vybrané projekty mají charakter aplikovaného výzkumu a jejich cílem je získání nových poznatků uplatnitelných v praxi. V každém roce se vyhláší výzkumné potřeby, které jsou zveřejněny na webu NAZV (současně s vyhlášením veřejné soutěže). Příjemcem podpory v Podprogramu II jsou výzkumné organizace, dalšími účastníky mohou být jiné výzkumné organizace a/nebo podniky. Výsledky projektu musí naplňovat cíle výzkumné potřeby, ke které se návrh projektu hlásí. Pokud má výzkumná potřeba zadané konkrétní požadavky

na výsledky projektu, musí být tyto výsledky obsaženy v závazných výsledcích návrhu projektu.

Podrobnější pohled na témata navrhovatelů, která byla podpořena Ministerstvem zemědělství v období 2014–2023, přináší Tabulka 1. Celková podpora v uvedeném období dosáhla 278,24 mil. Kč na 32 ukončených projektů (což představovalo 98,2 % celkových nákladů na řešení). Průměr podpory na 1 projekt byl 8,7 mil Kč. Probíhá řešení dalších 17 projektů (vybraných k podpoře z výzev v r. 2023 a 2024).

tematický okruh	počet projektů	% z celkového počtu podpořených
Voda v půdě, krajině a klimatická změna	14	28,6
Vodní zdroje, bilance v povodích a vliv klimatu	12	24,5
Vodárenství, stokování ČOV, úpravy vody	7	14,3
Kvalita vody, mikropolutanty (pesticidy, farmaka)	4	8,1
Nádrže, rybníky, rybníkářství	7	14,3
Voda, vegetace, lesy a varia	5	10,2

Řešená témata v projektech podpořených Ministerstvem zemědělství v Programu ZEMĚ v letech 2014–2023.

V roce 2024 byla vyhlášena již 2. veřejná soutěž z Programu na podporu aplikovaného výzkumu Ministerstva zemědělství na období 2024-2032 ZEMĚ II (pouze pro Podprogram II) a v **dubnu 2025** je plánováno vyhlášení nové soutěže v obou Podprogramech Programu ZEMĚ II. Soutěže jsou vyhlašovány maximálně 1x ročně, úspěšnost je cca 20 %. V 2. veřejné soutěži v roce 2024 byla úspěšnost vyšší, pohybovala se okolo 39 %. O vyhlášení soutěže se vždy žadatel dozví na webových stránkách:

<https://mze.gov.cz/public/portal/mze/poradenstvi-a-vyzkum/vyzkum-a-vyvoj/narodni-agentura-pro-zemedelsky-vyzkum/program-aplikovaneho-vyzkumu>,

kde naleznete veškeré informace k dané soutěži.

Současně probíhá realizace projektů z programu ZEMĚ a ZEMĚ II, schválených k podpoře v předchozích letech, kde se problematikou sucha a nedostatku vody zabývá necelá desítka projektů. Na tyto projekty byla v roce 2024 poskytnuta dotace ve výši 28 238 555 Kč. Projekty jsou zaměřeny například na implementaci inovací hodnocení bonity půdy (BPEJ) do systému státní správy, na rozvoj malých vodních ploch v krajině, vliv odlesnění na vodní režim malých povodí, organické znečištění zdrojů pitné a závlahové vody, hospodaření s vodou v rámci lesní dopravní sítě, úpravou kalů z komunálních čistíren odpadních vod a další.

Ministerstvo životního prostředí nabízí od roku 2019 výzkumný program s názvem Prostředí pro život. Program je zaměřený na podporu aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací v oblasti životního prostředí. Poskytovatelem a realizátorem programu je TA ČR.

Program se dělí na tři podprogramy:

- Podpora projektů ve veřejném zájmu (dále jen „PP1“),
- Nové postupy, environmentální technologie, ekoinovace (dále jen „PP2“),
- Dlouhodobý výzkum (dále jen „PP3“).

Průběžně i v roce 2024 jsou plněny práce a výstupy výzkumných kompetenčních center, které vznikly v rámci 2. veřejné soutěže programu Prostředí pro život a jsou dostupné na jejich webových stránkách. Konkrétně se jedná o Centrum VODA (Vodní systémy a vodní hospodářství v ČR v podmínkách změny klimatu) SS02030027 a PERUN (Prediction, Evaluation and Research for Understanding National sensitivity and impacts of drought and climate change for Czechia) SS02030040.

Během roku 2024 byly vyhlášeny výsledky 7. veřejné soutěže programu Prostředí pro život vyhlášené v PP1 i PP2. Projekty, související s řešením problematiky Koncepce ochrany před následky sucha pro území České republiky, uvádíme v následující tabulce.

projekt č.	název projektu	hlavní řešitel	finanční prostředky [tis. Kč]
SS07010095	Efektivní a udržitelné nakládání s potravinovými odpady v obcích	Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v. v. i.	9 245
SS07010401	Vodohospodářská analýza obnovy přirozených rozlivů a zvýšení transformačního účinku údolních niv	Ústav výzkumu globální změny AV ČR, v. v. i.	11 316
SS07010336	Zhodnocení kontaminace životního prostředí běžkařskými vosky s obsahem per- a polyfluorovaných sloučenin a vliv na přilehlé zdroje pitné vody v chráněných územích	Univerzita Karlova	10369
SS07010087	Optimalizace extenzivních čistírenských technologií ve světle narůstajících požadavků na kvalitu vypouštěné odpadní vody	Vysoké učení technické v Brně	9 081
SS07010295	Mikroplasty v povrchových vodách – identifikace, kvantifikace a analýza cest vnosu	Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v. v. i.	8 490
SS07010347	Využití různých typů revitalizačních opatření a úprav hospodářských postupů pro podporu retence vody a biodiverzity v lesích v kontextu probíhající klimatické změny	Ekologické služby, s.r.o.	14 999
SS07010037	Obnova pramenišť – zadržení vody v krajině přímo u zdroje	Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	7 441
SS07010080	Zpracování konceptu hodnocení ekosystémových služeb do budoucích plánů povodí	Mendelova univerzita v Brně	14 241
SS07010182	Vyhodnocení významnosti vlivu zdravotnických zařízení na zatížení komunálních čistíren odpadních vod mikropolutanty	Vysoké učení technické v Brně	14 253
SS07010132	Nová rizika přicházejí, avšak stará zůstávají: Vyhodnocení kontaminace bioty vod polutanty s možným dopadem na lidské zdraví včetně detekce cest vnosu z historických i aktuálních zdrojů. Modelový příklad povodí Ohře	Biologické centrum AV ČR, v. v. i.	10 805
SS07010208	Výzkum identifikace a kvantifikace vybraných PFAS v povrchových vodách	Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v. v. i.	11 853
celkem			122 093

Projekty výzkumu a vývoje v oblasti vodního hospodářství podpořených Ministerstvem životního prostředí v rámci sedmé veřejné soutěže programu Prostředí pro život v roce 2024 v PP1. Pramen: TA ČR

projekt č.	název projektu	hlavní řešitel	finanční prostředky [tis. Kč]
SS07020013	Inovativní technologie kvarterního čištění komunálních odpadních vod	ASIO TECH, spol. s r.o.	9 105
SS07020146	Dlouhodobě spolehlivá výroba kvalitní pitné vody pomocí aktivního uhlí při respektování konceptu cirkulární ekonomiky	DEKONTA, a.s.	7 167
SS07020469	Aktualizace čísel odtokových křivek jako prevence povodní a sucha v České republice	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v. v. i.	11 337
SS07020223	Metody nové generace pro vysoce citlivou a rychlou detekci fekálního znečištění a antibiotické rezistence pro podporu oběhového vodního hospodářství	Vysoká škola chemicko-technologická v Praze	12 079
SS07020258	Recyklace fosforu z kalové vody ve formě vhodné pro zemědělské využití	KUNST, spol. s r.o.	10 098
SS07020226	Zvýšení zádržnosti vody v travních porostech v kolejistích tramvajových tratí s cílem snížení potřeby závlah	Výzkumný ústav zemědělské techniky, v. v. i.	7 610
SS07020159	Optimalizace provozních parametrů městských čistíren odpadních vod s cílem intenzifikace odstraňování mikropolutantů v kvarterním stupni	Technická univerzita v Liberci	9 442
SS07020008	Vývoj neselektivních ekologických přípravků určených k ochraně infrastrukturních celků čistíren odpadních vod před mikrobiální aktivitou	České vysoké učení technické v Praze	6 462
SS07020145	Pilotní aplikace nanočástic obsahujících nitrity železa pro reduktivní dechloraci chlorovaných ethylenů v podzemních vodách	Univerzita Palackého v Olomouci	12 639
SS07020009	Konstrukce zpevněných ploch umožňující zachycení a následné využití dešťové vody pro chlazení jejich povrchu a zlepšení mikroklimatu	Prefa Brno a.s.	10 079
SS07020018	Řasové louky: bioremediační technologie pro ekologickou obnovu vodních biotopů	Biologické centrum AV ČR, v. v. i.	10 515
SS07020460	Inovované technologie pro efektivnější infiltraci srážkové vody a podpory celoročního ozelenění ploch na zemědělských půdách	Výzkumný ústav zemědělské techniky, v. v. i.	10 217
SS07020166	Zvýšení efektivity výroby pitné vody s využitím umělé inteligence	Želivská provozní a.s.	8 716
SS07020024	Využití nástrojů biologgingu a volně dostupných datových zdrojů pro hodnocení kvality habitatu, existenčních rizik a efektivní plánování ochrany u ptáků ohrožených úbytkem vody v krajině	Česká zemědělská univerzita v Praze	9 468
SS07020356	Aerátor s prstencovým vodním skokem pro eliminaci nepříznivých vlivů anoxické vody pro život ve vodním prostředí	České vysoké učení technické v Praze	6 540
SS07020091	Umělé plovoucí ostrovy jako alternativní hnízdiště pro chráněné a ubývající druhy vodních ptáků	Česká zemědělská univerzita v Praze	9 352

SS07020436	Identifikace a management bodových zdrojů zátěže PFAA v antropogenním vodním cyklu	Vysoká škola chemicko-technologická v Praze	11 714
celkem			162 540

Projekty výzkumu a vývoje v oblasti vodního hospodářství podpořených Ministerstvem životního prostředí v rámci sedmé veřejné soutěže programu Prostředí pro život v roce 2024 v PP2. Pramen: TA ČR

V roce 2024 proběhla i 1. veřejná soutěž programu Prostředí pro život 2. Veřejná soutěž byla opět vyhlášena v obou podprogramech, tedy PP1 i PP2. Výběr projektů, který bude v počátku roku 2025 v procesu uzavírání smluv s řešiteli, je pro lepší přehlednost uveden v následující tabulce.

projekt č.	název projektu	hlavní řešitel
SQ01010030	Strategie pro efektivní čištění odpadních vod za sucha a nedostatku vody v tocích	Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka veřejná výzkumná instituce
SQ01010088	Hodnocení půd ve vazbě na návrh směrnice o monitorování a odolnosti půdy a její navazující implementaci	Výzkumný ústav monitoringu a ochrany půdy, v. v. i.
SQ01010075	Živá infrastruktura minerálních pramenů - přírodě blízká opatření podporující udržitelné využití lázeňské krajiny regionu západních Čech	Botanický ústav AV ČR, v. v. i.
SQ01010148	Metodické nástroje pro identifikaci rizikových aglomerací z hlediska odlehčováním vod a pro efektivní návrh opatření v povodích	České vysoké učení technické v Praze
SQ01010176	Dopady změny klimatu na minimální zůstatkové průtoky v říční síti Jizery a na odběry podzemní vody v blízkosti toku	Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka veřejná výzkumná instituce
SQ01010138	Komplexní analýza velkých řek a jejich přítoků ve velkoplošných ZCHÚ z pohledu zachování a revitalizace jejich geodiverzity a biodiverzity.	Ostravská univerzita
SQ01010193	Udržitelné nástroje pro zhodnocení a omezení vlivu odlehčováním odpadních vod na recipienty	Vysoká škola chemicko-technologická v Praze
SQ01010130	Metody identifikace a stabilizace stávajících a obnovy historických pramenišť	Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka veřejná výzkumná instituce
SQ01010045	Toxikologická metodika pro komplexní hodnocení kontaminace podzemních vod organickými polutanty	Výzkumný ústav veterinárního lékařství, v. v. i.

Projekty výzkumu a vývoje v oblasti vodního hospodářství podpořených Ministerstvem životního prostředí v rámci první veřejné soutěže programu Prostředí pro život 2 v roce 2024 v PP1.

projekt č.	název projektu	hlavní řešitel
SQ01020060	Udržitelné filtrační systémy eliminující pesticidy a jiné nebezpečné látky	Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem
SQ01020164	Odstranění látek PFAS z podzemních vod včetně jejich konečné destrukce	DEKONTA, a.s.

SQ01020253	Komplexní analýza systémů hospodaření v podmínkách konvenčního, ekologického a regenerativního zemědělství s ohledem na snižování emisí skleníkových plynů, pohlcování, využití a dlouhodobé uložení uhlíku do půdy v podmínkách změny klimatu	Mendelova univerzita v Brně
------------	--	-----------------------------

Projekty výzkumu a vývoje v oblasti vodního hospodářství podpořených Ministerstvem životního prostředí v rámci první veřejné soutěže programu Prostředí pro život 2 v roce 2024 v PP2.

PŘÍLOHA

HODNOTY INDIKÁTORŮ PRO SLEDOVÁNÍ NAPLNĚNÍ STRATEGICKÝCH CÍLŮ KONCEPCE

Vyhodnocení naplňování koncepce je nezbytný nástrojem pro efektivní dosažení celkové vize a stanovených strategických cílů. Proto bylo navrženo sledovat níže uvedenou sadu indikátorů pro vyhodnocení pokroku v naplňování cílů. Cílem je sledovat indikátory, pokud možno v dlouhodobém časovém období, pro identifikaci změn a trendů v jejich hodnotách.

Komise Voda-sucho je určena, aby sadu indikátorů dále rozvíjela a revidovala tak, aby vyhovovala potřebám objektivního a specifického hodnocení koncepce jako celku.

Níže jsou uvedeny hodnoty indikátorů navržené jako referenční hodnota k datu počátku platnosti upravené Koncepce.

Cíl: „zvýšit informovanost o riziku sucha prostřednictvím monitoringu a predikce výskytu sucha, zajistit připravenost na události sucha pomocí plánů pro zvládání sucha a všeobecné osvěty“.¹

Počet uživatelů systému HAMR

Cílová hodnota

Každý kraj a ORP má registrovaného alespoň 1 uživatele

Co indikátor popisuje

Počet uživatelů systému pro informační podporu ukazuje, nakolik se daří datové základy a informace zprostředkovat pro skutečné využití vodoprávními orgány pro rozhodování v oblasti managementu vody a sucha.

Vyhodnocení

Ke konci roku 2024 byl alespoň účet v systému HAMR zřízen pro zástupce celkem 11 krajských úřadů, v případě zbývajících krajů (Praha, Karlovarský a Liberecký) byl prozatím účet zřízen pro zástupce krajského ředitelství HZS.

Počet zasedání Komise pro sucho na krajské a ústřední úrovni

Cílová hodnota

Sledování trendu počtu zasedání komisí

Co indikátor popisuje

Počet zasedání komisí ukazuje, nakolik je sucho a hrozba nedostatku realitou. Ukazuje tedy, zda dopady sucha narůstají v čase, současně ukazuje míru připravenosti příslušných orgánů na sucho včas reagovat.

Vyhodnocení

V roce 2024 podle dostupných informací nedošlo k žádnému zasedání vyvolanému potřebou operativního zvládání sucha a nedostatku vody.

Cíl: „zabezpečit udržení rovnováhy mezi vodními zdroji a potřebou vody napříč sektory i v měnících se klimatických a socioekonomických podmínkách“.¹

Současná míra vodního stresu – podíl objemu odebírané vody z celkového objemu disponibilní vody v daném roce

Cílová hodnota

Je menší než 30 %

Co indikátor popisuje

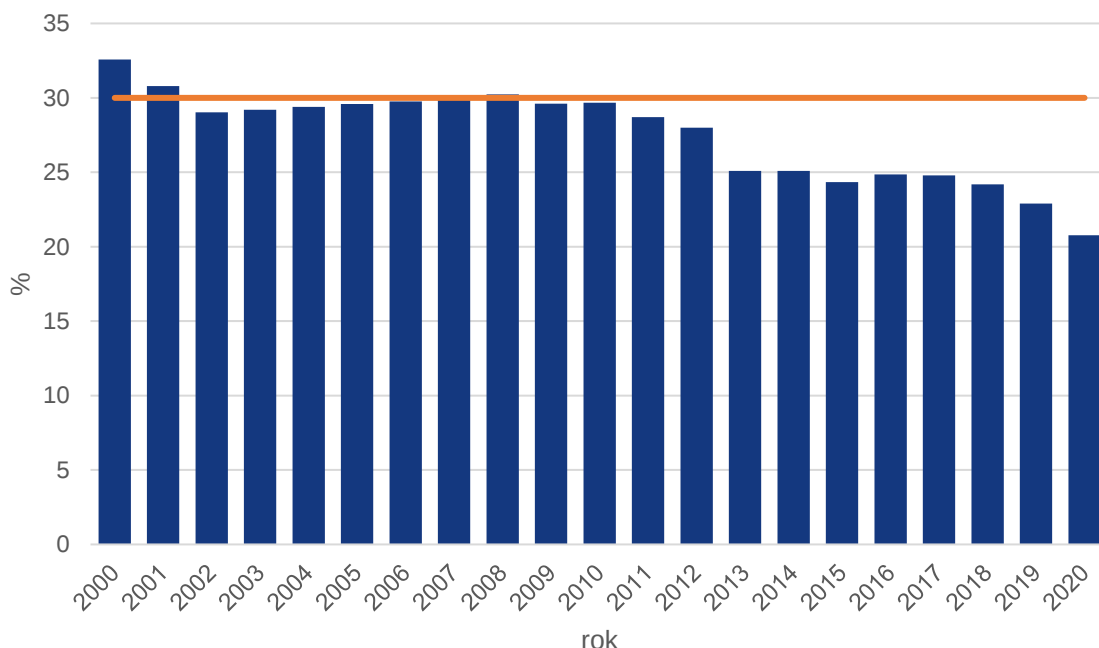
Je využit indikátor zpracováváný v rámci reportingu SDG, konkrétně „Indicator 6.4.2 - Level of water stress: freshwater withdrawal as a proportion of available freshwater resources“ (viz sdg6data.org).

Indikátor popisuje, jaký podíl tvoří odebíraná (využívaná) voda k celkovému objemu vody, jež je k dispozici pro území celého státu. Větší podíl využití vody znamená větší zranitelnost v případě výkyvu v obnově vodních zdrojů (sucho). Cílem je udržet úroveň vodního stresu v kategorii nízké dle metodiky FAO (25-50 %) ideálně do 30 %.

Více viz <https://unstats.un.org/sdgs/metadata/files/Metadata-06-04-02.pdf>

Vyhodnocení

Hodnota indikátoru je sledována od roku 2000. Od roku 2002 je hodnota pod úrovní cílové hodnoty 30 %, v roce 2020 dosáhla 20,77 %.

Obr.: Současná míra vodního stresu – podíl objemu odebírané vody z celkového objemu disponibilní vody (Level of water stress: freshwater withdrawal as a proportion of available freshwater resources)

Výhledová míra vodního stresu - podíl objemu odebírané vody z celkového objemu disponibilní vody v časovém horizontu +20 let

Cílová hodnota

Je menší než 30 %.

Co indikátor popisuje

Je využit indikátor zpracováváný v rámci reportingu SDG, konkrétně „Indicator 6.4.2 - Level of water stress: freshwater withdrawal as a proportion of available freshwater resources“ (viz sdg6data.org).

Indikátor popisuje, jaký podíl tvoří odebíraná (využívaná) voda k celkovému objemu vody, jež je k dispozici pro území celého státu. Větší podíl využití vody znamená větší zranitelnost v případě výkyvu v obnově vodních zdrojů (sucho). Cílem je udržet úroveň vodního stresu v kategorii nízké dle metodiky FAO (25-50 %) ideálně do 30 %. Více viz <https://unstats.un.org/sdgs/metadata/files/Metadata-06-04-02.pdf>

Vyhodnocení

Hodnota indikátoru není k dispozici. Komise v roce 2025 určí termín, k němuž by měl být indikátor vztažen. Jeho hodnota bude určena na základě současných odběrů a předpokladu budoucí změny průtoku dle výzkumných projektů.

Odběry vody (v mil. m³) na 1 TWh vyrobené elektrické energie.

Cílová hodnota

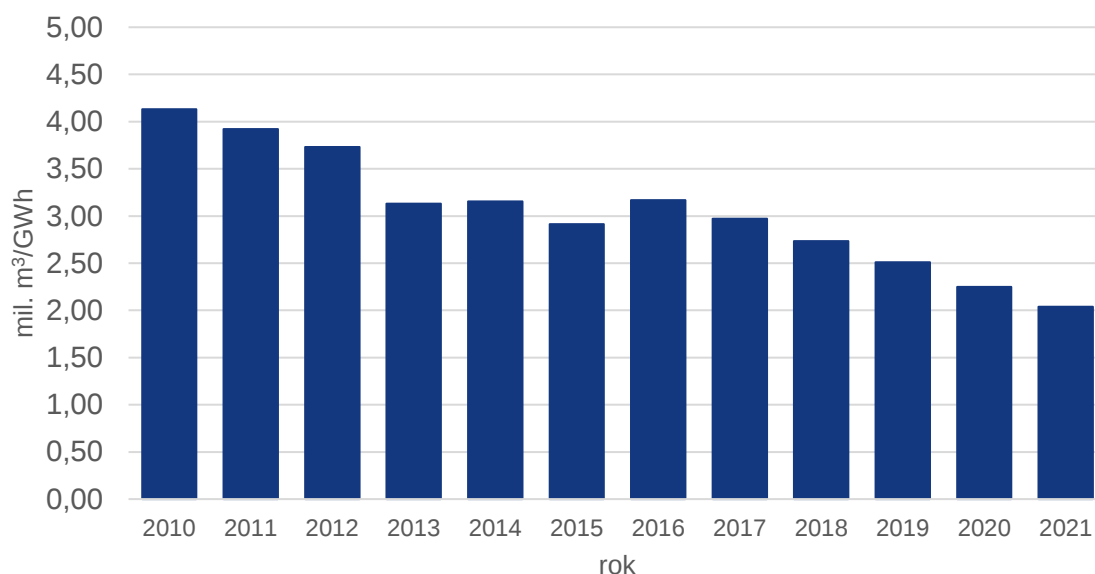
2 mil. m³ na 1 TWh.

Co indikátor popisuje

Indikátor popisuje „vodní náročnost“ výroby energie. Sektor energetiky je po vodovodech v součtu odběru povrchové a podzemních vody druhým největším odběratelem vody. S ohledem na probíhající transformaci zdrojů energie v rámci energetického mixu je vhodné sledovat i projevy v podobě ovlivnění „vodní náročnosti“ výroby elektrické energie. Vypočten je prostým podílem celkových vykázaných odběrů povrchové a podzemní vody sektorem energetiky k celkové výrobě elektrické energie na území ČR v ročním kroku.

Vyhodnocení

Od roku 2010 se snížil odběr vody na 1 vyrobenou GWh elektrické energie zhruba na polovinu (2,04 mil m³/GWh v roce 2021).

Obr.: Odběry vody na 1 TWh vyrobené elektrické energie

Hodnota vyprodukovaného HDP na 1 mil. m³ odebrané vody

Cílová hodnota

Hodnota HDP vyprodukovaná na 1 mil. m³ odebrané vody roste rychleji než absolutní výše HDP.

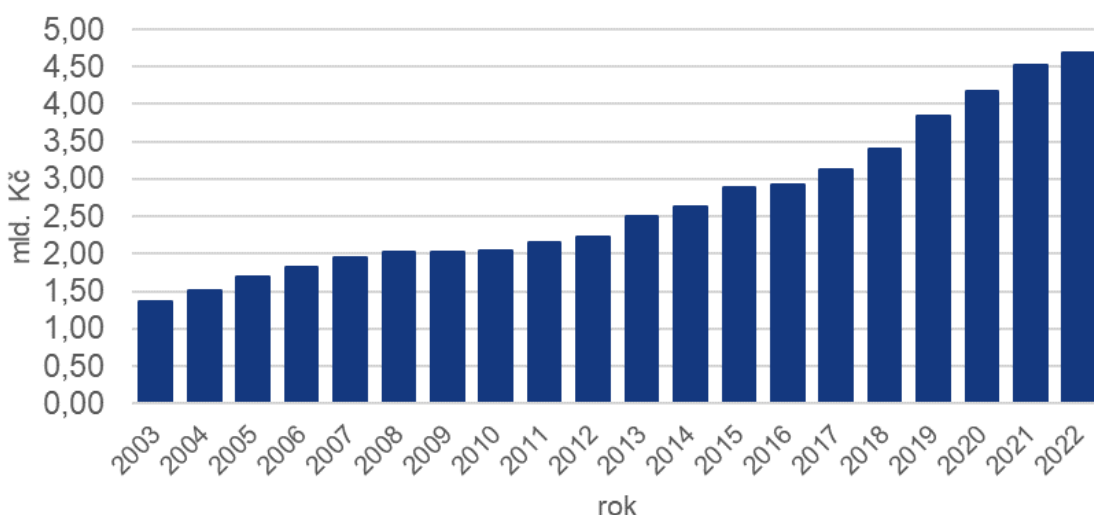
Co indikátor popisuje

Indikátor hodnotí celkovou vodní efektivitu výkonu českého hospodářství. Pozitivního vývoje může být dosaženo jak snížením spotřeby vody ve stávajících odvětvích, tak větším rozvojem odvětví méně náročných na vodu (rozvoj některých sektorů v důsledku omezených vodních zdrojů v ČR nemůže být hodnocen jako udržitelný). Indikátor tak ukazuje vodní udržitelnost podstaty hospodářského růstu ČR. Vypočten je prostým podílem HDP a celkových vykázaných odběrů povrchové a podzemní vody v ročním kroku.

Indikátor je založen na běžně vykazovaných hodnotách. Výhodou je možnost jeho zpracování i v rozlišení na vybrané sektory hospodářství.

Vyhodnocení

V roce 2022 dosáhla hodnota HDP (výrobní metodou) 6 786,742 mld. Kč při celkovém odběru vody 1445,95 mil. m³, což odpovídá 4,69 mld. Kč na 1 mil. m³ odebrané vody. V dlouhodobém trendu dochází k trvalému nárůstu ukazatele, tedy ke zvyšování produktivity systému na jednotku odebrané vody.

Obr.: Hodnota vyprodukovaného HDP na 1 m³ odebrané vody

Podíl centrálně zásobovaných obyvatel z veřejných vodovodů

Cílová hodnota

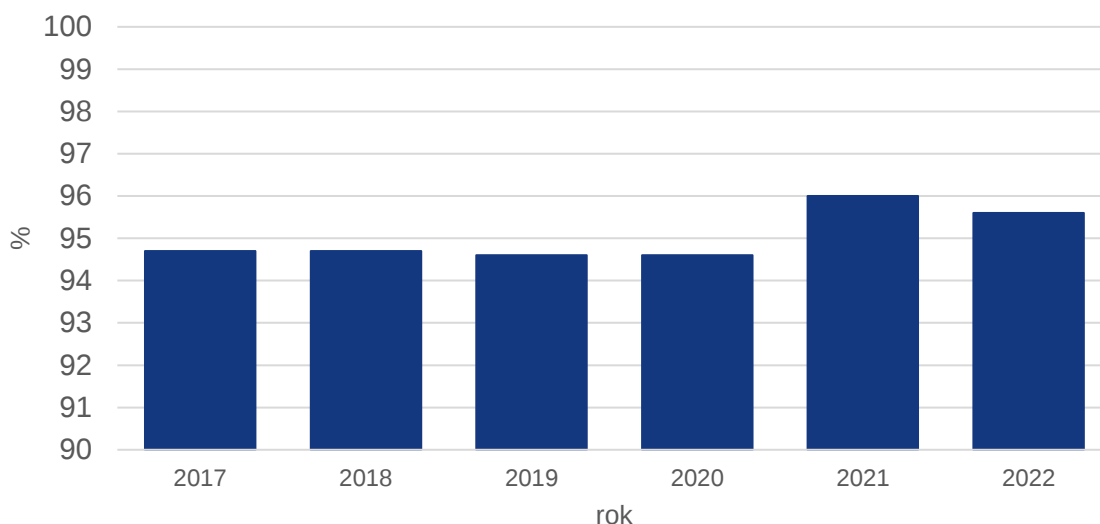
Neklesající trend

Co indikátor popisuje

Popisuje vývoj podílu obyvatel ČR, kteří jsou napojeni na skupinové vodovody s vyšším stupněm zabezpečení dodávek (množství i kvality), než je v případě individuálních zdrojů vody. Vyšší hodnota ukazatele indikuje menší zranitelnost v případě výskytu sucha. Hodnota je sledována v rámci pravidelných ročních zpráv o stavu vodního hospodářství.

Vyhodnocení

V roce 2022 bylo vodou z veřejných vodovodů zásobováno celkem 10,069 mil. obyvatel ČR, což představovalo 95,6 % všech obyvatel.

Obr.: Podíl centrálně zásobovaných obyvatel z veřejných vodovodů

Stav podzemních vod

Cílová hodnota

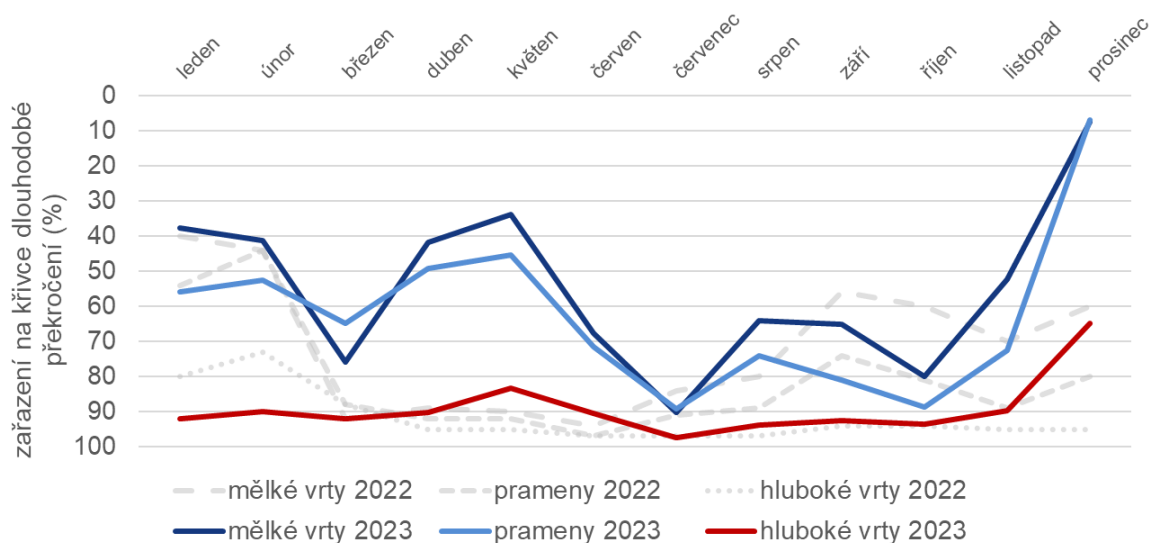
Udržitelný trend

Co indikátor popisuje

Stav mělkých a hlubokých podzemních vod ukazuje na změnu disponibilních zdrojů využívaných zejména pro zásobování obyvatelstva. Jedná se ukazatel projevu změny klimatu. Analýza je provedena ve srovnání s referenčními hodnotami za celé území. Podobné vyhodnocení je možné provést i na úrovni povodí a hydrogeologických rajónů.

Vyhodnocení

Rok 2023 v ročním souhrnu vykázal příznivější hodnoty stavu podzemních vod, než předchozí rok. V případě mělkých vrtů dosáhl zařazení na dlouhodobé křivce překročení na úrovni 56 %, tedy blízko mediánové hodnoty, a to zejména díky dubnu, květnu a prosinci (rok 2022 bylo zařazení na úrovni 84 %). V případě pramenů zařazení na dlouhodobou křivku překročení dosáhlo 60 % (v roce 2022: 91 %). Sucho přetrvávalo v hlubokých zvodních, kde rok 2023 odpovídal 88 % křivky překročení (v roce 2022: 93 %).

Obr.: Stav podzemních vod

Podíl ztrát ve vodovodní síti z veřejných vodovodů

Cílová hodnota

Nerostoucí trend

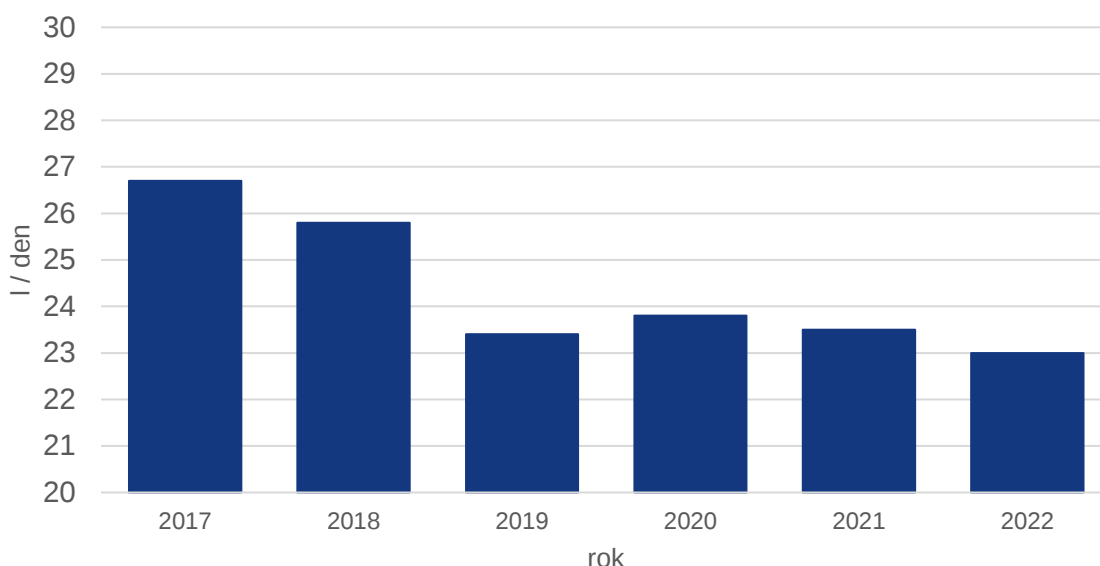
Co indikátor popisuje

Podíl výše ztrát pitné vody je ukazatelem vyspělosti vodárenství a stavu vodárenské infrastruktury. V případě rostoucího podílu ztrát jde s velkou pravděpodobností o signál nedostatečných investic do údržby a efektivního provozu vodovodních sítí, které může být velmi negativním faktorem do budoucího zajištění fungování vodárenské infrastruktury a zajištění dodávek vody pro obyvatelstvo.

Hodnota je sledována v rámci pravidelných ročních zpráv o stavu vodního hospodářství.

Vyhodnocení

V roce 2022 dosáhly celkové ztráty pitné vody 84,4 mil. m³, tj. 14,7 % z vody určené k realizaci. V přepočtu na jednoho zásobovaného obyvatele to odpovídalo 23 litrům vody za den.

Obr.: Ztráty v přepočtu na jednoho zásobovaného obyvatele

Rozloha zavlažovatelných ploch

Cílová hodnota

Trend

Co indikátor popisuje

Celková rozloha zavlažovatelných ploch indikuje odolnost systému zemědělského hospodaření v případě výskytu sucha, kdy je pro zachování produkce nezbytné řízené zavlažování polí. V případě rostoucího rozsahu plochy je ČR schopna zajistit větší podporu zemědělské produkce na větším území.

Indikátor je reportován ČSÚ.

Vyhodnocení

Z inventury závlahových systémů v ČR, který provedli pracovníci Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy v r. 2016, vyplynulo, že stav 165 000 ha zavlažovatelné plochy zemědělské půdy poklesl na 60 000 ha, což je přibližně 1,5 % zemědělského půdního fondu. Během následujících let až do současnosti se vplocha zavlažovatelné půdy nijak výrazně nezvyšuje. K mírnému nárůstu došlo u půdy pro „trvalé porosty“ (sady, vinice, chmelnice), pro rozšíření je využíván dotační titul a z podpor vyplynul nárůst za období

2017–2022 přibližně o 2 100 ha. Tedy, celkově se rozloha zavlažovatelných ploch zatím podstatněji nemění. Je ovšem nutné zdůraznit, že se zásadně zlepšuje vybavení podporou investic do infrastruktury a na zavedení nových úsporných postupů, zejména kapkové závlahy. Podpory jsou rovněž pro výstavbu malých nádrží na závlahovou vodu. S ohledem k očekávanému dopadu zvýšeného výskytu sucha lze postupný nárůst zavlažovatelných ploch očekávat, i když bude velmi ovlivněn zvyšováním ceny elektrické energie.

Cíl: „zmírňovat dopady sucha na akvatické i terestrické ekosystémy prostřednictvím obnovy přirozeného vodního režimu krajiny“.

Počet vodních útvarů, v nichž je dočasně zhoršen stav vod v důsledku sucha

Cílová hodnota

Není stanovena, je sledován počet za 4. plánovací období jako základ pro budoucí srovnání dalších cyklů.

Co indikátor popisuje

Dosažení dobrého ekologického stavu vod jako vyjádření kvality struktury a funkce vodních ekosystémů vázaných na povrchové vody je součástí cíle dosažení dobrého stavu vod dle Rámcové směrnice o vodách 2000/60/ES. Právě sucha je jedním z důvodů dočasného zhoršení stavu vod. Indikátor tak přímo vypovídá o trendech v dopadech sucha na akvatické a na vodu vázané ekosystémy.

Vyhodnocení

V národních plánech povodí nebyl uveden žádný případ dočasného zhoršení stavu vod v důsledku sucha v jimi hodnoceném období 2012–2018

Rozloha nepropustných povrchů

Cílová hodnota

Zpomalit trend

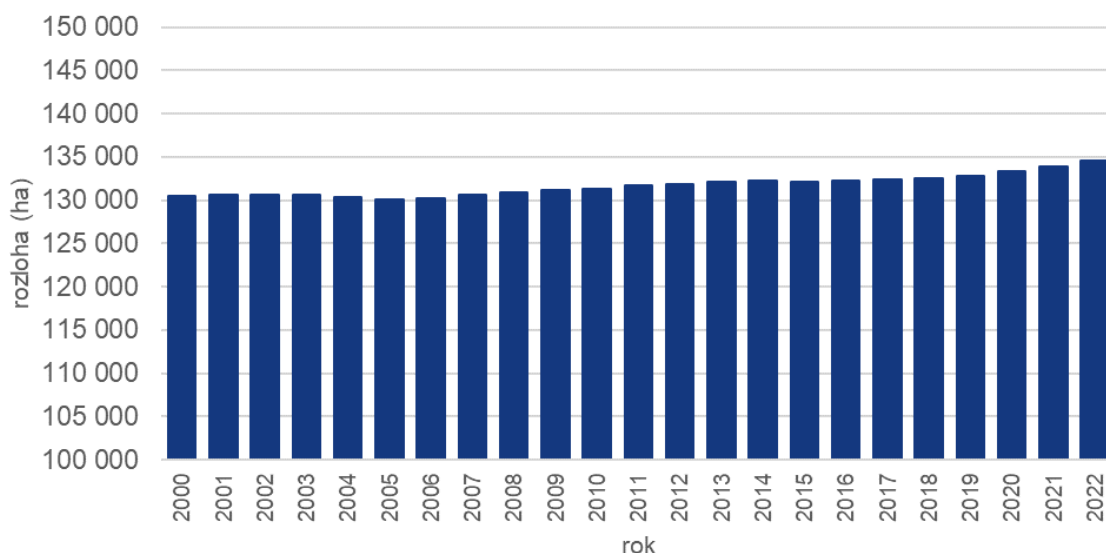
Co indikátor popisuje

Trend v nárůstu zastavěné a nepropustné plochy poukazuje na zhoršování podmínek pro zasakování a doplňování zásob podzemních vod. Indikátor poukazuje rovněž do určité míry na společenské preference využívání krajiny a jejich dopad na vodní režim krajiny v hrubém měřítku. Při negativním trendu je vhodné blíže analyzovat možné dopady na zvládání sucha v krajině.

<https://www.envirometr.cz/data/podil-nepropustnych-povrchu>

Vyhodnocení

V roce 2022 dosáhla vyhodnocená rozloha zastavěného území 1345,19 km², za 20 let se tak zvýšila o 39,32 km². Od roku 2005 dochází k trvalému nárůstu rozlohy zastavěného území.

Obr.: Rozloha zastavěné plochy

Rozloha mokřadních a rašeliništních přírodních biotopů

Cílová hodnota

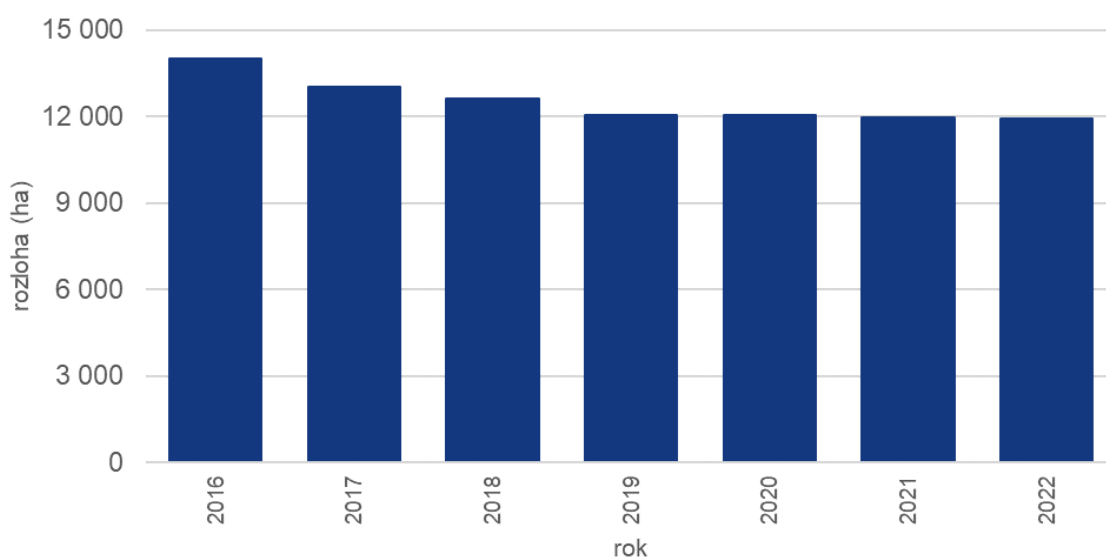
Zastavit klesající trend

Co indikátor popisuje:

Trend ukazuje na změnu rozlohy vybraných typů ploch s přirozeným vodním režimem. Indikátor poukazuje rovněž na společenské preference využívání krajiny a jejich dopad na vodní režim krajiny v hrubém měřítku. Při negativním trendu je vhodné blíže analyzovat možné dopady na zvládání sucha v krajině. Hodnoty indikátoru sleduje CENIA <https://www.envirometr.cz/data/rozloha-mokradnich-a-raselinistnich-prirodnichbiotopu>

Vyhodnocení

Dle vyhodnocení dochází v ČR k trvalému poklesu rozlohy mokřadních a rašeliništních přírodních biotopů a to v důsledku poklesu rozlohy rákosin eutrofních stojatých vod. K roku 2022 rozloha mokřadů a rašelinišť činila 11 901 ha (v roce 2016 to bylo 13 997 ha).

Obr.: Rozloha zastavěné plochy

Podíl evropsky významných stanovišť nacházejících se v nedostatečném a nepříznivém stavu

Cílová hodnota

Zlepšení ve srovnání s předchozím obdobím.

Co indikátor popisuje

Indikátor popisuje stav evropsky významných stanovišť dle směrnice Rady 92/43/EHS. Z hodnocených kategorií by měl být hodnocen stav vrchovišť a rašelinišť, přirozených a polopřirozených travinných formací a lesů. Ukazuje na dlouhodobý vývoj „zdraví ekosystémů“, pro něž sucho je jedním z předpokládaných stresových faktorů do budoucna. Jde o generalizující indikátor, který při nepříznivých hodnotách bude signalizovat potřebu podrobnější analýzy vlivu sucha.

Hodnota je získávána AOPK v šestiletých časových obdobích jako výsledek mapování biotopů. Nebude tedy k dispozici každoročně.

Vyhodnocení

Při hodnocení za období 2013-2018 bylo z celkem 93 hodnocených stanovišť 74 v nedostatečném nebo nepříznivém stavu, což představuje 79,6 %.

Retenční schopnost půd

Cílová hodnota

Zlepšení stavu zemědělských půd postižených různou formou degradace, a tím zvýšení jejich retenční schopnosti

Co indikátor popisuje

Změnu přístupu k půdě a navýšení původní retenční schopnosti půd pro vodu.

Vyhodnocení: budou opětovně vyhodnoceny Speciální sondy z doby Komplexního průzkumu půd a stanoveny retenční charakteristiky půdy, které budou porovnány s podrobným posouzením z roku 2017. Jedná se o půdní sondy, které charakterizují převažující zemědělské půdy v ČR.

Vyhodnocení

Dle vyhodnocení VÚMOP dosahovala k roku 2017 celková retenční kapacita půdy 5,04 mld. m³.

Výše uvedené iniciální vyhodnocení indikátorů pro strategické vyhodnocení naplňování koncepce bude aktualizována v příští zprávě a projednáno Komisí Voda-Sucho.

¹ Komise Voda-Sucho dále posoudí možnost vytvoření a sledování indikátoru, který by sledoval společností vnímanou hodnotu vody a prioritu řešení hrozby jejího nedostatku a využití plánů pro zvládání sucha a nedostatku vody.

² Komise Voda-Sucho dále posoudí možnost vytvoření a sledování indikátoru, který by sledoval změny zranitelnosti zemědělského sektoru, například v podobě rozvoje závlah, škod působených suchem apod.